

Unakvere küla tuuleenergeetika eriplaneeringu avalikul väljapanekul esitatud arvamuste ja vallavalitsuse seisukohtade koondtabel

Arvamuse esitaja ja arvamuse sisu	Põhja-Sakala Vallavalitsuse seisukoht (22.04.2025)
<p>1. Erasisik Unakvere küla, Saare (14.01.2025 kiri reg nr 7-1/12-44)</p>	
<p>Mina ei ole nõus, et tuulegeneraatorid asuvad minu majale lähemal kui 1500m nagu on valla üldplaneeringus ette nähtud.</p>	<p>Täname arvamuse eest. Arvamus on sisendiks otsuse tegemisel. Lähtuvalt esitatud arvamustest muudetakse planeeringulahendus üldplaneeringu kohaseks ja jäetakse ära üldplaneeringu muutmine. Planeeringulahendus muudetakse selliseks, et enam kui 150 meetri kõrgune elektrituulik peab olema elamust ja ühiskondlikust hoonest vähemalt 1500 m kaugusel, kui elamu või ühiskondliku hoone omanikuga ei lepita kokku teisiti.</p>
<p>2. Erasisik Paenasti küla, Piiri-Jaani (27.01.2025 kiri reg nr 7-1/12-47)</p>	
<p>Minu vastus on, et tuulikuid ei rajata kohta, kus selle mõju all hakkavad kannatama nii inimesed kui ka loomad ja linnud! Ja ma ei ole nõus, teie planeeringutega, tulevaste rajatistega ja sellega kaasnevaga! Tehke parem teed sõidetavaks.</p>	<p>Täname arvamuse eest. Arvamus on sisendiks otsuse tegemisel.</p> <p>Tulenevalt Euroopa Liidu juhtimisotsustest on uuendatud Eesti energeetika arengudokumente ja energiamajanduse korralduse seadust (nimetatud dokumentidest on ülevaade planeeringu seletuskirjas ptk 2). Energiamaajanduse korralduse seaduse §32¹ on sätestatud, et aastaks 2030 moodustab taastuvenergia vähemalt 65 protsenti riigisisest energia summaarsest lõpptarbimisest. Põhja-Sakala vald kaalub tuulepargi planeeringu menetluse raames riiklike taastuvenergia eesmärkide toetamise võimalusi.</p> <p>Planeeringu koostamisel on tehtud koostööd erinevate riigiasutustega, sh Keskkonnaametiga ja Terviseametiga, mis mõlemad on planeeringu avalikustatud versiooni kooskõlastanud. Kooskõlastamine tähendab, et planeering vastab valdkondlikele õigusaktidele ja seega ei ole ohtlik inimestele ega looduskeskkonnale.</p> <p>Põhja-Sakala Vallavolikogu on 20.03.2025 otsusega nr 279 andnud Põhja-Sakala Vallavalitsusele ülesande esitada Põhja-Sakala Vallavolikogule eelnõu, millega tehakse volikogule ettepanek lõpetada kohaliku omavalitsuse eriplaneeringud ja keskkonnamõjude</p>

Unakvere küla tuuleenergeetika eriplaneeringu avalikul väljapanekul esitatud arvamuste ja vallavalitsuse seisukohtade koondtabel

	<p>strateegilised hindamised, sest ilmnenu on ülekaalukas avalik huvi ja eriplaneeringud on vastuolus valla üldplaneeringu punktiga 5.2.3.2. Selgitame, et planeeringu asukoha eelvaliku vastuvõtmise või sellest keeldumise otsuse teeb Põhja-Sakala Vallavolikogu võttes arvesse planeeringu koostamisel teatavaks saanud infot, laekunud arvamusi ning kaaludes erinevaid huve. Vastava otsuse tegemiseks on vajalik läbida eriplaneeringu avalikustamise etapp.</p>
<p>3. Erasisik Unakvere küla, Pärnisaare (31.01.2025 kiri reg nr 7-1/12-49)</p>	
<p>Mina ei ole nõus, et Unakvere külla planeeritud tuulikud asuvad minu elumajale (Pärnisaare talu) lähemal kui 1500 meetrit nagu on valla üldplaneeringus ette nähtud. Ma ei ole nõus üldplaneeringu muutmisega.</p>	<p>Täname arvamuse eest. Arvamus on sisendiks otsuse tegemisel. Lähtuvalt esitatud arvamustest muudetakse planeeringulahendus üldplaneeringu kohaseks ja jäetakse ära üldplaneeringu muutmine. Planeeringulahendus muudetakse selliseks, et enam kui 150 meetri kõrgune elektrituulik peab olema elamust ja ühiskondlikust hoonest vähemalt 1500 m kaugusel, kui elamu või ühiskondliku hoone omanikuga ei lepita kokku teisiti. Planeeringu asukoha eelvaliku vastuvõtmise või sellest keeldumise otsuse teeb Põhja-Sakala Vallavolikogu võttes arvesse planeeringu koostamisel teatavaks saanud infot, laekunud arvamusi ning kaaludes erinevaid huve. Vastava otsuse tegemiseks on vajalik läbida eriplaneeringu avalikustamise, sh arutelu etapp.</p>
<p>4. Erasisik Unakvere küla, Kingu (31.01.2025 kiri reg nr 7-1/12-50)</p>	
<p>Ütlen kohe ära, et ei ole nõus tuuleparkide rajamisega nõ. enda tagahoovi. Välja toodud tervisemõju ala ei ole piisav, tervisemõju tuuleparkide piirkonnas võib ulatuda mitme kilomeetrini. Vaadates liitumiskaabli kulgemist siis läbib see meie koduhoovi. Mul puudub küll info kas kaabel kaevatakse maa alt või kulgeb õhu kaudu aga igal juhul saab see taristu olema meie maa peal. Selles küsimuses ei ole keegi meiega ühendust võtnud. Millised saavad olema trassi rajamise kompensatsioonimeetmed? Olen üsna veendunud, et sellise taristu rajamine vähendab oluliselt meie kinnistu väärtust</p> <p>.</p>	<p>Täname arvamuse eest. Arvamus on sisendiks otsuse tegemisel. Tulenevalt Euroopa Liidu juhtimisotsustest on uuendatud Eesti energeetika arengudokumente ja energiamajanduse korralduse seadust (nimetatud dokumentidest on ülevaade planeeringu seletuskirja ptk 2). Energiamaajanduse korralduse seaduse §32¹ on sätestatud, et aastaks 2030 moodustab taastuvenergia vähemalt 65 protsenti riigisisest energia summaarsest lõpptarbimisest. Põhja-Sakala vald kaalub tuulepargi planeeringu menetluse raames riiklike taastuvenergia eesmärkide toetamise võimalusi.</p>

Unakvere küla tuuleenergeetika eriplaneeringu avalikul väljapanekul esitatud arvamuste ja vallavalitsuse seisukohtade koondtabel

	<p>Planeeringu koostamisel on tehtud koostööd erinevate riigiasutustega, sh Keskkonnaametiga ja Terviseametiga, mis mõlemad on planeeringu avalikustatud versiooni kooskõlastanud. Kooskõlastamine tähendab, et planeering vastab valdkondlikele õigusaktidele ja seega ei ole ohtlik inimestele ega looduskeskkonnale.</p> <p>Planeeringu asukoha eelvaliku vastuvõtmise või sellest keeldumise otsuse teeb Põhja-Sakala Vallavolikogu võttes arvesse planeeringu koostamisel teatavaks saanud infot, laekunud arvamusi ning kaaludes erinevaid huve. Vastava otsuse tegemiseks on vajalik läbida eriplaneeringu avalikustamise, sh arutelu etapp.</p> <p>Planeeringu seletuskirja ptk 3.2.2. on sätestatud: <i>Tuulepargi jaoks vajalikud elektri- ja sideliinid tuleb teha maa-aluste kaabelliinidega ning nende täpne asukoht määratakse projekteerimisel.</i> Eelnevalt lähtuvalt tuleb kaabel maa-alune. Eriplaneeringus on esitatud ligikaudne kaabli asukoht teede koridoris, kaabli täpne asukoht määratakse projekteerimisel. Ühegi maaomaniku maast ei saa ehitada ehitist läbi maaomaniku nõusolekuta. Kui maast soovitakse läbi minna, siis lepatakse kokku ka hüvitusmeetmed.</p> <p>Terviseamet on koondanud oma veebilehele info tuuleparkide tervisemõju osas https://www.terviseamet.ee/tuulepargid#kas-terviseamet-on-s Samuti on tuuleparkidega kaasneva tervisemõju analüüs esitatud eriplaneeringu KSH aruandes.</p> <p>Mõju kinnisvara väärtusele on käsitletud KSH aruande ptk 4.6.4.2.</p>
<p>5. Erasisik Lemmakõnnu küla (12.02.2025 kiri reg nr 7 1/12-52)</p>	
<p>Olen vastu Unakvere tuulepargi rajamisele Põhja-Sakala vallas. Tuulepargi rajamine alandab ka tuulepargi läheduses oleva kinnisvara hinda ning kahjuks ei ole inimestel võimalik ka arendajale oma kodu maha müüa, et ise mujale kolida. 1 km ei päästa kedagi</p>	<p>Täname arvamuse eest. Arvamus on sisendiks otsuse tegemisel.</p> <p>Tulenevalt Euroopa Liidu juhtimisotsustest on uuendatud Eesti energeetika arengudokumente ja energiamajanduse korralduse seadust</p>

Unakvere küla tuuleenergeetika eriplaneeringu avalikul väljapanekul esitatud arvamuste ja vallavalitsuse seisukohtade koondtabel

<p>infraheli terviseprobleemidest. Teen ettepaneku: arendaja ostab lähedal asuvad kinnistud ära, et inimestel oleks võimalus kolida tuulepargist eemale.</p>	<p>(nimetatud dokumentidest on ülevaade planeeringu seletuskirja ptk 2). Energiamaajanduse korralduse seaduse §32¹ on sätestatud, et aastaks 2030 moodustab taastuvenergia vähemalt 65 protsenti riigisisest energia summaarsest lõpptarbimisest. Põhja-Sakala vald kaalub tuulepargi planeeringu menetluse raames riiklike taastuvenergia eesmärkide toetamise võimalusi.</p> <p>Planeeringu koostamisel on tehtud koostööd erinevate riigiasutustega, sh Keskkonnaametiga ja Terviseametiga, mis mõlemad on planeeringu avalikustatud versiooni kooskõlastanud. Kooskõlastamine tähendab, et planeering vastab valdkondlikele õigusaktidele ja seega ei ole ohtlik inimestele ega looduskeskkonnale.</p> <p>Planeeringu asukoha valiku vastuvõtmise või sellest keeldumise otsuse teeb Põhja-Sakala Vallavolikogu võttes arvesse planeeringu koostamisel teatavaks saanud infot, laekunud arvamusi ning kaaludes erinevaid huve. Vastava otsuse tegemiseks on vajalik läbida eriplaneeringu avalikustamise etapp.</p> <p>Terviseamet on koondanud oma veebilehele info tuuleparkide tervisemõju osas https://www.terviseamet.ee/tuulepargid#kas-terviseamet-on-s Teadusuuringute alusel ning infraheli mõõtmiste alusel eri tuuleparkides maailmas ei ole täheldatud tuuleparkidega kaasnevat infraheli tasemetel, mis ületaks inimese tajuläve ja mis võiks põhjustada olulist tervisemõju. Viimast on kinnitanud Sotsiaalministeerium ka Saarde tuulepargi müramõõdistuste näitel oma 10.03.2025 kirjas.</p> <p>Lähtuvalt esitatud arvamustest muudetakse planeeringulahendus üldplaneeringu kohaseks ja jäetakse ära üldplaneeringu muutmine. Planeeringulahendus muudetakse selliseks, et enam kui 150 meetri kõrgune elektritruulik peab olema elamust ja ühiskondlikust hoonest</p>
--	--

Unakvere küla tuuleenergeetika eriplaneeringu avalikul väljapanekul esitatud arvamuste ja vallavalitsuse seisukohtade koondtabel

	<p>vähemalt 1500 m kaugusel, kui elamu või ühiskondliku hoone omanikuga ei lepita kokku teisiti.</p> <p>Selgitame, et Eesti kehtivate õigusaktide valguses ei ole võimalik kohustada arendajat ära ostma maaüksuseid, mille osas ülenormatiivsete mõjude esinemist oodata ei ole.</p>
<p>6. Politsei- ja Piirivalveamet (17.02.2025 kiri reg nr 7-1/12-53)</p>	
<p>Politsei- ja Piirivalveametil (PPA) on eriplaneeringu kohta ainult üks märkus: PPA Lennusalga kopterite lennutegevuse osas tuleb arvestada, et tuulikute läheduses on õhusõidukitega opereerimine piiratud, mis võib mõjutada pääste- ja eritööde tegemist.</p>	<p>Täname arvamuse eest. Esitatud arvamus võetakse teadmiseks, seda ei integreerita planeeringu seletuskirja.</p>
<p>7. Eraisik Järtsaare küla, Soosaare mõis (18.02.2025 kiri reg nr 7-1/12-55)</p>	
<p>22.01.2025 sain info Põhja-Sakala vallas Unakvere külas tuulegeneraatorite paigaldamise koha valikust. Arvestades seda, et otsus on juba tehtud ja Unakvere külla tuulegeneraatorid paigaldatakse, pole minu arvamusel mingit tähendust.</p> <p>Unakvere küla vahetus läheduses asuval territooriumil elades, märkasin selle territooriumi kohal aasta kevad- ja sügisperioodidel arvukalt rändlindude lennumarsruute. See lindude lennutee kulges Unakvere küla asukoha vahetus läheduses.</p> <p>Muret teeb, et tuulepargi rajamine Unakvere küla piirkonda saab olema teguriks, mis mõjutab lindude lennumarsruute ja avaldab negatiivset mõju loodusele. Ma ei ole tuulepargi rajamise vastu Põhja-Sakala territooriumile, kuid arvan, et tuulepargi asukoht vajab nihutamist 3 kilomeetrit Maalasti ja Venevere poole.</p> <p>Minu arvamus ei ole spetsialisti oma. Usun, et tuulepargi rajamine Unakvere küla territooriumile avaldab negatiivset mõju Parika ornitoloogilise territooriumi ja Alam-Pedja ornitoloogilise</p>	<p>Täname arvamuse eest, see on laekunud igati õigeaegselt. Arvamus on sisendiks otsuse tegemisel.</p> <p>Selgitame, et otsust planeeringu vastuvõtmise või sellest keeldumise kohta saab teha Põhja-Sakala Vallavolikogu peale planeeringu avaliku väljapaneku ja avaliku arutelu läbiviimist võttes arvesse planeeringu koostamisel teatavaks saanud infot, laekunud arvamusi ning kaaludes erinevaid huve.</p> <p>Unakvere planeeringuala paikneb tõepoolest linnurikkas piirkonnas. Sellest lähtuvalt on ka läbiviidud keskkonnamõju strateegilise hindamise raames kogutud informatsiooni ja hinnangute alusel esialgset tuulepargi rajamise huviala oluliselt vähendatud just linnukaitselistel põhjustel. Antud piirkonnas tuulepargi ala täiendavalt nihutada võimalik ei ole. Arvestama peab, et tuulepargile sobilike alade leidmisel tuleb arvestada mitmeid kriteeriumeid (nt peavad jääma vähemalt 1 km kaugusele elu- ja ühiskondlikest hoonetest, väljaspool looduskaitsealaseid alasid jms). Selline esmane võimalike sobilike alade kaardistamine teostati KSH programmi koostamisel ja antud planeeringualal teisi potentsiaalselt sobilikke asukohti tuulepargile ei esine.</p>

Unakvere küla tuuleenergeetika eriplaneeringu avalikul väljapanekul esitatud arvamuste ja vallavalitsuse seisukohtade koondtabel

<p>territooriumi keskkonnanäesmärkidele, samuti Luigepesa puhkemaja, Karapia, Vissuvere, Unakvere elanikele.</p>	<p>Planeeringu koostamisel on tehtud koostööd erinevate riigiasutustega, sh Keskkonnaametiga, kes on planeeringu avalikustatud versiooni kooskõlastanud. Kooskõlastamine tähendab, et planeering vastab valdkondlikele õigusaktidele ja seega ei ole ohtlik looduskeskkonnale.</p> <p>Selgitame, et planeeringu asukoha eelvaliku etapi koostamisel on läbi viidud ainult ülevaatlik linnustiku uuring. Kuna tuulepargi kavandamine toimub kahe etapiliselt, siis on esmase linnustiku uuringu ülesanne välistada tuulepargi rajamiseks linnukaitseliselt selgelt sobimatud alad ning määrata edasiste uuringute ja meetmete vajadus, mille alusel saab määrata tuulepargi asukohaks sobilikul alal tuulikute paiknemine ja arv. Seoses linnustiku uuringu käigus tuvastatud haneliste olulise rändega ning Parika ja Alam-Pedja linnualadega seotud võimalike lindude liikumisega on KSH-s seatud järgnevad meetmed tuulepargi detailse lahenduse kavandamise etappi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • viia läbi linnustiku punktvaatlused selgitamaks võimalikku haneliste (suur-laukhani, rabahani, valgepõsk-lagle, laululuik) liikumist alal kevadperioodil ning sügisperioodil ja must-toonekure poolne võimalik õhuruumikasutus (kevad ja suvel). Kui uuringuga tuvastatakse mingil perioodil aktiivne suurlaukhanede või rabahanede liikumine üle tuulepargi ala, siis tuleb uuringus esitada tehniliste meetmete kirjeldus (vajalik võib olla kokkupõrkeriski leevendada ebaolulisele tasemele kaitse-eesmärgiks olevate linnuliikide osas kasutades tuulikute seiskamist vms tehnilisi meetmeid). Kui alal tuvastatakse must-toonekure poolne õhuruumi kasutus tuleb eksperdil soovitada meetmeid olulise ebasoodsa mõju vältimiseks must-toonekure osas; • tuulikute püstitamisel asukoha eelvaliku alale tuleb arvesse võtta esialgsete seireandmete põhjal laululuige ning haneliste kokkupõrkeriski rootoriga, mistõttu tuleb täiendavalt rakendada leevendusmeetmeid suremuse vähendamiseks haneliste rändeperioodil (september–november ning eeldatavalt ka aprill–mai)
--	--

Unakvere küla tuuleenergeetika eriplaneeringu avalikul väljapanekul esitatud arvamuste ja vallavalitsuse seisukohtade koondtabel

	<p>kas ajaliselt seiskamisena rände perioodil (rände toimumise perioodil 4 h jooksul pärast päikese tõusu ja loojangut, mil ränne on intensiivseim) või vastava juhtimissüsteemi abil.</p> <p>Seega on antud alal vajalik tuulepargi detailse lahenduse kavandamise etapis täpsemad linnustiku uuringud ning leevendusmeetmete kavandamine linnustikule avaldatavate mõjude minimeerimiseks. Olemasoleva teabe alusel on aladel võimalik leida tuulikute paiknemislahendus koos sobilike tehniliste meetmetega linnustikule olulise ebasoodsa mõju vältimiseks</p>
<p>8. Eraisik Järtsaare küla, Soosaare (18.02.2025 kiri reg nr 7-1/12-56)</p>	
<p>Mina olen tuulikutega nõus!</p>	<p>Täname arvamuse eest. Arvamus on sisendiks otsuse tegemisel.</p>
<p>9. Eraisik Paenasti küla, Adu (25.02. 2025 kiri reg nr 7-1/12-59)</p>	
<p>Põhja-Sakala valla Paenasti küla elanikuna esitan oma ja lähimate naabertalude elanike seisukoha eelnimetatud planeeringute osas. Jääme otseselt mõlema planeeringu mõjuala piirkonda. kavandatavate tuulikute kaugus ca 1000-2000 m. Koguarv 14 tk. Eelprojektides toodud andmetest lähtudes ei ole planeeritav ala sobilik tuuleparkide arendamiseks alljärgnevatel põhjustel:</p> <p>1.Paenasti küla talude varjutustase ületab kordades aluseks võetud normtasemeid: a) varjutuse kestvus aastas (30h norm) - Siimuri 130.04, Piiri-jaani 121.49,Adu 122,30 !!! b)maksimum kestvus päevas h (0.30 norm)-Siimuri 1.01, Piiri-jaani 0.57,Adu 0.58 C)kliimat arvestav varjutuse kestvus (8-10 h/a norm)-Siimuri 16.20,Piiri-jaani 15.53,Adu 14.41. Aastas lõikes varjutuspäevade arv 193-202 !!!</p> <p>2. Vaatepildi visuaalse reostuse tase on väga suur. Vaateväli on kaetud lõunast kuni põhja ca 180* ulatuses 14 tuulikuga, mille kaugus 1000- 3000m. Fotomontaazilt saab väga hea ettekujutuse, millises keskkonnas me elama hakkame. See ei ole vastuvõetav. Seda ei korva ükski talumistasu.</p>	<p>Täname arvamuse eest. Arvamus on sisendiks otsuse tegemisel.</p> <p>Järgnevalt on esitatud selgitused Teie esitatud teemavaldkondade osas:</p> <p>1. Eriplaneeringu KSH I etapi aruandes on hinnatud maksimaalse tuulikute arvu ja paiknemise korral tekkivaid varjutustasemeid. Eriplaneeringus ja selle KSH aruandes on määratud tingimus, et detailse lahenduse KSH-s tuleb esitada lähtuvalt varjutuse modelleeringust varjutuse häirivuse leevendamise meetmed. Vältida tuleb üle 8 summaarse kliimatingimusi arvestava varjutustunni esinemist eluhoonete suhtes. Arvestades mõjutatavate elamualade hulka ja paiknemist, siis on võimalik tuulikute rajamisel alale häirival tasemel varjutust vältida järgmistel viisidel:</p> <ul style="list-style-type: none"> – rajada vastavate elamualade häiringu vähendamiseks haljastusest varjutuse tõke; – tagamaks aastaringset toimimist tuleb kasutada igihaljaid liike nt kuuske. Tõke (tihe puude riba) tuleks varjutuse tõkestamiseks rajada varjutuse poolt mõjutatava elamuala tuulepargi poolse õueala kaitseks. Kuivõrd meedet tuleks rakendada väljaspool asukohavaliku ala

Unakvere küla tuuleenergeetika eriplaneeringu avalikul väljapanekul esitatud arvamuste ja vallavalitsuse seisukohtade koondtabel

<p>3. Müratseme aluseks võetud sihtväärtuse öine norm 40db ületatakse meie piirkonnas. Arvesse võttes tuulte põhilist suunda ja tuulikute asukohti, olen kindel et see saab olema veel suurem kui analüüsis kirjas. HAJAASUSTUSE ALAL tuleks müra normide määramisel aluseks võtta mitte Elamu ala norme, vaid nn. Vaikse ala öist sihtväärtust 35db.</p> <p>4.Planeeritavad alad asuvad otseselt rändlindude kevad-sügisel rännuteel. Samuti paikneb väga lähedal Parika linnuala ja Parika looduskaitseala. Ükski mõjuala looduses ei lõpe piiri tõmbamisega paberil. 500-600m ei ole piisav , et kaitsta loodust tuulepargi mõjutuste eest. Viimastel aastatel piirkonnas tehtud raietööd on juba oluliselt mõjutanud lindude ja loomade populatsiooni. Ei ole viimase aasta jooksul enam näinud jäneseid, rebaseid, metskitsi.</p> <p>5.Nimetatud projektid on omavahel otseses seoses, neid tuleb käsitleda tervikuna ja nii ka elanikele tutvustada. Kõiki teostatavaid uuringuid tuleb teha mõlemat projekti arvesse võttes.</p> <p>6.Elanikud vajavad rohkem infot selle kohta, kui palju tuuleparke ja kus saavad need olema terve Eesti lõikes . Eeltoodule tuginedes ei saa kuidagi nõustuda , et planeeritav ala oleks tuuleparkide arenduseks sobilik.</p>	<p>huvitatud isikule mittekuuluvatel kinnistutel, võib selle elluviimine olla keerukas ning nõuab koostööd vastava mõjutatava elamuala omanikuga; – kasutada tuulikutel automaatset varjutuse esinemise jälgimissüsteemi, mis võimaldab valgustugevuse andurite ja tuuliku automaatse juhtimissüsteemi koostöös häiriva varjutuse esinemise ajaks tuuliku töö peatada.</p> <p>2. Lähtuvalt esitatud arvamustest muudetakse planeeringulahendus üldplaneeringu kohaseks ja jäetakse ära üldplaneeringu muutmine. Planeeringulahendus muudetakse selliseks, et enam kui 150 meetri kõrgune elektrituulik peab olema elamust ja ühiskondlikust hoonest vähemalt 1500 m kaugusel, kui elamu või ühiskondliku hoone omanikuga ei lepita kokku teisiti. Eelnevast lähtuvalt ei ole võimalik tuulikut rajada eluhoonele lähemale kui 1500 m ilma elamu omaniku nõusolekuta, mis aitab vähendada soovimatu visuaalse mõju teket.</p> <p>3. Selgitame, et müra levikut hinnatakse tuuleparkide korral halvimas olukorras ehk allatuult (korruga kõigis suundades allatuult) ja tuuliku töötamisel maksimaalset mürateket põhjustavas režiimis. Planeeringus on seatud tingimus, et kõigil elamualadel peab olema täidetud tööstusmüra sihtväärtuse nõue. Selgitame et nn vaiksed alad on alad, mis määratakse üldplaneeringus. Antud juhul tuulepargi mõjualas üldplaneeringuga vaiksaid alasid määratud ei ole.</p> <p>4. Unakvere planeeringuala paikneb tõepoolest linnurikkas piirkonnas. Sellest lähtuvalt on ka läbiviidud keskkonnamõju strateegilise hindamise raames kogutud informatsiooni ja hinnangute alusel esialgset tuulepargi rajamise huviala oluliselt vähendatud just linnukaitselistel põhjustel. Planeeringu koostamisel on tehtud koostööd erinevate riigiasutustega, sh Keskkonnaametiga, kes on planeeringu avalikustatud versiooni</p>
---	---

Unakvere küla tuuleenergeetika eriplaneeringu avalikul väljapanekul esitatud arvamuste ja vallavalitsuse seisukohtade koondtabel

	<p>kooskõlastanud. Kooskõlastamine tähendab, et planeering vastab valdkondlikele õigusaktidele ja seega ei ole ohtlik looduskeskkonnale.</p> <p>Selgitame, et planeeringu asukoha eelvaliku etapi koostamisel on läbi viidud ainult ülevaatlik linnustiku uuring. Kuna tuulepargi kavandamine toimub kahe etapiliselt, siis on esmase linnustiku uuringu ülesanne välistada tuulepargi rajamiseks linnukaitseliselt selgelt sobimatud alad ning määrata edasiste uuringute ja meetmete vajadus, mille alusel saab määrata tuulepargi asukohaks sobilikul alal tuulikute paiknemine ja arv. Seoses linnustiku uuringu käigus tuvastatud haneliste olulise rändega ning Parika ja Alam-Pedja linnualadega seotud võimalike lindude liikumisega on KSHs seatud järgnevad meetmed tuulepargi detailse lahenduse kavandamise etappi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • viia läbi linnustiku punktvaatlused selgitamaks võimalikku haneliste (suur-laukhani, rabahani, valgepõsk-lagle, laululuik) liikumist alal kevadperioodil ning sügisperioodil ja must-toonekure poolne võimalik õhuruumikasutus (kevad ja suvel). Kui uuringuga tuvastatakse mingil perioodil aktiivne suurlaukhanede või rabahanede liikumine üle tuulepargi ala, siis tuleb uuringus esitada tehniliste meetmete kirjeldus (vajalik võib olla kokkupõrkeriski leevendada ebaolulisele tasemele kaitse-eesmärgiks olevate linnuliikide osas kasutades tuulikute seiskamist vms tehnilisi meetmeid). Kui alal tuvastatakse must-toonekure poolne õhuruumi kasutus tuleb ekspordil soovitada meetmeid olulise ebasoodsa mõju vältimiseks must-toonekure osas; • tuulikute püstitamisel asukoha eelvaliku alale tuleb arvesse võtta esialgsete seireandmete põhjal laululuige ning haneliste kokkupõrkeriski rootoriga, mistõttu tuleb täiendavalt rakendada leevendusmeetmeid suremuse vähendamiseks haneliste rändeperioodil (september–november ning eeldatavalt ka aprill–mai) kas ajaliselt seiskamisena rände perioodil (rände toimumise perioodil
--	---

Unakvere küla tuuleenergeetika eriplaneeringu avalikul väljapanekul esitatud arvamuste ja vallavalitsuse seisukohtade koondtabel

	<p>4 h jooksul pärast päikese tõusu ja loojangut, mil ränne on intensiivseim) või vastava juhtimissüsteemi abil.</p> <p>Seega on antud alal vajalik tuulepargi detailse lahenduse kavandamise etapis täpsemad linnustiku uuringud ning leevendusmeetmete kavandamine linnustikule avaldatavate mõjude minimeerimiseks. Olemasoleva teabe alusel on aladel võimalik leida tuulikute paiknemislahendus koos sobilike tehniliste meetmetega linnustikule olulise ebasoodsa mõju vältimiseks.</p> <p>5. Selgitame, et koosmõjusid on võimalik hinnata tegevustega, mille osas on piisavalt infot koosmõjude hindamiseks. Antud juhul on oodata koosmõju esinemist eeskätt Viljandi valla eriplaneeringus kavandatava tuulepargi alaga, mis külgneb Unakvere tuulepargi alaga (moodustub üks tuulepark). Võimalikku koosmõju on läbivalt KSH aruandes hinnatud valdkondade puhul, kus see on asjakohane.</p> <p>6. Selgitame, et ühe eriplaneeringu raames ei ole asjakohane üle-eestiliste analüüside koostamine. Üle-eestilist infot tuuleparkide kavandamise osas haldab Keskkonnaagentuur ja info on koondatud https://keskkonnaportaal.ee/et/teemad/taastuenergia/tuuleenergia Samuti on koostanud Keskkonnaagentuur üle-eestilise analüüsi selles osas kus esineb tuuleparkide rajamiseks potentsiaalselt sobilikke alasid https://arcg.is/1XrreP0</p>
<p>10. Eraisik Paenasti küla, Kändla (esindaja Erovik Õigusbüroo OÜ) (25.02.2025 kiri reg nr 7-1/12-60)</p>	
<p>Klient väljendab vastuseisu tuulikute rajamisele Unakvere külas mitmel põhjusel:</p> <p>Tuulikute rajamine kahjustab piirkonna elusloodust, eriti lindude puhul. Juhime tähelepanu, et tegemist on looduskauni kohaga hajaasustuse piirkonnas. Kavandatavas piirkonnas asub mitu looduskaitseala. Põhja-Sakala valla Unakvere küla eriplaneeringu asjakohaste mõjude, sh keskkonnamõju strateegilise hindamise esimese etapi aruande kohaselt on tuulikute rajamisel</p>	<p>Täname arvamuse eest. Arvamus on sisendiks otsuse tegemisel.</p> <p>Selgitame, et tuulepark on olulise ruumilise mõjuga ja olulise keskkonnamõjuga objekt. Sellest lähtuvalt kaasneb tuulepargi rajamisel erinevaid keskkonnamõjusid, sh mõjud looduskeskkonnale, sh linnustikule. Mõju põhjustab kogu tuulepark (mitte ainult tuulikud vaid ka nendega kaasnev taristu). Mõjude osas otsustajale (vallavolikogule) otsuse tegemiseks asjakohase info koondamiseks ning tegevuse</p>

Unakvere küla tuuleenergeetika eriplaneeringu avalikul väljapanekul esitatud arvamuste ja vallavalitsuse seisukohtade koondtabel

Unakvere külasse mõjud looduskeskkonnale: Natura hindamisel ilmnes, et läbiviidud esmaste linnustiku uuringute andmete alusel ei ole võimalik välistada täielikult ebasoodsat mõju Parika linnuala ja Alam-Pedja linnuala kaitse-eesmärkidele.

Igal kevadel ja sügisel on piirkonnas näha arvukat lindude rännet: haned, luiged, kured jne. Kliendi arvates asub piirkond, kuhu tuulikud rajatakse, soode ja rabade keskel ehk seal, kus just looduslikus eraldatuses toimubki lindude pesitsus ja kulgevad loomade rajad. **Kliendi arvates on looduskeskkonnale tuulikute rajamine nimetatud paika hukutav mõju.**

Nagu teada, siis tuuleparkide mõju linnustikule avaldub peamiselt elupaikade hävimises või elupaikade kvaliteedi languses häiringute tõttu, kokkupõrkesuremuses, barjääriefektis ning kaudsete mõjudes. Ehkki tuuleenergeetikat peetakse rohelisteks energiaks, ei pruugi see alati olla keskkonnasõbralik energia, halvasti valitud asukohtadesse rajatud tuulepargid võivad oluliselt mõjutada ümbruskonna elustikku. Näiteks on ka Eesti Ornitoloogiaühing esitanud ettevaatusprintsipiibist lähtuva seisukoha, et tuulepargid on metsaelustikku, sh metsist, oluliselt kahjustavad objektid ja tuuleparkide rajamine metsamaadele peab olema kõikjal keelatud.

Tuulikute rajamisel lindude ja loomade elupaigad hävivad või muutuvad oluliselt. Iga tuuliku juurde rajatakse teenindusplats, kus suure tõstevõimega kraana saaks manööverdada, lisaks laiad teed, elektriliinid jm. See tähendab hektarite viisi metsa raadamist. On hinnatud, et tuulikuplatside ja uute teede kogupindala on vähemalt 1 hektar tuuliku kohta. Samuti tekitavad tuulikud lindudele ja loomadele müra ja muud häirimist. Selliste häirimiste ja elupaigamuutuse tõttu (peletav mõju) hülgavad tundlikumad liigid tuulikute ja teede lähiala, mis omakorda mõjutab liigilist koosseisu,

elluviimiseks vajalike meetmete väljatöötamiseks on planeeringu koostamisel koostatud ka keskkonnamõju strateegiline hindamine (KSH). Planeeringu ja KSH koostamisel on tehtud koostööd erinevate riigiasutustega, sh Keskkonnaametiga ja Terviseametiga, mis mõlemad on planeeringu avalikustatud versiooni kooskõlastanud. Kooskõlastamine tähendab, et planeering vastab valdkondlikele õigusaktidele ja seega ei ole ohtlik inimestele ega looduskeskkonnale ning KSH aruanne on asjakohane ning piisav. KSH aruandes on esitatud mõjuhinnangud nii linnustiku kui ka veestiku (sh põhjavee) osas. KSH aruandes on esitatud meetmed, mis seisnevad nii esialgse huviala olulises kitsendamises kui ka täiendavate uuringute ning erinevate leevendusmeetmete rakendamises välistamaks looduskeskkonnale avaldatavat olulist ebasoodsat mõju. Meetmetega on arvestatud planeeringulahenduse koostamisel ning meetmeid järgides on võimalik alale tuulepark rajada ilma looduskeskkonnale olulist ebasoodsat mõju avaldamata.

Unakvere küla tuuleenergeetika eriplaneeringu avalikul väljapanekul esitatud arvamuste ja vallavalitsuse seisukohtade koondtabel

<p>nt metsa siseosa eelistavate liikide arvukus langeb. Hindamise põhjal on piirkonda tuulikute rajamisel kahjulik mõju lisaks linnuliikudele ka nahkhiirtele, taimestikule ja rohevõrgustikule jne.</p> <p>Tuulikutega ei kaasne ainult tiivikute „sahin”. Lisaks on vaja neid toetavat taristut (kaablikanalid, teed jne). Selleks tuleb teha põhjalikud kaevetööd, mis mõjutavad koosluseid, kuna toovad kaasa pinnase hüdroloogia muutuse. Lisaks on tuulikute haldamiseks vaja teid, see tähendab inimese liikumiskoridore keskkonnas. Tee mõju ei lõppe teeservaga, vaid ulatub väljapoole, seda nimetatakse servaefektiks. Kui oletada, et ühe kilomeetri tee mõju keskkonnale ulatub 100 meetrit loodusmaastikusse kahele poole teed, siis mõjutatud ala suurus on 200 000 ruutmeetrit. Lisaks tuuliku enda servaefekt. <u>Kokkuvõttes on tuulikute rajamisel Unakvere küla piirkonda elusloodusele ja keskkonnale kahjulik mõju.</u></p>	
<p>Tuulikute rajamisel on kahjulik mõju inimeste elupaikadele, sh Kliendi enda elamisele kinnistul. Kuna tuulepargi rajamisel on vaja ehitada kogu taristu ja teha maaparandustöid, rajada aluspinnas sinna, kuhu ehitus tuleb ning teha kuivendustöid - siis Klient kardab, et see võib mõjuda kahjulikult põhja- ja pinnaseveele antud piirkonnas. Kliendi kinnistul asuv salvkaev on viimastel aastatel jäänud tühjaks just põuastel suvedel ja igal augusti kuul. Peale suuremaid pinnase kaevandamisi nii lähedal Kliendi kinnistule – siis ilmselt jääb Kliendi kaev alatiselt tühjaks, kuivab ja Klient jääb üldse ilma joogiveeta. Raba ja soo piirkonnas kaevandamine muudab kindlasti põhjavee taset antud piirkonnas halvemuse suunas. Klient pelgab, et tema kaevust kaob vesi. Kuid kuidas parandaks olukorda sellisel juhul olukorda vald? Mida vald ette võtaks? Kuigi Klient on kinnistu omanik, ei ole tema elukoht registreeritud antud valda, sellisel juhul arvatavasti ei teeks vald siis midagi?</p>	<p>Tuulikuid on võimalik ehitada kõigest majapidamistest kaugemale kui üks kilomeeter – selline kaugus ei muuda põhjavee taset elamute juures paiknevates kaevudes tuuliku vundamendi ehituse perioodil. Salvkaevude toiteala ulatus sõltub küll nii kaevu sügavusest kui hüdrogeoloogilisest ehitusest, kuid selle ulatus ei küündi kilomeetrini. Tuuliku käitamise perioodil tuulikul mõju põhjavee tasemele puudub (põhjavee taset tuuliku rajamisel püsivalt ei alandata). Tuulikute projekteerimisel ei kavandata täiendavat maa-ala kuivendamist ega kaevandamisi – tuulikute rajamisest ei tulene olulist mõju veerežiimile. Lisaks on tuulepargi ja Kändla maaüksuse vahel oluline maaparandusala Kändla maaüksusega piirneval alal – kui miski peaks mõjutama Kändla maaüksuse veerežiimi, siis on see Paenaste maaparandussüsteem. Kui kuskil arvamuse avaldaja lähipiirkonnas kavandatakse kaevandamist, siis see on mingi muu protsessi raames, käesoleva eriplaneeringu koostamisega ei kavandata kaevandamist.</p>
<p>Kliendile esitatud asukoha eelvaliku andmetest selgub, et tuulikute mõjuala piirile eluhoonete kaitseks on üks võimalus kuuskede ja</p>	<p>Kändla maaüksuse õueala servas tuulepargi poolses küljes juba kasvavad suured okaspuud. Arvestades antud elamu õuealal esinevat</p>

Unakvere küla tuuleenergeetika eriplaneeringu avalikul väljapanekul esitatud arvamuste ja vallavalitsuse seisukohtade koondtabel

<p>kuuseheki istutamine. Klient pöörab tähelepanu sellele, et kuused kasvavad ca 10-15 aastat, enne kui kujuneb mingi arvestatav kaitse massiiv – seega esimesed kümme aastat selline kaitsevõte ei toimi.</p>	<p>igihaljast kõrghaljastust on ebatõenäoline antud õuealal olulise vaate muutuse tekkimine tuulepargi rajamisel.</p>
<p>Samuti on KSH p 4.1.8.6 mainitud pinna- ja põhjavee reostusriski - peamiseks reostusohu riskiallikaks on tuuliku gondlis asuva käigukasti poolt kasutatav õli (kokku kuni 500 l), mis gondli purunemisel võib sattuda pinnasesse ja halvimal juhul pinna- või põhjavette. Kuigi KSH arvates pole tegemist oluliste riskidega, ei saa neid siiski välistada ning nende realiseerumine pole olematu tõenäosusega.</p>	<p>Tõepoolest ei ole avariiolekordade esinemise risk olematu tõenäosusega. Õlireostuse õnnetuse risk tuulikute puhul eksisteerib, selle tõenäosus on tänapäevaste tuulikute puhul madal, kuna tuulikute hooldusel rakendatakse erinevaid töökorralduslikke meetmeid, kuid risk esineb alati.</p>
<p>Tuuleparkide rajamiseks läheb vaja tohtul hulgal ehitusmaterjale ja fossiilseid kütuseid. Lisaks on tuulikute transport pikk ja energiamahukas töö. Võttes arvesse seda, et tuulepargi eluiga on 20-25 aastat, selle jooksul tuleb vähemalt kord kuni kaks vahetada labasid, siis kui suur on tuulepargi tegelik keskkonnajälg ning reostus tervikpildis? Samuti puudub praegu tehnoloogia kasutatud tuulikute utiliseerimiseks.</p>	<p>Tuulikute, sarnaselt kõigi teiste elektrijaamade, rajamisel kasutatakse erinevaid loodusressursse. Tuulepargi eriplaneeringu asukoha eelvaliku etapis ei ole asjakohane läbi viia tuulepargi keskkonnajalajälje hindamist, kuid vastavaid hinnanguid on eri tuulikumudelitele läbi viidud ja neid leiab tutvumiseks nt https://www.vestas.com/en/sustainability/environment/lifecycle-assessments Vaatamata sellele, et tuulepargi rajamisel on vaja kasutada ehitusmaterjale ja fossiilseid kütuseid, on maismaa tuulepargi keskkonna jalajälg oluliselt väiksem kui fossiilsetel kütustel põhinevate elektrienergia tootmisviiside jalajälg. Eesti energiamajanduse valikud ei ole lahendatavad ühe tuulepargi eriplaneeringu raames. Erinevate energiaallikate ja energiamajanduse stsenaariumite mõjusid on käsitletud Eesti Energiamajanduse Arengukava (ENMAK) 2035 KSH aruandes, mille leiab https://kliimaministeerium.ee/enmak_ksh Senise tuulikute kasutamise praktika alusel nii Eestis kui teistes riikides ei ole üldjuhul osutunud vajalikuks tuulikute labade vahetus tuuliku eluea jooksul. Labad on tavaliselt kavandatud kestma kogu tuuliku eluea, kuid realsuses võivad labad vajada: remonti või osalist vahetust mehaaniliste vigastuste tõttu; täielikku vahetust juhul, kui nad on tõsiselt kahjustatud või soovitakse tõsta tuuliku tõhusust uue tehnoloogiaga (nt</p>

Unakvere küla tuuleenergeetika eriplaneeringu avalikul väljapanekul esitatud arvamuste ja vallavalitsuse seisukohtade koondtabel

	<p>repowering). Üldpraktikas on tuuliku laba vahetus tuuliku eluea jooksul väga harv nähtus.</p> <p>Tuulikutega seotud jäätmetekkest on antud ülevaade KSH aruande ptk 4.5. Tehnoloogiate määramine tuulikute jäätmete käitlemiseks ei ole planeeringus määratav küsimus. Jäätmekäitluse nõuded tulenevad riikliku tasandi õigusaktidest.</p>
<p>Mõju inimese tervisele ja heaolule. Tuulikute mõju inimese tervisele avaldub eeskätt läbi müra, sh madalsageduslik müra, infraheli ja vibratsioon ning varjutuse. Maailma Terviseorganisatsiooni andmetel on kõrge müratase otsene terviserisk. Tuugenid genereerivad eriti võimsalt madalsagedus- (<200 Hz, MSH) ja infraheli (<20 Hz, IH), mille ohtlikkus sõltub selle müra intensiivsusest ja pulseerivusest. Infraheli müra genereerivad eriti tuugenilabad, mis keereldes ja torni eest möödudes tekitavad õhu kokkusurumisega lööklaineid. Liikuv õhulööklaine on definitsiooni järgi heli ehk hää, kuid tuugenite tekitatud helilainetest on enamuse võnkesagedused nii madalad, et inimkõrv neid häälena ei taju. Küll aga reageerib madalatele võnkesagedustele inimese keha, nii et pikem viibimine vastava helireostuse keskkonnas kutsub enamikel inimestel esile nn „tuulegeneraatori sündroomi“ ja/või kroonilisi vibroakustilisi haigusi. Tavapäraseimad on kuminad kõrvus, une-, tasakaalu-, keskendumis- ja paanikahäired, südame rütmihäired, probleemid vererõhu, veresoonkonna ja seedetraktiga. Kodu- ja metsloomadel mitmekordistuvad nurisünnituste juhud, lindudel kooreta munad jne. Soomes läbiviidud uuringu kohaselt esines elamupiirkonna ümbruses olevatel tuulikutega aladel tervisekahjustusi tuulikute umbes 15–20 kilomeetri kaugusel. Mõne üksiku väiketuugeni läheduses pole müra ja selle mõju eriti suur. Tuugeni mõõtude kasvades ning kui korraga töötab suurem hulk</p>	<p>Vallavalitsus jälgib, et eriplaneeringu lahendusega ei ületataks lähikonna müratundlike alade välisterritooriumitel ja hoonete siseruumides müra normväärtusi. Tuulikute hoonestusalad on planeeritud olemasolevatest elamualadest piisavale kaugusele. Sellest tulenevalt on tagatud piirkonna elanikele tervist ja heaolu toetav elukeskkond. Planeeringu ja KSH koostamisel on lähtutud Eestis tervise kaitseks kehtivatest normtasemetest ning inimese tervist mõjutavate valdkondade (eeskätt müra) hindamisel esinevatest hindamisjuhenditest. Planeeringu koostamisel on tehtud koostööd Terviseametiga ja Kliimaministeeriumiga ning valdkonna eest vastutavate ametkondade poolt ei ole omavalitsustele esitatud infot, mis tingiks KSH-s esitatud müra hindamismetoodikate muutmist. Selgitame, et tuulikute töötamisel kaasneb madalsagedusliku müra, sh infraheli teke, kuid senised mõõtmised eri riikide olemasolevates tuuleparkides ei ole tuuleparkide lähialal tuvastanud infraheli tasemeid, mida seostatakse tervisemõjude tekkega. Antud asjaolu on väljatoodud Kliimaministeeriumi 2025. a valminud juhendis¹ (vastav ülevaade antud juhendi ptk 2.4.2), Terviseameti tuuleparkide mõju käsitleval veebilehel² ja Sotsiaalministeeriumi poolt omavalitsustele saadetud kirjas³).</p> <p>Eriplaneeringu ja KSH koostamise käigus, mil on tutvutud mitmete teadusuuringutega, ei ole esinenud veenvaid tõendeid, et tuulegeneraatorite infraheliga kokkupuude võiks põhjustada kahjulikke tervisemõjusid heli sagedustel ja tasemetel, mida võib eeldada olevat</p>

¹ Kliimaministeerium, 2025. Tuuleparkide keskkonnamõju hindamise juhend. Müra, vibratsioon, varjutamine.

² <https://www.terviseamet.ee/tuulepargid#kas-terviseamet-on-s>

³ Sotsiaalministeerium 10.03.2025 nr 5.1-2/679-1

Unakvere küla tuuleenergeetika eriplaneeringu avalikul väljapanekul esitatud arvamuste ja vallavalitsuse seisukohtade koondtabel

<p>tuugeneid resoneeruvad ja interfereeruvad nende tiibadega tekitavad helilöögid omavahel, mis võib mürataset oluliselt võimendada.</p>	<p>tuuleparkide lähedal asuvates müratundlikes kohtades. Kui eriplaneeringu koostamise käigus töötatakse välja valitsusasutuste (sh Terviseameti) poolt uusi juhiseid või norme või meetodikaid müra, madalsagedusliku müra, sh infraheli teemal, siis Põhja-Sakala Vallavalitsus korraldab eriplaneeringu ja KSH kohandamise vastavalt uuele kujundatavale praktikale.</p> <p>Soome riigi tellimusel on tõepoolest läbi viidud mitmeid põhjalikke uuringuid tuulikute võimalike tervise mõjude ja ka madalsagedusliku müra/infraheli mõjude osas. Need on koondatud Soome Tervise ja Heaolu instituudi kodulehele ja nendega saab tutvuda https://thl.fi/aiheet/ymparistoterveys/melu/tuulivoima-ja-melu Samas ei ole need uuringud näidanud, et tuulikud põhjustaksid 20 km kaugusel tervisekahjustusi.</p>
<p>Tuulikud tekitavad elektromagnetkiirgust. 28.11.2024 delfi.ee-s ilmunud artiklis „Aidu tuulepark segab kaitseväe signaalluuret“ on kirjutatud järgmist: „Kaitsevägi on teinud ka kontrollmõõtmisi, mis on tõestanud, et tuulikud tekitavad ja peegeldavad keskkonnas häiringuid, mis mõjutavad nende seirevõimet. „Tarbijakaitse- ja tehnilise järelevalve amet registreeris viimasel neljal aastal 16 kilomeetri kauguselt mõõdetuna tuulikute poolt tekitatud tsiviilraadiohäired – need ületasid hajaasustuse normeeritud elektriväljatugevuse sajakordselt (40 dB).“</p> <p>Kui tuugenitest tulenev elektromagnetkiirgus, mõõdetuna 16 km kauguselt selle häiringu allikast, ületab elektriväljatugevuse (V/m) normi sada korda, siis kuidas mõjub selline tuugen inimtervisele ja loodusele, kui viimane on paigaldatud ühe või kahe km kaugusele eramust või asulast?</p>	<p>Elektromagnetkiirguse teemat on käsitletud KSH aruande ptk 4.6.3.2. Antud peatükki täiendatakse vastavalt seisukohtade küsimise etapis laekunud märkustele. Elektromagnetväli on elektrilaengute poolt tekitatav ja neid mõjustav füüsikaline väli, elektri- ja magnetväli ühtse tervikuna. Elektroonikaseadmed põhjustavad elektromagnetlaineid. Mõõtmised olemasolevates tuuleparkides on näidanud, et tuulikud ei põhjusta kuidagi erilisi elektromagnetlaineid. Magnetväli tuulikute vahetus ümbruses jääb väiksemale tasemele kui tavapärastel kodumajapidamise elektroonikaseadmetel¹. Elektromagnetvälja seostatakse eeskätt tuuleparkidega kaasneda võivate kõrgepingeliinidega. Unakvere eriplaneeringu puhul uusi elektri õhuliine ei kavandata.</p> <p>Delfi artiklis esitatud info osas pöördus KSH juhtekspert TTJA kui antud mõõtmisi teinud asutuse poole ning palus selgitust. Läbiviidud mõõtmiste tulemusi TTJA ei väljastanud, kuid märgiti, et mitte-ioniseeriva kiirguse piirnormid käsitlevad tugevaid väljasid ja nende piiramist tervisekaitse eesmärgil. Tuulepargid oma olemuselt ei ole raadiosaatjad ja tugevaid väljasid ei tekita. Antud artiklis esitatud käsitus on seega seotud Kaitseväe radari ja raadiosidesüsteemidele</p>

Unakvere küla tuuleenergeetika eriplaneeringu avalikul väljapanekul esitatud arvamuste ja vallavalitsuse seisukohtade koondtabel

	avaldatava võimaliku mõjuga. Artiklis ei räägita inimese tervise kaitseks kehtivate mitte-ioniseeriva kiirguse piirnormide ületamisest.
KSH uuringus käsitletakse tõesti pikemalt müra ja varjutuse jt tegurite mõju inimeste tervisele. Väidetakse küll, et kõik mõjufaktorid olevat kooskõlas kehtestatud normidega. Kuid nagu selgub vallalt Kliendile saadetud meilist, siis plaanitakse lähikonda Järtsaarele (Viljandi maakonnas Viljandi vallas) veel ühe tuulepargi rajamist. Kliendi eluhooned jäävad samuti kriitilisele kaugusele Järtsaare tuuliku alast ehk siis Kliendi kinnistule langeb edaspidi mürataseme, varjutuse ja teiste tervist kahjustavate faktoritele kahekordne koormus. Klient sellega kindlasti nõustuda ei saa. Ka puuduvad uuringud, mis kinnitavad, et kahekordne tuulikute müra, vibratsioon, varjutus jne faktorid oleksid kooskõlas Terviseameti kehtestatud normidega. Pigem tuleb selles kahelda.	Selgitame, et Viljandi valla Järtsaare elektrituulikute arendusala on esitatud ka planeeringu põhijoonisel. Järtsaare ja Unakvere moodustavad ühise sisuliselt ühise tuulepargi, tulenevalt valla piirist menetletakse neid eraldi planeeringutena. KSH aruandes on esitatud müra ja varjutuse hinnangud ning visuaalse mõju hinnang (sh visualiseeringud) arvestades mõlemale poole valla piiri jäävate tuulikute võimaliku maksimaalse arvuga.
Samuti ei saa nõustuda sellega, et ehitustöödel (ja ka hiljem) tekkiv mürafoon 40-60 dB on kindlasti kõrge ja häiriv.	Selgitame, et tuulepargi ehitustöödele kohalduvad samad müra nõuded nagu kõigile teistele ehitustöödele. Ehitusmüra piirväärtusena rakendatakse kella 21.00–7.00 asjakohase mürakategooria tööstusmüra normtasel ⁴ , mida tuulepargi ehitustöödel tuleb järgida.
Tuulikutel on kahjulik mõju kultuuripärandile ja kinnisvara hinnale antud piirkonnas. Klienti kinnistul asuv elamu 20.sajandi ehitismälestiste registris. Kuid ümbritsetuna edaspidi lausa kahest küljest tuuleparkidest väheneb kinnistu miljöö väärtus. Väga lähedal asuv tuulepark on ka visuaalselt vastuvõetamatu – räägime lausa 300 m kõrgustest rajatistest ja nende gruppidest!	Lähialal on tuulikud näha, lähimad visualiseeringud on KSH aruandes olevad vaatepunktide H ja G tehtud visualiseeringud. Ei planeeritud tuulepark ega ka käsitlusalune elamu ei asu väärtuslikul maastikul. Kuna elamu õueala ümbritsevalt paiknevad suured puud, siis ei ole elamu õuealalt tuulepark oluliselt nähtav. Eespool viidatud vaated H ja G on tehtud tee pealt, kus teega piirnevalt esineb avar kõrghaljastuseta ala. Vaatel H on näha põhimõtte, kuidas lähialal olevad puud varjavad taamal olevad kõrged tuulikud – samal põhjusel ei ole Kändla talu hoovist oluliselt näha tuulikuid, kuna varjav haljastus on kohe õueala servas. Planeeritav tuulepark ei mõjuta ehitise arhitektuurseid ega ehituslikke tingimusi.

⁴ <https://www.riigiteataja.ee/akt/127052020002>

Unakvere küla tuuleenergeetika eriplaneeringu avalikul väljapanekul esitatud arvamuste ja vallavalitsuse seisukohtade koondtabel

<p>Samuti võib tuulikute rajamine mõjutada negatiivselt Kliendi kinnisvara väärtust, kuid selliseid analüüsi ei olnud KSH uuringus esitatud. Kinnistu väärtus ilmselt langeb väga palju.</p> <p>Kui tuulikute lähedus muudab piirkonna elukeskkonna väljakannatamatuks, siis muutub ka elukondliku kinnisvara hind nullilähedaseks. Kui soovida oma kodu müüa on raskendatud sellele uue omaniku leidmine, sest keegi ei soovi elada keskkonnas, mis kahjustab tervist.</p> <p>Kliendi jaoks on tema kinnistu ka arvestatav investeering tulevikku, kuid peale tuuleparkide rajamist sellega enam arvestada ei saa, st Klient kaotab ka rahaliselt ja temale tekib varaline kahju.</p>	<p>KSH aruande ptk 4.6.4.2 on käsitletud kinnisvara hinnaga seonduvat ja toonud välja erinevate uuringute tulemused. Kinnisvara väärtuse muutuse uurimistulemuste kokkuvõtteks saab öelda, et tuulepargi arendusega võib kaasneda negatiivne mõju kinnisvara hindadele. Enim võivad mõjutatud olla elamukinnistud, mille asukohast jäävad tuulikud nähtavaks.</p> <p>Võimalikku rahalist kaotust saab kompenseerida talumistasu, milleks täna kehtiva seaduse alusel peab olema ka sissekirjutus.</p>
<p>Seni on Klient kasutanud kinnistut Paenastis pigem puhkekohana, kuigi ainsad kuud, millal ta seal ei viibi on jaanuar ja veebruar. Teistel aegadel külastab Klient kinnistut pidevalt. Seega ei saa öelda, et majas ei ole aasta läbi püsivalt elanikke. Ainult nn suvituskoht see ei ole. On väidetud, et kompensatsiooni tuulepargi eest saavad siiski ainult elanike registri põhjal kinnistul elavad isikud. Klient on registreeritud elukohaga Tallinnas. Seega edaspidi isegi kahe tuulikupargi rajamisel puudub temal õigus mingile talumistasule. Selline olukord pole kindlasti proportsionaalne ega vasta võrdse kohtlemise põhimõttele.</p> <p>Riigikohus on selgitanud 12.12.2006 kohtuotsuse nr 3-3-1-65-06, p-s 25, et võrdse kohtlemise põhimõtte kohaselt käsitletakse ühetaoliselt kõiki isikuid ühtedes ja samades oludes ning samadel eeldustel. Ühetaoline kohtlemine peab olema tagatud ühesuguste asjaolude korral. Võrdse kohtlemise rikkumisega on tegemist siis, kui ühesuguseid asjaolusid käsitletakse ilma nähtavate mõistlike põhjendusteta erinevalt. Klient leiab, et ka temal oleks nimetatud asjaoludel õigus talumistasule.</p>	<p>Talumistasu on määratud keskkonnatasude seadusega, seda ei määra kohalik omavalitsus ega planeeringu tingimused. Palume teha ettepanek Riigikogule või pöörduda võrdse kohtlemise teemal õiguskantsleri poole, kuna antud teema pole kohaliku omavalitsuse otsustusõiguses.</p>

Unakvere küla tuuleenergeetika eriplaneeringu avalikul väljapanekul esitatud arvamuste ja vallavalitsuse seisukohtade koondtabel

<p>Üldplaneering ei näe ette piirkonda tuuleparkide rajamist. Eriplaneeringu ala on täies ulatuses rohevõrgustiku ala ja järgides üldplaneeringu kohast 1500 m puhverala, siis ei ole võimalik eriplaneeringuala alale tuuleparki rajada. Üldplaneeringu kohaseid tuuleenergia arendamise tingimusi järgides puuduks planeeringuala tuulepargile sobilik asukoht. Planeerimisseadus annab võimaluse, et tuuleparki kavandav kohaliku omavalitsuse eriplaneering võib põhjendatud juhul sisaldada kehtestatud üldplaneeringu muutmise ettepanekut. Antud eriplaneeringuga soovitakse seega üldplaneeringu tuuleenergia tingimusi muuta, kuid Klient sellega eeltoodud põhjustel nõustuda ei saa. Kui soovitakse eriplaneeringuga olemasolevat planeeringukokkulepet muuta, siis seda ei saa heaks kiita. Enne otsustamist tuleb teha põhjalikud ja sõltumatud keskkonnauuringud, leida leevendus- ja hüvitusmeetmed. Ei saa nõustuda, et paljud vaidlusalused aspektid tuuleparkide ehitustel saavad selgeks alles siis, kui tuulikud on lõplikult valmis.</p>	<p>Lähtuvalt esitatud arvamustest muudetakse planeeringulahendus üldplaneeringu kohaseks ja jäetakse ära üldplaneeringu muutmine. Planeeringulahendus muudetakse selliseks, et enam kui 150 meetri kõrgune elektrituulik peab olema elamust ja ühiskondlikust hoonest vähemalt 1500 m kaugusel, kui elamu või ühiskondliku hoone omanikuga ei lepita kokku teisiti.</p>
<p>Üldplaneeringu muutmise ja eriplaneeringu kehtestamisega ning Unakvere tuugenite rajamisega piiratakse Kaebaja omandiõigust. Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegium on lahendis asjas nr 5-23-6/13 leidnud järgmist: „PS § 11 lubab põhiõigusi piirata üksnes kooskõlas põhiseadusega, seades tingimuseks, et piirangud peavad olema demokraatlikus ühiskonnas vajalikud ega tohi moonutada piiratavate õiguste ja vabaduste olemust. See tähendab, et põhiõiguse riivel peab olema põhiseadusega kooskõlas olev (legitiimne) eesmärk ning riive peab olema eesmärgi saavutamiseks proportsionaalne (sobiv, vajalik ja mõõdukas).“ (p 63) PS § 11 teisest lausest tuleneva proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt peab põhiõiguse riive olema eesmärgi saavutamiseks sobiv, vajalik ja mõõdukas. Põhiõigust riivav abinõu on sobiv siis, kui see aitab kaasa eesmärgi saavutamisele. Riive eesmärki toetav meede on vajalik juhul, kui eesmärki pole võimalik saavutada mõnda teist, põhiõigusi vähem</p>	<p>Planeeringu asukoha eelvaliku vastuvõtmise või sellest keeldumise otsuse teeb Põhja-Sakala Vallavolikogu võttes arvesse planeeringu koostamisel teatavaks saanud infot, laekunud arvamusi ning kaaludes erinevaid huve. Vastava otsuse tegemiseks on vajalik läbida eriplaneeringu avalikustamise, sh arutelu etapp.</p>

Unakvere küla tuuleenergeetika eriplaneeringu avalikul väljapanekul esitatud arvamuste ja vallavalitsuse seisukohtade koondtabel

piiravat meetet kasutades. Meetme mõõdukust analüüsid tuleb ühelt poolt kaalukausile panna põhiõigusesse sekkumise ulatus ja intensiivsus ning teiselt poolt eesmärgi tähtsus (Riigikohtu praktika alates RKPJKo nr 3-4-1-1-02 p 15). PS §-st 11 tulenevalt peab põhiõiguse riivel olema põhiseadusega kooskõlas olev (legitiimne) eesmärk ning riive peab olema eesmärgi saavutamiseks proportsionaalne (sobiv, vajalik ja mõõdukas) abinõu. Põhiõigust riivav abinõu on sobiv siis, kui see aitab kaasa eesmärgi saavutamisele. Abinõu on vajalik aga üksnes juhul, kui eesmärki pole võimalik saavutada mõnda teist, põhiõigusi vähem piiravat meetet kasutades. Abinõu mõõdukuse üle otsustamiseks tuleb kaaluda ühelt poolt põhiõigusesse sekkumise ulatust ja intensiivsust, teiselt poolt aga eesmärgi tähtsust (Riigikohtu järjekindel praktika alates RKPJK otsusest nr 3-4-1-1-02, p 15). (p 42)

Planeeringute kehtestamisega rikutakse oluliselt proportsionaalsuse põhimõtet, kuna tuugenite rajamine Kliendi kinnistu lähedusse tekitab Kliendile põhjendamatult suuri kulusi, väheneb kinnist väärtus ning pole selge, mida vallavalitsus selle nõudmisega üldse saavutada tahab ning kas see, mida ta saavutada tahab, on üldse saavutatav? Taastuenergia kasutamist käsitletakse suure avaliku huvina. Kuid nii suurte tuuleparkide rajamine inimeste ja loomade elupaikadele väga lähedale ei saa olla peamine lahendus. Nii, et elu saab olema häiritud kõigil ja loodus jäädavalt muutakse elamiskõlbmatuks. Võib-olla on olemas mingid palju odavamad võimalused kliima ja planeedi kaitsmiseks? Ei ole selge, millistest kaalutlustest vald siin üldse on lähtunud ning mida ta saavutada soovib. Näiteks looduse taandumist suurtelt aladelt, lindude rände ja pesitsuse lõppemist seal, kus hakkab paiknema tuulepark ei ole kindlasti proportsionaalne – kas roheline energia tootmine saab toimuda üksnes looduse reostuse, lindude ja loomade elu häirimise ja hävitamise hinnaga? Kas selleks on vaja paljude inimeste elupaiga

Unakvere küla tuuleenergeetika eriplaneeringu avalikul väljapanekul esitatud arvamuste ja vallavalitsuse seisukohtade koondtabel

<p>rikkumist? Ehk on selleks mingeid muid võimalusi ja vahendeid? Tuugenite rajamisel on valla inimestele ja loodusele liiga kõrge hind. Kliendile jääb selgusetuks, miks on riik otsustanud, et osad majapidamised tuulikute lähedal peavad võtma endale vabatahtlikult elutingimusi halvendavate tegurite talumise kohustuse? Millest see tuleb? Mingi rahaga seda küll ei kompenseeri. Kliendi arvates tuleks asukohtade valikul olla põhjalikum, kuhu tuuleparke ehitada. Praegu on võimalik veel Unakvere tuulepargi rajamine ära jätta, kuna see ei kaalu üles neid kahjulikke mõjutusi, mis sellega kaasnevad.</p>	
<p>11. Erasisik Järtsaare küla, Suurekivi (25.02.2025 kiri reg nr 7-1/12-61)</p>	
<p>KINDEL EI, TUULEPARGILE</p>	<p>Täname arvamuse eest. Arvamus on sisendiks otsuse tegemisel.</p> <p>Tulenevalt Euroopa Liidu juhtimisotsustest on uuendatud Eesti energeetika arengudokumente ja energiamajanduse korralduse seadust (nimetatud dokumentidest on ülevaade planeeringu seletuskirja ptk 2). Energiamajanduse korralduse seaduse §32¹ on sätestatud, et aastaks 2030 moodustab taastuvenergia vähemalt 65 protsenti riigisisest energia summaarsest lõpptarbimisest. Põhja-Sakala vald kaalub tuulepargi planeeringu menetluse raames riiklike taastuvenergia eesmärkide toetamise võimalusi.</p> <p>Planeeringu koostamisel on tehtud koostööd erinevate riigiasutustega, sh Keskkonnaametiga ja Terviseametiga, mis mõlemad on planeeringu avalikustatud versiooni kooskõlastanud. Kooskõlastamine tähendab, et planeering vastab valdkondlikele õigusaktidele ja seega ei ole ohtlik inimestele ega looduskeskkonnale.</p> <p>Planeeringu asukoha eelvaliku vastuvõtmise või sellest keeldumise otsuse teeb Põhja-Sakala Vallavolikogu võttes arvesse planeeringu koostamisel teatavaks saanud infot, laekunud arvamusi ning kaaludes</p>

Unakvere küla tuuleenergeetika eriplaneeringu avalikul väljapanekul esitatud arvamuste ja vallavalitsuse seisukohtade koondtabel

	erinevaid huve. Vastava otsuse tegemiseks on vajalik läbida eriplaneeringu avalikustamise, sh arutelu etapp.
12. Keskkonnaamet (06.03.2025 kiri nr 6-5/24/ 16333-9)	
<p>Keskkonnaamet kooskõlastas 16.12.2024 kirjaga nr 6-5/24/16333-6 KOV EP asukoha eelvaliku otsuste eelnõu ja KSH I etapi aruande eelnõu. Keskkonnaameti hinnangul on KOV EP-d kooskõlastamisel esitatud tingimuste alusel piisavalt täiendatud. Siiski esitame järgnevad märkused ja ettepanekud, millega palume edasises planeerimismenetluses arvestada ning vajadusel avalikul väljapanekul olevat KOV EP-d täiendada.</p> <p>1. Juhime tähelepanu, et Viljandi valla veebilehel on avaldatud ning Keskkonnaametile 13.02.2024 kooskõlastamiseks ja arvamuse avaldamiseks esitatud⁴ Viljandi valla eriplaneeringu KOV EP asukoha eelvaliku otsuse eelnõu ja KSH I etapi aruanne, mille alusel planeeritakse käesoleva KOV EP-ga külgnevat ala nr 10. Seega tuleb kumulatiivsete mõjude hindamist täiendada lisandunud teabe põhjal.</p>	<p>Täname arvamuse eest.</p> <p>Ettepanekuga arvestatakse ja KSH aruannet täiendatakse vastava infoga. Samas märgime, et asjakohastes hindamisvaldkondades on läbivalt arvestatud Viljandi valla eriplaneeringu ala 10 kavandamist ja võimalikke koosmõjusid. Antud KSH-de koostajad on koosmõjude osas teinud läbivalt koostööd. Arvestatud on, et tegu on põhimõtteliselt ühe tuulepargiga, mis jääb kahe omavalitsuse territooriumile</p>
<p><u>EP seletuskiri</u></p> <p>2. Ptk-s 3.7 (lk 18) kirjutatakse: <i>...viia läbi linnustiku punktvaatlused (vt üle-eestiline maismaalinnustiku analüüs lk 32 ptk 5.1.1, 2022) selgitamaks võimalikku haneliste (suurlaukhani, rabahani, valgepõsk-lagle, laululuik) liikumist alal kevadperioodil ning sügisperioodil ja must-toonekure poolne võimalik õhuruumikasutus (kevadest ja suvel).</i></p> <p>Soovitame metoodika allikana lähtuda Mägi ja Saag (2025)⁵ koostatud juhendist, mille punktvaatluste sisu on valdavalt sama, mis üle-eestilises maismaalinnustiku analüüsis (MLA) kirjeldatu, kuid erinevus on näiteks suvise ja sügise rändevaatluste alguse ja lõpu ajas: MLA-s on august veel suviste vaatluste aeg, kuid Mägi ja Saag (2025) järgi on sõltuvalt aastast mõistlik sügisvaatlusvaatlustega alustada juba augustis, eriti silmas pidades hanede rännet. See puudutab ka vastavaid metoodikale viitamisi KSH aruandes (nt ptk-s 4.1.1.5, tabel 9 (lk 58)).</p>	<p>Ettepanekuga arvestatakse.</p>

Unakvere küla tuuleenergeetika eriplaneeringu avalikul väljapanekul esitatud arvamuste ja vallavalitsuse seisukohtade koondtabel

<p>3. Ptk-s 3.9 (lk 19–20) kirjeldatakse, et haneliste rändeuuringuks on kavandatud kevadel ja sügisel punktvaatlused (36 + 36 h; lk 19). Must-toonekure õhuruumi kasutuseks on planeeritud kevad-suvised punktvaatlused (lk 20), kuid ei ole täpsusta vaatlustundide arvu. Juhime tähelepanu, et see peab olema minimaalselt 18 h nagu eeldab meetoodika.</p>	<p>Ettepanekuga arvestatakse.</p>
<p><u>KSH aruanne</u> 4. Ptk-s 4.1.1.2, tabelis 5 (lk 27) on must-toonekure real kirjeldatud kanakulli püsielupaigas liikumist. Palume korrigeerida.</p>	<p>Selgitame, et viidatud tabeli sisu tuleneb otseselt kehtivast Alam-Pedja LKA kaitsekorralduskavast. Tabelit korrigeeriti KSH juhteksperdi poolse parima arusaamise alusel KKK-s eeldatavast mõttest antud liigi kaitse osas.</p>
<p>5. Eesti looduse infosüsteemi (EELIS)⁶ ei ole lisandunud uusi registrikandeid, v.a Parika metsise elupaik. Ptk-s 4.1.1.3, tabelis 6 (lk 35) on metsise elupaigana on käsitletud Särgla elupaika KLO9102069. Juhime tähelepanu, et 09.07.2024 piiritleti metsise uus elupaik (KLO9134344, Parika) elupaikade KLO9102069 ja KLO9102075 alusel. Särgla elupaik on tänaseks EELIS-es arhiveeritud. Palume KSH aruandes läbivalt kasutada metsise Parika elupaika ja teha vastavad parandused.</p>	<p>Aruannet täpsustatakse vastavalt ettepanekule.</p>
<p>6. Ptk-s 4.1.2.1 (lk 60) on kirjas: <i>Välivaatluste eesmärgiks oli alal leiduvate elupaikade omaduste täpsustamine ning andmebaasiandmete täiendamine. Uuringualadele paigutati eelneva kaardianalüüsi alusel 300–500 m vahemaadega vaatluspunktid, mida kontrolliti hommikustel linnuloendustel. Ühes punktis viibiti ca 5 min, mil kõik linnuliigid kokku loendati. Punktide vahelistel alal ning kuni 500 m kaugusel uuritavast alast märgiti üles olulised ja kaitsealused linnuliigid vastavalt “Üle-eestilise maismaalinnustiku analüüs, 2022” lisas 7 toodud linnuliikide nimekirjale (lk 149). Välitööd toimusid 16.06.2023, kuhu määrati 51 vaatluspunkti, mis hõlmasid nii Põhja-Sakala valda jäävat potentsiaalselt sobilikku ala kui ka selle osa, mis jääb Viljandi valla territooriumile.</i></p>	<p>Punktloendusi teostasid 51-s vaatluspunktis 16.06.2023 kaks inimest (Jaan Grosberg ja Ants Tull). Punktid paigutati võimalusel metsasihtidele ja teedele, et need oleksid kergemini läbitavad autoga ja/või jalgsi. KSH aruandes täiendatakse vastavalt meetoodika kirjeldust.</p>

Unakvere küla tuuleenergeetika eriplaneeringu avalikul väljapanekul esitatud arvamuste ja vallavalitsuse seisukohtade koondtabel

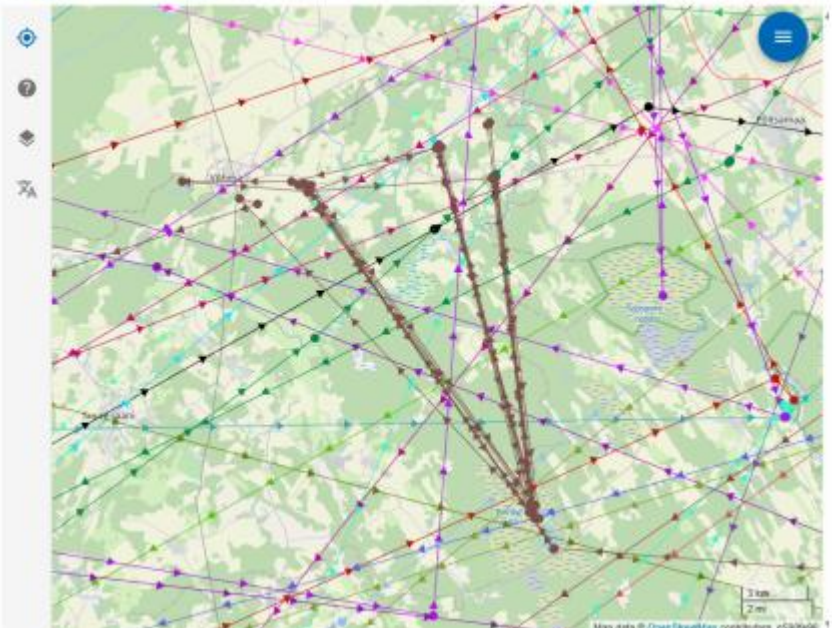
<p>Palume metoodika kirjelduses selgitada, mitu inimest punktloendusi tegi, sest päevaga, täpsemini hommikuga, ei ole ühel inimesel reaalne teha 51 5-minutilist vaatlust. Punktloendusi tehakse varahommikul orienteeruvalt vahemikus 5.00–8.00 (võib-olla ka kuni 9.30) ehk sobilikku loendusaega on ligikaudu neli-viis tundi. 51 punkti summaarne loendusaeg on kokku 255 minutit ehk 4 tundi ja 15 minutit, kuid punktist punkti liikumisele kulub sõltuvalt maastikust vähemalt teist sama palju aega. Ühe hommikuga on võimalik loendused teha, kui punktid asuvad kergesti ligipääsetavates kohtades, nt teedel (võimalik autoga punktist punkti liikuda), mis aga ei pruugi linnustikust ülevaadet anda.</p>	
<p>7. Ptk-s 4.1.2.1 (lk 60) on kirjas: <i>Lisaks viidi läbi sügisesed rändevaatlused läbi 06.10.2023, 29.10.2023, 16.11.2023 ja 26.11.2023, kus vaatlusi teostati põllumaadel kolmest punktist päikese tõusust loojanguni kokku 36 h ulatuses.</i></p> <p>Punktvaatluste metoodika kohaselt tehakse ühes vaatluspunktis maksimaalselt vaatlusi 2–3 h korraga ja ühe punkti vaatluste summa peab minimaalset olema 36 h. Kirjeldusest ei selgu, kas: 1) silmas on peetud kõigi punktide summaarset vaatlustundide arvu; 2) või tehti igas punktis kokku 36 h vaatlusi. Esimesel juhul on keskmiselt ühes vaatluspunktis tehtud vaatlusi kokku 12 h ($36:3=12$ ehk ühel vaatluspäeval kokku keskmiselt 3 h ($12:4=3$)), mida on kolm korda vähem, kui eeldab punktvaatluste metoodika (“Üle-eestilise maismaalinnustiku analüüs, 2022), millest tol hetkel lähtuti. Teisel juhul (igas vaatluspunkti 36 h vaatlusi) tehti korraga ühes punktis ühel vaatluspäeval vähemalt 9 h vaatlusi ($36:4=9$), mis eirab samuti metoodikat. Ainus selgitus on, et loendusel kasutati ühte põhipunkti ja kahte lisapunkti (see on metoodika järgi lubatud, kui maastiku keerukuse tõttu on põhipunkti vaatlusväli piiratud), kuid KSH aruande lk 60–61 on öeldud, et vähemalt kõige lõunapoolsemas punktis oli vaateväli avar: <i>Kaks vaatluspunkti paiknesid ala keskosas</i></p>	<p>Jah, loendusel kasutati ühte põhipunkti (3) ja kahte lisapunkti (1) ja (2). Vaade oli põllumaadelt küll avar, kuid metsatukad takistasid avarat välja ja seetõttu otsustati kasutada kahte lisapunkti. KSH aruandes täiendatakse vastavalt metoodika kirjeldust tuues välja tabelina punktvaatluste ajad igas punktis.</p>

Unakvere küla tuuleenergeetika eriplaneeringu avalikul väljapanekul esitatud arvamuste ja vallavalitsuse seisukohtade koondtabel

kõrgematel põllumaaadel (58,55693, 25,77387; 58,56446, 25,77849), mille omavaheline kaugus oli 900 m ning kolmas punkt paiknes 1,5 km kaugusel (ala keskosa ja lõunaosa põllumaaade omavaheline kaugus oli ca 500 m, mis tähendab, et vaatlusväli oli küllaltki avar) uuringuala lõuna osas (58,54380, 25,78029).

Palume meetodika kirjeldust täpsustada, et oleks selge, kus ja kui pikalt linde loendati ning kas tegu oli teineteisest sõltumatute vaatluspunktidega või käsitleti kahte punkti kolmest lisavaatluspunktidenä. Selguse huvides palume viimati tsiteeritud lauses viidata joonisele 9 (kust on siiski kõige lõunapoolsem vaatluspunkt puudu).

Punktvaatlusi tehti **neljal päeval**, kuid selle piisavuse seab KSH aruandes kahtluse alla ptk-s 4.1.2.2 (lk 69) öeldu: *Kuna rändeuuringud jäid põgusaks, tuleb järgnevas arendusetapis viia läbi varasemaid järelusi kinnitavad täiendavad uuringud.* Siiski on ptk-s 4.1.2.2 (lk 67) kirjas: *Rändlinde õnnestus vaadelda **kolmel kuupäeval**, kuid 26.11.2023 enam sihtliike (haned-luiged) ei vaadeldud.* Kas oli siis ikkagi kolm või neli punktvaatluspäeva? Rändevaatluste andmestiku täiendamine on tervitatav, sest üle lõunapoolse planeeringuala võivad lennata sügisrände ajal oktoobris piirkonnas peatuvad väikeluiged, kes öövivad Parika rabas ja käivad toitumas põhjapoolsetel põldudel (nt märgistatud väikeluik Tschaika 2023. aasta oktoobris, pruunid jooned, Karte Senderschwane - Projekt Zwergschwan). [Karte Senderschwane - Projekt Zwergschwan](#)

	
<p>Joonis 1. Kuvatõmmis 2023/2024 teekonnast. Veebilehekülj: https://zwergschwan.de/karte-senderschwaene</p>	
<p>8. KSH aruande ptk-s 4.1.2.2 (lk 64) on kirjas: <i>Väike-konnakotka kaitse tegevuskavas (edaspidi KKT) tuuakse välja, et väike-konnakotkas eelistab boreaalses kliimavööndis pesitsuspuuna paremaid varjetingimusi pakkuvaid okaspuid; kusjuures Eestis on eelistatud pesapuuliigiks harilik kuusk ning eelistatakse pesitseda niiskemates või viljakamates kasvukohatüüpides nagu kõdusoo, angervaksa, jänese kapsa, naadi ja jänese kapsa-mustika KKTs. Mida on silmas peetud jänese kapsa-mustika KKT all? Lausest võib järeldada, et tegu on elupaiga kaitsetegevuskavaga, kuid ilmselt on silmas peetud lihtsalt elupaika.</i></p>	<p>Lause sõnastus korrigeeriti. Korrektne on: <i>Väike-konnakotka kaitse tegevuskavas tuuakse välja, et väike-konnakotkas eelistab boreaalses kliimavööndis pesitsuspuuna paremaid varjetingimusi pakkuvaid okaspuid; kusjuures Eestis on eelistatud pesapuuliigiks harilik kuusk ning eelistatakse pesitseda niiskemates või viljakamates kasvukohatüüpides nagu kõdusoo, angervaksa, jänese kapsa, naadi ja jänese kapsa-mustika.</i></p>
<p>9. KSH aruande ptk 4.1.2.2, joonis 8 (lk 67). Juhime tähelepanu, et lõunapoolne potentsiaalselt sobilik ala on piiritletud suuremana</p>	<p>Selgitame, et KSH aruandes hinnatakse kogu esialgselt kaardistatud potentsiaalselt sobiliku ala sobivust tuulepargi rajamiseks. KSH</p>

Unakvere küla tuuleenergeetika eriplaneeringu avalikul väljapanekul esitatud arvamuste ja vallavalitsuse seisukohtade koondtabel

<p>hetkel KSH põhijoonisel käsitletust. Kuna asukoha eelvaliku põhijoonisel on joonis 8 punasest alast loobutud, palume joonise 8 allkirja lisada, et punasele alale tuulikute rajamisest loobuti ning ala vähendati. Nii ei ole joonised vastuolus. Sama märkus kehtib ka teiste ala kujutavate jooniste kohta, nt joonised 11, 12, 13, 14, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 24, 29, kuid nt joonisel 25, 26, 30, 52 ei ole potentsiaalselt sobilikku ala märgitud.</p>	<p>tulemusi arvestades on koostatud eriplaneeringu lahendus (seletuskiri ja joonis(ed)), sh asukohavaliku ala määratud väiksemana kui esialgne potentsiaalselt sobilik ala. KSH aruanne ja planeeringu põhijoonise ei ole vastuolus, vaid planeeringu joonise koostamisel on arvestatud KSH tulemusi.</p> <p>KSH aruande koostamisel on mõjuvaldkondade puhul kus hindamiseks on vaja teada tuulikute paiknemist lähtutud KSH aruande looduskeskkonna mõjude hindamise tulemustest. Ptk 4.6 on esitatud selgitus: <i>Mõju inimese tervisele, heaolule ja varale saavad põhjustada potentsiaalselt tuulikud ehk selle hindamiseks on vaja teada tuulikute parameetreid ja asukohti. Potentsiaalselt sobiliku ala esialgne valik on tehtud põhimõttel, et alad jääksid 1 km kaugusele eluhoonetest juhul kui eluhoone omanikuga ei ole lähemale kavandamise kokkulepet. Looduskeskkonnast, taristust, maakasutusest ja kultuuripärandist tulenevate aspektide tõttu on käesoleva KSH aruande ptk 4.1-4.4 esitatud potentsiaalselt sobilike alade kitsendamise ettepanekuid. Ettepanekute alusel on ala oluliselt kitsenenud. Lähtudes teadaolevatest ebasoodsate mõjudega aladest on potentsiaalselt sobilikule alale koostatud tuulikute potentsiaalse paiknemise lahendus. Arvestatud on, et tuulepargi ala jätkub Viljandi valla territooriumil, seega on tuulikud paigutatud ka Viljandi valla poole jäävale alale. Põhja-Sakala valla potentsiaalselt sobilikule alale saab sellisel juhul rajada kuni kuus tuulikut ja Viljandi valla poole kuni seitse tuulikut (kokku 13 tuulikut). Järgnevalt on inimese tervisele, heaolule ja varale mõju hindamisel lähtutud väljatöötatud indikatiivsest maksimaalsest tuulikute paigutustest aladel.</i></p> <p>KSH juhteksperdi hinnangul jooniste täpsustamise vajadus puudub. Potentsiaalselt sobilikku ala ei ole esitatud joonistel, kus see mõju hindamise kontekstis võiks tekitada arusaamatust (lähtutud on tuulikute indikatiivsest paiknemisest ja tuulikuid ei saa paigutada aladele, mis looduskeskkonna vaatest on olulise ebasoodsa mõjuga). KSH aruandes hinnatud lahendust ei muudeta vastavalt planeeringu lahenduse</p>
---	--

Unakvere küla tuuleenergeetika eriplaneeringu avalikul väljapanekul esitatud arvamuste ja vallavalitsuse seisukohtade koondtabel

	kujunemisele, vaid KSH tulemusi võetakse arvesse planeeringu koostamisel.
10. KSH aruande ptk-s 4.1.2.2, tabel 10 (lk 68) on kirjas: Rasvases punases foonis on tähistatud liikide number rootori kõrgusvahemikus (70–290 m). Ilmselt on silmas peetud rasvases punases fondis ehk eesti keeles poolpaksus punases kirjas.	Sõnastus korrigeeriti vastavalt ettepanekule.
11. KSH aruande ptk-s 4.1.2.2, joonis 9 (lk 69). Jooniselt ei selgu lindude lennusuunad. Palume lisada lennusuundade otstesse selgitavad nooled või lisada allkirja selgitus, et lennusuunad jäid valdavalt lõuna- ja läänekaare vahele.	Joonise allkirja lisati vastav selgitus.
13. Erasisikud Järtsaare küla, Tamme (10.03.2025 kiri reg nr 7-1/12-63)	
<p>Viljandi valla, Järtsaare küla elanikena oleme vastu tuuleparkide planeerimisele Viljandi ja PõhjaSakala valda, eelkõige enda koduaia taha planeeritava Unakvere tuulepargi vastu.</p> <p>Esiteks, meie ja meie lähedaste kinnistud Järtsaare külas (Kuusiku, Suurekivi ja Tamme) asuvad planeeritavast Unakvere tuulepargist ca 2 km kaugusel. Käisime Tootsi tuulepargis olukorraga tutvumas ja oleme seisukohal, et mitte mingil juhul ei taha sellist tuuleparki enda ega lähedaste kodust ca 2 km kaugusele, isegi mitte 4 või 6 km kaugusele. See heli ja vibratsioon, mida Tootsi 250m kõrgused tuulikud tekitasid ca 2-4km raadiuses, tuulekiirusega ainuüksi 4m/s, oli väga häiriv ja pikas perspektiivis ka tervist kahjustav. Suhtlesime Tootsi kohalikega ja isegi inimesed, kes elavad 5km kaugusel ei saa lahtise aknaga magada (lisaks helile ka kardinad võnguvad) kui tuul pargi poolt ja kurdavad uneprobleemide ja muude vaeguste üle, mis tuugenitega kaasnes. Lisaks helireostusele (k.a mittekuuldav infraheli) kaasneb tuulepargiga meeletu visuaalne reostus, 250 meetrised tuulikud olid nähtavad ka 5km kauguselt, et taha mõeldagi, kui kaugemale need planeeritavad 290m kõrgused tuulikud veel paistavad. Rääkimata pimedal ajal tuugenite küljes olevatest punaste tulede vilkumisest, mis võivad esile kutsuda mitmeid</p>	<p>Täname arvamuse eest. Arvamus on sisendiks otsuse tegemisel.</p> <p>Tuuleparkide kavandamise protsess ja planeerimismenetlus Unakvere tuuleparki kavandatakse kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu raames, mille eesmärk on leida tuulepargile keskkonna- ja ruumitingimuste seisukohast sobivaim asukoht. Planeeringuprotsessi raames viiakse läbi ka keskkonnamõju strateegiline hindamine (KSH), mis käsitleb põhjalikult muuhulgas müra, varjutuse, visuaalse mõju, looduskeskkonna ning inimese tervise ja heaolu mõju. Kõik otsused langetatakse alles pärast mõjude analüüsimist ja avalikkuse kaasamist.</p> <p>Tervisemõjud ja müra Terviseameti ja Sotsiaalministeeriumi 2025. aasta info kohaselt ei ületa tuuleparkide põhjustatud infraheli, kehtivaid tervisekaitselisi piirväärtusi. Samuti ei ole oodata tervise kaitseks kehtivate müra normtasemete tagamisel oluliste tervisemõjude teket lähiala elanikele. Samuti kinnitavad rahvusvahelised uuringud, et otsest seost tuulikute ja raskete terviseprobleemide vahel ei ole tuvastatud.</p> <p>Mõju kinnisvara väärtusele ja ettevõtlusele</p>

Unakvere küla tuuleenergeetika eriplaneeringu avalikul väljapanekul esitatud arvamuste ja vallavalitsuse seisukohtade koondtabel

<p>terviseprobleeme (epilepsia). Tuuleparkide ehitamisel hävitatakse imelist metsa- ja rabamaastikku, lindude ja loomade elukohti.</p> <p>Ahhetama panevad ka planeeritavate tuuleparkide tuulikute kõrgused. Taani tavapärased tuulikute kõrgused jäävad vahemikku 25-100m, Soomes tavapärane tuulik 146m, Saksamaal maismaa tuulikud 109m. Lisaks valitakse hoolega, kuhu tuugen rajada - otsitakse tuult ja lagedat maad! Rangelt soovituslikud kultuurmaastikud (mis on liigivaesed), jäätmaad, kasutusest välja langenud muud maad jms. Eestisse plaanitakse teha aga 250-300m kõrgused tuulepargid ja seda eriplaneeringuga 1km kaugusele inimeste kodudest. Paldiski tuulepark on 85m kõrge ja kes sealkandis käinud, teab, et seegi kõrgus tundub kolossaalne.</p> <p>Teiseks, oleme käesoelval aastal alustamas majutusteenuse pakkumisega Viljandi vallas, Järtsaare külas, Tamme kinnistul (Luigepesa puhkemaja). Noorte ja alustavate ettevõtjatena oleme ettevalmistusi selleks teinud juba mitmeid aastaid, taotlenud ja saanud PRIA-st toetust ettevõtluse arendamiseks maapiirkondades. Meie puhkemajast ca 2km kaugusele planeeritakse tuuleparki 16 tuulikuga (kõrgusega 290m) – see võib meie majutusteenusele saada hävitavaks, sest kes see tahab tulla puhkama müra, vibratsiooni ja visuaalset reostust tekitavate tuulikute alla? Kes katab kinni ettevõtlusest saamata jäänud tulu ja juba tehtud investeeringud? Meie puhkemaja suur eesmärk seda planeerima hakates oligi pakkuda inimestele imelisi maastikuvaateid, võimalust viibida looduses, rahu ja vaikust. Kui Unakvere tuulepark saab reaalsuseks, ei saa me inimestele pakkuda ühtki eelnimetatud võimalustest.</p> <p>Kolmandaks, oleme suhelnud mitmete kinnisvara hindajatega ja võime väita, et tuuleparkide mõju kinnisvarale on negatiivne (eelkõige elukondlikule). Tuuleparkide rajamine elamute</p>	<p>KSH aruande ptk 4.6.4.2 on käsitletud kinnisvara hinnaga seonduvat ja toonud välja erinevate uuringute tulemused. Kinnisvara väärtuse muutuse uurimistulemuste kokkuvõtteks saab öelda, et tuulepargi arendusega võib kaasneda negatiivne mõju kinnisvara hindadele. Enim võivad mõjutatud olla elamumaa kinnistud, mille asukohast jäävad tuulikud nähtavaks.</p> <p>Võimalikku rahalist kaotust saab kompenseerida talumistasu.</p> <p>KSH aruanne (peatükk 4.7) käsitleb kaudset mõju turismile ja puhkemajandusele. Tuulepargid ei pruugi automaatselt tähendada turismipotentsiaali vähenemist ning mõju sõltub konkreetsetest oludest, nähtavusest ja muudest teguritest. Konkreetseid negatiivseid mõjusid puhkealadele pole seni tuvastatud.</p> <p>Visuaalne mõju, varjutus</p> <p>Vastavalt planeeringu eelnõule on lubatud alale ehitada kuni 270 m kõrgusega tuulikuid.</p> <p>Tuulikute kõrgus ja nähtavus on üks hinnatavatest aspektidest KSH raames. Hinnatakse ka võimalikku visuaalset mõju maastikule ning varjutuse ulatust, mis üldjuhul ulatub maksimaalselt 2,5 km kaugusele. Varjutustasemetes hinnangud tuulepargi maksimaalse mahu korral mõjutatavatel elamualadel on leitavad KSH aruandest. Kaasaegsed tuulikud pöörlevad madalatel kiirustel, mistõttu ei kujuta need endast riski valgustundliku epilepsiaiga inimestele.</p> <p>Kokkuvõtteks</p> <p>Planeeringu koostamisel on tehtud koostööd erinevate riigiasutustega, sh Keskkonnaametiga ja Terviseametiga, mis mõlemad on planeeringu avalikustatud versiooni kooskõlastanud. Kooskõlastamine tähendab, et planeering vastab valdkondlikele õigusaktidele ja seega ei ole ohtlik inimestele ega looduskeskkonnale.</p>
---	---

Unakvere küla tuuleenergeetika eriplaneeringu avalikul väljapanekul esitatud arvamuste ja vallavalitsuse seisukohtade koondtabel

<p>lähipiirkonda võib kinnisvara väärtust vähendada ca 10-20%. Kes selle väärtuse vähenemise kinnisvaraomanikele katab? Tuuleparkide ehitamise tagajärjel võivad inimesed piirkonnast ära kolida, sest elukvaliteet on häiritud müra, vibratsiooni ja maastiku muutumise tõttu, kas vallavalitsuse ja -volikogu eesmärk on maaelu väljasuretamine? Eelolevast tulenevalt suureneb kinnisvara pakkumine tuuleparkide piirkonnas, samas nõudlus on vähene, sest tuuleparkide lähikümbruses elamist ei peeta atraktiivseks ning see toob kaasa kinnisvarahindade languse. Kinnisvara hinna määrab asukoht, asukoht ja veelkord asukoht. Kui maja asub ilusas looduskaunis kohas, on see kindlasti enam väärt kui tuulepargi mõjualas asuv maja – inimesed eelistavad maapiirkonda kinnisvara soetades asukohta, kus on vähem keskkonnamõjusid. Maapiirkondades elamise üks suur võlu on puhas õhk, ilus loodus ja maastik, rahu ja vaikus, aga hiigelkõrgete tuuleparkide ehitamisega võetakse maainimeselt needki hüved. Seda enam, et tegelikult ei ole maailmas kusagil nii kõrgeid tuuleparke ehitatud, kui nüüd Eestisse planeeritakse. Mitte keegi ei oska hinnata tegelikult nende tuulikute mõju loodusele, inimesele, kinnisvarale.</p> <p>Rohepööre tundub esmapilgul roheline, kuid kõik mis ahvatleb ei ole kuld. Tuuleparkide arenduse võidujooksus teenivad arendajad ja omavalitsused suurt raha ning selle kõige arendamise maksab tarbija oma rahakotist kinni. Lisaks kulukale projektile, kannatavad kõik, kes elavad tuulikutele lähemal kui 10km. Puhas Eestimaa loodus, mida presenteerime turistidele, muutub tööstuspargiks.</p> <p>Hea meel on aga selle üle, et mõned omavalitsused siiski oskavad väärtustada loodust ja elukeskkonda. Hea näite on Kose vald. Kose vallavolikogu esimees Martin Medari sõnul halvendaks rajatav tuulepark oluliselt Kose valla kui elukeskkonna väärtust. „Arvestades tõsiasja, et tuuleparkide rajamine ei ole lahendus kõrgetele</p>	<p>Planeeringu asukoha eelvaliku vastuvõtmise või sellest keeldumise otsuse teeb Põhja-Sakala Vallavolikogu võttes arvesse planeeringu koostamisel teatavaks saanud infot, laekunud arvamusi ning kaaludes erinevaid huve. Vastava otsuse tegemiseks on vajalik läbida eriplaneeringu avalikustamise, sh arutelu etapp.</p> <p>Planeeringu kehtestamise eelduseks on, et negatiivsed mõjud inimestele, loodusele ja elukeskkonnale oleksid piisavalt maandatud või välditud. Eesmärk on leida tasakaalustatud lahendus, mis arvestab erinevaid huve, sh kohalike elanike ja ettevõtja huve ning kaasa aitama riiklikult seatud taastuvenergia eesmärkide täitmisele.</p>
---	--

Unakvere küla tuuleenergeetika eriplaneeringu avalikul väljapanekul esitatud arvamuste ja vallavalitsuse seisukohtade koondtabel

<p>elektrihindadele, ei saa Kose vald olla nõus meie vallaruumi visuaalse risustamisega. Seda enam, et tuuleparkide mõju keskkonnale ja inimeste tervisele ei ole veel päris selge ning majandusliku otstarbekuse osas puudub selge arusaam ka riigikontrolöri,“ ütles Medar. Mehe sõnul on keskkonnaagentuuri andmetel Kose vallas ainult kaks väikest ala, mis võiksid tuulepargi jaoks sobida. „Paraku kattuvad need ühtlasi ka kohaliku rohevõrgustikuga ega ühildu valla strateegiliste suundadega, mille kohaselt tuleb säilitada rohelist elukeskkonda ja tagada elanikele kvaliteetne ning looduslähedane eluviis,“ ütles Medar, kelle sõnul ohustavad tuulikud otseselt rohevõrgustiku toimimist.</p> <p>Hoiame kokku, keeldume olemast tööstuspark Euroopale ja laseme maal elavatel inimestel elada rahus ja vaikuses. Säilitame meie ilusa kodumaa kaunid vaated - kuhu mujale Sa linnamüra eest kõrvu puhkama suundud kui ikka maale.</p> <p>Meie kindel seisukoht on, et MEIE EI SOOVI tuuleparke Viljandi ega Põhja-Sakala valda. Kallid vallavalitsuse ja volikogu liikmed – kui teie hoiate oma rahvast, siis rahvas hoiab teid. Kui aga ei hooli inimeste arvamusest ning lasete neist üle sõita sellise absurdse projekti elluviimisega, siis pole teie koht edaspidi vallavalitsuses ega volikogus rahva huvide esindajatena.</p>	
<p>14. Erasisikud Paenasti küla, Nõlvi (10.03.2025 kiri reg nr 7-1/12-64)</p>	
<p>Vastuseks teie kirjale anname teada, et me oleme Unakvere külla rajatava tuulepargi vastu kuna see rajatakse talule liiga ligidale.</p>	<p>Täname arvamuse eest. Arvamus on sisendiks otsuse tegemisel.</p> <p>Tulenevalt Euroopa Liidu juhtimisotsustest on uuendatud ka Eesti energeetika arengudokumente ja energiamajanduse korralduse seadust (nimetatud dokumentidest on ülevaade planeeringu seletuskirjas ptk 2). Energiamajanduse korralduse seaduses §32¹ on sätestatud, et aastaks 2030 moodustab taastuvenergia vähemalt 65 protsenti riigisisest</p>

Unakvere küla tuuleenergeetika eriplaneeringu avalikul väljapanekul esitatud arvamuste ja vallavalitsuse seisukohtade koondtabel

	<p>energia summaarsest lõpptarbimisest. Põhja-Sakala vald kaalub tuulepargi planeeringu menetluse raames riiklike taastuvenergia eesmärkide toetamise võimalusi.</p> <p>Planeeringu koostamisel on tehtud koostööd erinevate riigiasutustega, sh Keskkonnaametiga ja Terviseametiga, mis mõlemad on planeeringu avalikustatud versiooni kooskõlastanud. Kooskõlastamine tähendab, et planeering vastab valdkondlikele õigusaktidele ja seega ei ole ohtlik inimestele ega looduskeskkonnale.</p> <p>Lähtuvalt esitatud arvamustest muudetakse planeeringulahendus üldplaneeringu kohaseks ja jäetakse ära üldplaneeringu muutmine. Planeeringulahendus muudetakse selliseks, et enam kui 150 meetri kõrgune elektrituulik peab olema elamust ja ühiskondlikust hoonest vähemalt 1500 m kaugusel, kui elamu või ühiskondliku hoone omanikuga ei lepita kokku teisiti.</p>
<p>15. Erasisik Jaska küla, Oja (10.03.2025 kiri reg nr 7-1/13-29)</p>	
<p>Mina olen tuulepargi rajamise vastu Põhja-Sakala vallas. Elan Jaska külas ja soovin jätkuvalt elada puhtas elu keskkonnas. Tuuleparkide mõju inimeste tervisele ei ole põhjalikult uuritud ja soovin et siin rakendatakse Euroopa Liidus kehtivat ettevaatusprintsipi.</p>	<p>Täname arvamuse eest. Arvamus on sisendiks otsuse tegemisel.</p> <p>Tulenevalt Euroopa Liidu juhtimisotsustest on uuendatud ka Eesti energeetika arengudokumente ja energiamajanduse korralduse seadust (nimetatud dokumentidest on ülevaade planeeringu seletuskirjas ptk 2). Energiamaajanduse korralduse seaduse §32¹ on sätestatud, et aastaks 2030 moodustab taastuvenergia vähemalt 65 protsenti riigisisest energia summaarsest lõpptarbimisest. Põhja-Sakala vald kaalub tuulepargi planeeringu menetluse raames riiklike taastuvenergia eesmärkide toetamise võimalusi.</p> <p>Planeeringu koostamisel on tehtud koostööd erinevate riigiasutustega, sh Keskkonnaametiga ja Terviseametiga, mis mõlemad on planeeringu avalikusatud versiooni kooskõlastanud. Kooskõlastamine tähendab, et planeering vastab valdkondlikele õigusaktidele ja seega ei ole ohtlik inimestele ega looduskeskkonnale.</p>

Unakvere küla tuuleenergeetika eriplaneeringu avalikul väljapanekul esitatud arvamuste ja vallavalitsuse seisukohtade koondtabel

	<p>Lähtuvalt esitatud arvamustest muudetakse planeeringulahendus üldplaneeringu kohaseks ja jäetakse ära üldplaneeringu muutmine. Planeeringulahendus muudetakse selliseks, et enam kui 150 meetri kõrgune elektrituulik peab olema elamust ja ühiskondlikust hoonest vähemalt 1500 m kaugusel, kui elamu või ühiskondliku hoone omanikuga ei lepita kokku teisiti.</p>
<p>16. Erasisikud Jaska küla, Lilleoja (10.03.2025 kiri nr 7-1/13-30)</p>	
<p>Stopp tuuleparkidele Põhja-Sakala vallas! Olge teadlikud kui palju kahju teeb see rahvale ja väga suurele osale vallast. Palume pilk pöörata oma rahva ja maa poole. Valitsuse poolt tulevaid ettepanekuid ei saa võtta alati tõena.</p>	<p>Täname arvamuse eest. Arvamus on sisendiks otsuse tegemisel.</p> <p>Tulenevalt Euroopa Liidu juhtimisotsustest on uuendatud ka Eesti energeetika arengudokumente ja energiamajanduse korralduse seadust (nimetatud dokumentidest on ülevaade planeeringu seletuskirjas ptk 2). Energiamajanduse korralduse seaduse §32¹ on sätestatud, et aastaks 2030 moodustab taastuvenergia vähemalt 65 protsenti riigisisest energia summaarsest lõpptarbimisest. Põhja-Sakala vald kaalub tuulepargi planeeringu menetluse raames riiklike taastuvenergia eesmärkide toetamise võimalusi.</p> <p>Planeeringu koostamisel on tehtud koostööd erinevate riigiasutustega, sh Keskkonnaametiga ja Terviseametiga, mis mõlemad on planeeringu avalikustatud versiooni kooskõlastanud. Kooskõlastamine tähendab, et planeering vastab valdkondlikele õigusaktidele ja seega ei ole ohtlik inimestele ega looduskeskkonnale.</p> <p>Planeeringu asukoha eelvaliku vastuvõtmise või sellest keeldumise otsuse teeb Põhja-Sakala Vallavolikogu võttes arvesse planeeringu koostamisel teatavaks saanud infot, laekunud arvamusi ning kaaludes erinevaid huve. Vastava otsuse tegemiseks on vajalik läbida eriplaneeringu avalikustamise, sh arutelu etapp.</p>

Unakvere küla tuuleenergeetika eriplaneeringu avalikul väljapanekul esitatud arvamuste ja vallavalitsuse seisukohtade koondtabel

	<p>Lähtuvalt esitatud arvamustest muudetakse planeeringulahendus üldplaneeringu kohaseks ja jäetakse ära üldplaneeringu muutmine. Planeeringulahendus muudetakse selliseks, et enam kui 150 meetri kõrgune elektrituulik peab olema elamust ja ühiskondlikust hoonest vähemalt 1500 m kaugusel, kui elamu või ühiskondliku hoone omanikuga ei lepita kokku teisiti.</p>
<p>17. Erasisik Paenasti küla, Anne (10.03.25 kiri reg nr 7-1/12-66)</p>	
<p>Kirjutatan seoses Unakvere Tuulepargi eriplaneeringu asukohaga, mis külgneb Paenasti külaga ja Anne taluga.</p> <p>Annan teada, et Paenasti küla, Anne talu ümbrus on rikas mitmete linnuliikide poolest, olen täheldanud mitmeid linnuliike pesitsemas, sh must-rähn, hallõgija, sookured, kakulistest kodukakk ja händkakk. Kevadel mängivad tedred. Kevadel olen näinud üle lendamas laululuikesid.</p> <p>Lisaks tuulikupargi ümbrusesse jääva, Venevere-Tääksi tee ääres asuvas kasesalus (Parika oja ristumiskoha lähedal) olen suveperioodil kahel korral näinud (2023-2024) konnakotkast. Planeeritav tuulepark seab ohtu nende liikide pesitsemise ja elukohad, samuti kevad-sügisperioodil toimuva lindude läbirände.</p> <p>Paenasti piirkond on rahulik ja vaikne, kus saaks arendada turismi, tagades linnaasulas elavale inimesel koha loodusesse põgenemiseks ja vaimse tervise taastamiseks. Paenasti küla lähedal asub Venevere järv, mis on ideaalne värskendavaks supluseks ja lõõgastumiseks. Seda järve naudivad ka ümbritsevate külade inimesed. Rmk mets ja looduslik ala, mis külgneb Paenasti külaga ja mis jääks kavandava tuulepargi alasse, pakub täna veel võimalust looduses matkata ja seal võiks ka Kirivere kooli lastele õuesõppe tunde läbi viia.</p> <p>Tuulepargi ehitus lõhub vaikuse ja rahu. Inimestel ei ole enam</p>	<p>Täname arvamuse eest. Arvamus on sisendiks otsuse tegemisel.</p> <p>Vastame arvamusele teemade kaupa:</p> <p>Looduskaitse ja linnustik</p> <p>Teie kirjeldatud liigid (must-rähn, hallõgija, sookurg, kodukakk, händkakk, laululuik ja konnakotkas) on arvestatud KSH linnustiku uuringutes. Planeeringuala osas on tehtud asukoha eelvaliku etapis ülevaatlik linnustiku uuring ning koostatud soovitusel tuulikute võimalike asukohtade välistamiseks tundlikel aladel. Sealjuures on ette nähtud tuulepargi edasiseks kavandamiseks detailsema linnustiku uuringu läbiviimine.</p> <p>Täpsem teave: KSH aruanne, ptk 4.1.2 „Mõju linnustikule“.</p> <p>Taimkate ja looduslikud alad</p> <p>Planeeringu koostamisel hinnatakse ka taimkatte ja metsade säilitamist. Kavandatav ehituskoormus (sh teed ja vundamentalad) on proportsionaalselt väike. Eesmärk on säilitada metsa- ja loodusala võimalikult suures ulatuses ning minimeerida häiringuid.</p> <p>Täpsem teave: KSH aruanne, ptk 4.1.4 „Mõju taimestikule“ ja 4.1.5 „Mõju rohevõrgustikule“</p> <p>Mõju inimese tervisele ja heaolule</p> <p>Tuulepargi mõju inimese heaolule, sh vaimsele tervisele, käsitletakse KSH-s mitmekülgset. Müra, vibratsioon ja visuaalsed häiringud on</p>

Unakvere küla tuuleenergeetika eriplaneeringu avalikul väljapanekul esitatud arvamuste ja vallavalitsuse seisukohtade koondtabel

<p>turvaline ümbruskonnas liigelda. Ülegabariidilised veosed lõhuvad pinnase, tekib müra ja liiklussagedus häirib kohalike elanike vaimset tasakaalu ja heaolu. Mõistetamatu on, miks on valitud see linnuliikide poolest rikas piirkond tuulepargi alaks, millega ühtlasi kaasneb suuremahuline ehitus.</p> <p>Küsimused, seoses tuulepargi alaga all.</p> <p>Kuidas tagate erinevate looma- ja linnuliikide aga ka inimeste, kohalike elanike turvalisuse tuulepargi piirkonnas?</p> <p>Kuidas tagate kohalike inimeste vaimse tervise heaolu ehitusperioodil, mis toob kaasa liiklusvoo suurenemise, müra?</p> <p>Kuidas on plaanis vähendada tuulepargist tulevat müra ja vibratsiooni, mis mõjutab kohalikke elanikke, samuti ümbruskonnas elavaid loomaliike (sh sulelisi)?</p> <p>Kuidas on plaanis säilitada elukeskkond teistele liikidele, loomaliikidele (sh sulelistele), taimeliikidele?</p> <p>Kui suurel määral on plaanis eemaldada taimestikku, põõsaid, puid?</p> <p>Miks on üldplaneeringule, mis ei luba tuulepargi-ala elumajale lähemale kui 1500 m, kehtestatud eriplaneering?</p> <p>Mis on eriplaneeringu põhjuseks?</p> <p>Miks on järsku vaja tuua tuulikuteala elumajadele lähemale kui üldplaneering seda ette näeb?</p> <p>Kuidas, mil viisil ja millal on vallavalitsus otseselt teavitanud Unakvere tuulepargi eriplaneeringu asukohast kohalikke elanikke, inimesi, kelle kodud jäävad Unakvere tuulepargi piirkonda, sh Paenasti, Venevere ja Unakvere küla elanikke?</p> <p>Kuidas tagatakse Paenasti, Venevere ja Unakvere külas asuva kinnisvara väärtus?</p>	<p>KSH aruandes hinnatud ning tulemuste põhjal on seatud vajadusel leevendusmeetmeid.</p> <p>Täpsem teave: KSH aruanne, ptk 4.6.1 „Müra“, 4.6.2. „Varjutus“, 4.6.3 „Muud võimalikud mõjud tervisele“</p> <p>Kaugused ja üldplaneeringu järgimine</p> <p>Lähtuvalt esitatud arvamustest muudetakse planeeringulahendus üldplaneeringu kohaseks ja jäetakse ära üldplaneeringu muutmine. Planeeringulahendus muudetakse selliseks, et enam kui 150 meetri kõrgune elektrituulik peab olema elamust ja ühiskondlikust hoonest vähemalt 1500 m kaugusel, kui elamu või ühiskondliku hoone omanikuga ei lepita kokku teisiti.</p> <p>Venevere järv ja turism</p> <p>Venevere järv paikneb kavandatavast tuulepargist vähemalt 2,5 km kaugusel ning tuulepargi rajamine ei mõjuta selle kasutusvõimalusi ega suplemist. Samuti ei kitsenda tuulepark ligipääsu loodusaladele ega RMK metsaaladele.</p> <p>Teavitamine ja kaasamine</p> <p>Vallavalitsus pole piisavalt kaasanud planeeringuprotsessi alguses, otseselt on teavitatud planeeringuala kinnisasjade omanikke, teisi isikuid ja avalikkust on teavitatud valla kodulehel ja ajalehtedes Leole, Sakala ja Postimees. Käesolevas avalikustamise etapis on otseselt kaasatud kõik tuulepargi mõjualas asuvate kinnisasjade omanikud.</p> <p>Täpsem teave: KSH aruanne, ptk 1.3 „Avalikkuse kaasamine“</p> <p>Kinnisvara ja põhjavesi</p> <p>KSH aruande ptk 4.6.4.2 on käsitletud kinnisvara hinnaga seonduvat ja toonud välja erinevate uuringute tulemused. Kinnisvara väärtuse muutuse uurimistulemuste kokkuvõtteks saab öelda, et tuulepargi arendusega võib kaasneda negatiivne mõju kinnisvara hindadele. Enim</p>
--	--

Unakvere küla tuuleenergeetika eriplaneeringu avalikul väljapanekul esitatud arvamuste ja vallavalitsuse seisukohtade koondtabel

<p>Kuidas tagatakse põhjavee puhtus ja kestlikkus?</p> <p>Lõpetuseks Kavandatav tuulepark lõhub piirkonna vaikuse ja rahu, rikub turvalise, maa-eluviisi, võib põhjustada kohalike elanike vaimse tervise häireid. Seab ohtu teiste looma- ja linnuliikide elukohad ja pesitsemise ning läbirände. Seetõttu ei saa nõustuda Unakvere tuulepargi ehitusega, Paenasti külaga paiknevas piirkonnas.</p>	<p>võivad mõjutatud olla elamumaa kinnistud, mille asukohast jäävad tuulikud nähtavaks.</p> <p>KSH hindab võimalikku mõju kinnisvara väärtusele, põhjaveele ja sotsiaalsele keskkonnale. Tuulepargi mõju kinnisvarale sõltub mitmest tegurist, eeskätt tuulepargi nähtavusest. Võimalikku rahalist kaotust saab kompenseerida talumistasu.</p> <p>Põhjavee kaitseks kehtivad nõuded ja ehitustegevusel on oluline valida lahendused, mis väldivad reostusriske.</p> <p>Täpsem teave: KSH aruanne, ptk 4.1.8 „Mõju veestikule“, 4.6.4 „Mõju sotsiaalsetele vajadusele ja varale“</p> <p>Kokkuvõtteks Planeeringu koostamisel on tehtud koostööd erinevate riigiasutustega, sh Keskkonnaametiga ja Terviseametiga, mis mõlemad on planeeringu avalikustatud versiooni kooskõlastanud. Kooskõlastamine tähendab, et planeering vastab valdkondlikele õigusaktidele ja seega ei ole ohtlik inimestele ega looduskeskkonnale.</p> <p>Planeeringu asukoha eelvaliku vastuvõtmise või sellest keeldumise otsuse teeb Põhja-Sakala Vallavolikogu võttes arvesse planeeringu koostamisel teatavaks saanud infot, laekunud arvamusi ning kaaludes erinevaid hube. Vastava otsuse tegemiseks on vajalik läbida eriplaneeringu avalikustamise, sh arutelu etapp.</p> <p>Planeeringu kehtestamise eelduseks on, et negatiivsed mõjud inimestele, loodusele ja elukeskkonnale oleksid piisavalt maandatud või välditud.</p>
<p>18. Eraisik Paenasti küla, Lageda (11.03.25 kiri reg nr 7-1/12-67)</p>	
<p>Meie pere, kelle kinnistu asub Paenasti külas, on kindlalt vastu tuulepargi rajamisele Unakvere külla ligikaudu 23,5 km² suurusel alal. Kavandatud üle 250meetri kõrguste tuulegeneraatorite vähim kaugus elu- või ühiskondlikest hoonetest oleks 1000 meetrit, mis on ilmselgelt liiga lühike vahemaa, arvestades võimalikke tervise- ja keskkonnamõjusid.</p>	<p>Täname arvamuse eest. Arvamus on sisendiks otsuse tegemisel.</p> <p>Anname alljärgnevalt vastused teemadele kaupa.</p> <p>1. Tuulikute kaugus elamutest ja ühiskondlikest hoonetest Lähtuvalt esitatud arvamustest muudetakse planeeringulahendus üldplaneeringu kohaseks ja jäetakse ära üldplaneeringu muutmine.</p>

<p>Tuulikute tekitatud vibratsioon ja madalsageduslik müra võivad tundlikumatele inimestele mõjuda negatiivselt, põhjustades unehäireid, peavalusid ja kroonilist stressi. Meie pere on teadlikult valinud paralleelseks elupaigaks looduspuhta ja vaikse piirkonna, kus on võimalik kogeda rahu ja looduse lähedust. Tuulepargi rajamine rikuks pöördumatult seda elukeskkonda. Lisaks mõjutaks tuulepark oluliselt piirkonna kinnisvaraväärtust — kellelgi ei ole huvi investeerida kodusse, mille ümber domineerivad kõrged, pidevalt mürisevad tuulikud. Samuti on murettekitav, et vald pole aastate jooksul panustanud piirkonna arengusse ega toetanud jätkusuutlike projektide elluviimist, kuid nüüd on valmis tegema otsuseid, mis kahandavad elukvaliteeti veelgi. Paenasti küla teed on endiselt halvas seisukorras, paljud majapidamised on ilma puhta joogiveeta — need on esmavajalikud investeeringute rahastused, mida inimesed vajaks. Antud tuulikute ehitusest ei saa piirkonna külade elanikud täna mingisuguseid hüve.</p> <p>Keskkonnamõjud on ulatuslikud: te ise nõustute, et tuuleparkide rajamine võib ohustada Natura 2000 alasid ja kaitse-eesmärke. Ohustatud on haruldased liigid nagu väike konnakotkas, merikotkas, must-toonekurg ja metsis, kelle pesitsusalad ja rändeteed jäävad vahetusse lähedusse. Samuti on piirkonnas rohkesti nahkhiiri, kes on looduskaitse all ja kelle eluviise võivad tuulikud häirida. Nad suudavad täna piirata paljude majanduslikult oluliste putukate arvukust, mis on põllumajanduses väga oluline. Eriplaneeringu dokumendid viitavad ka sellele, et tuuleparkide negatiivset mõju Maalasti looduslale, Parika ja Alam-Pedja linnualadele pole võimalik välistada. Sellises olukorras on vastutustundetu liikuda edasi eriplaneeringuga ilma põhjaliku keskkonnamõjude hindamiseta. Oluline on mõista, et maapiirkondade elujõulisus sõltub tugevalt kogukonnast ja järjepidevusest. Viimastel aastatel on paljud</p>	<p>Planeeringulahendus muudetakse selliseks, et enam kui 150 meetri kõrgune elektrituulik peab olema elamust ja ühiskondlikust hoonest vähemalt 1500 m kaugusel, kui elamu või ühiskondliku hoone omanikuga ei lepita kokku teisiti.</p> <p>2. Tervisemõjud (müra, infraheli, vibratsioon) Tuulepargi mõju inimese heaolule, sh vaimsele tervisele, käsitletakse KSH-s mitmekülgselt. Müra, vibratsioon ja visuaalsed häiringud on KSH aruandes hinnatud ning tulemuste põhjal on seatud vajadusel leevendusmeetmeid. Täpsem teave: KSH aruanne, ptk 4.6.1 „Müra“, 4.6.2. „Varjutus“, 4.6.3 „Muud võimalikud mõjud tervisele“</p> <p>Planeering on kooskõlastatud Terviseameti poolt, mis tähendab, et planeering vastab valdkondlikele õigusaktidele ja seega ei ole ohtlik inimese tervisele.</p> <p>3. Kinnisvaraväärtus ja elukvaliteet KSH hindab võimalikku mõju kinnisvara väärtusele ja sotsiaalsele keskkonnale. Tuulepargi mõju kinnisvarale sõltub mitmest tegurist, eeskätt tuulepargi nähtavusest. KSH aruande ptk 4.6.4.2 on käsitletud kinnisvara hinnaga seonduvat ja toonud välja erinevate uuringute tulemused. Kinnisvara väärtuse muutuse uurimistulemuste kokkuvõtteks saab öelda, et tuulepargi arendusega võib kaasneda negatiivne mõju kinnisvara hindadele. Enim võivad mõjutatud olla elamumaa kinnistud, mille asukohast jäävad tuulikud nähtavaks. Võimalikku rahalist kaotust saab kompenseerida talumistasu. Täpsem teave: KSH aruanne, ptk 4.6.4 „Mõju sotsiaalsetele vajadusele ja varale“.</p> <p>4. Teede seisukord ja joogivee puudus</p>
---	---

Unakvere küla tuuleenergeetika eriplaneeringu avalikul väljapanekul esitatud arvamuste ja vallavalitsuse seisukohtade koondtabel

<p>noored pered valinud maale kolimise ja investeerinud oma säästud kohaliku elu edendamisse. Kui keskkond ja elukvaliteet halvenevad, kaotab see piirkond oma võlu ning noorte perede voog võib peatuda. Külad peaksid säilima, et tagada järjepidevus. Kokkuvõttes leiame, et Unakvere küla ja selle ümbruskonna suurim väärtus on puutumatu loodus, vaikus ja elurikkus. Need väärtused kaotaksid tuulepargi rajamisega jäädavalt. Kutsume otsustajaid üles arvestama kohalike elanike, looduse ja tulevaste põlvkondade huvidega ning loobuma Unakverre planeeritavast tuulepargist.</p>	<p>Võtame teadmiseks viidatud mured piirkonna infrastruktuuri ja joogivee kohta. Tuulepargiga kaasnev tulu valla eelarvesse võib tuua kasu ka piirkonna arengule, kui see suunatakse kogukonnale oluliste projektide toetuseks.</p> <p>5. Keskkonnamõjud, sh Natura 2000 ja ohustatud liigid</p> <ul style="list-style-type: none"> • KSH aruandes on esitatud järeldused, mille kohaselt olemasoleva info alusel ei saa mõju Natura aladele täielikult välistada, mistõttu on vajalik teha täiendavaid linnustiku uuringuid ning koostada ka planeeringu detailse lahenduse etapp. • Asukohavaliku ala on võrreldes esialgse potentsiaalselt sobiliku alaga oluliselt kitsendatud lähtudes looduskeskkonnast tulenevatest aspektidest. • Nahkhiirte ja linnustiku esialgsed uuringud on eraldi läbi viidud ning arvesse on võetud rohevõrgustiku säilitamise vajadust. Planeeringu detailse lahenduse koostamiseks on ette nähtud detailsed linnustiku ja nahkhiirte uuringud. <p>Kokkuvõtteks</p> <p>Planeeringu asukoha eelvaliku vastuvõtmise või sellest keeldumise otsuse teeb Põhja-Sakala Vallavolikogu võttes arvesse planeeringu koostamisel teatavaks saanud infot, laekunud arvamusi ning kaaludes erinevaid huve. Vastava otsuse tegemiseks on vajalik läbida eriplaneeringu avalikustamise, sh arutelu etapp.</p> <p>Planeeringu kehtestamise eelduseks on, et negatiivsed mõjud inimestele, loodusele ja elukeskkonnale oleksid piisavalt maandatud või välditud.</p>
<p>19. Erasisik Paenasti küla, Nurme (13.03.25 kiri reg nr 7-1/12-68)</p>	
<p>Kirjutun seoses Unakvere EP Tuulikupargi rajamisega. Me ei soovi ühtegi tuulegeneraatorit lähemale kui 3 km. Seega kindel ei Planeeringualale TU1, kuna see mõjutab liiga tugevalt meie pere elukeskkonda.</p>	<p>Täname arvamuse eest. Arvamus on sisendiks otsuse tegemisel.</p> <p>Lähtuvalt esitatud arvamustest muudetakse planeeringulahendus üldplaneeringu kohaseks ja jäetakse ära üldplaneeringu muutmine.</p>

Unakvere küla tuuleenergeetika eriplaneeringu avalikul väljapanekul esitatud arvamuste ja vallavalitsuse seisukohtade koondtabel

<p>1. Kõrged tuulikud hakkavad varjutama päikest ja tekitavad hoovis ning akendel päikesevalguse "vilkumist". See segab inimesi, valvekaamerate ja päikesepaneelide tööd. Ainus avar lõunasse olev vaade saab rikutud.</p> <p>2. See on haruldaselt vaikne nurk Eestis ja müra hakkab kindlasti segama. Sõna otseses mõttes hoovis kuuleb praegu nõela kukkumist.</p> <p>3. Vibratsioon on ohuks elamutele kuna meie külas on säilinud 90 aasta vanused savist elamud, kus inimesed elavad. Samuti kardan, et vibratsioon segab tavaelu ja und.</p> <p>4. Tuulikute rajamise tõttu loobun mõttest müüa talvel oma Tallinna kodu ja kolida perega Paenasti külla Põhja-Sakala valda. Kaalume siis loobuda hoopis oma maakodust, kui tuulikud tulevad.</p> <p>5. Jätan pooleli projekti, mille rahastus on olemas ja töökohtade loomine maale jääb praegu ootele.</p> <p>6. Kusagil ligiduses pesitseb vähemalt 4 paari kotkaid ja meil ning naabrite juures talvituvad nahkhiired. See kõik on ohus.</p> <p>Palun ärge rikkuge seda haruldast looduse- ja elukeskkonda. Olen tohutult vaeva näinud oma ostetud talu päästmiseks ja säilitamiseks ning see kõik vaev läheb tühja. Lisan manuses ka eskiisi tuuliku ja talvise päikese kõrguse kohta ning oma asukoha muudetud 23036ÜP3_Psakala_EP_eelvalik_põhijoonis</p>	<p>Planeeringulahendus muudetakse selliseks, et enam kui 150 meetri kõrgune elektrituulik peab olema elamust ja ühiskondlikust hoonest vähemalt 1500 m kaugusel, kui elamu või ühiskondliku hoone omanikuga ei lepita kokku teisiti.</p> <p>Teie toodud keskkonna- ja looduskaitse küsimused, sh mure kotkaste, nahkhiirte ja muude kaitsealuste liikide pärast, on käsitletud planeeringu keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH) aruandes. Näiteks:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>lindude rände ja elupaikade säilitamise</i> teemal on põhjalik ülevaade KSH aruande peatükis 4.1.2, kus hinnatakse tuulepargi võimalikku mõju rändlindudele ja kaitsealustele liikidele; • <i>nahkhiirte</i> osas kajastatakse mõju KSH peatükis 4.1.3. <p>Tervise mõjude osas kinnitab Sotsiaalministeeriumi ja Terviseameti ühine analüüs (märts 2025), et:</p> <ul style="list-style-type: none"> • tuulikute infraheli ja madalsageduslik müra ei kujuta endast ohtu inimeste tervisele, jäädes mõõdetud tasemel selgelt allapoole ohutuse piirmäärasid; • tuulikute põhjustatav vibratsioon ei ületa inimese tajuläve juba 300 meetri kaugusel tuulikust ega kujuta endast ohtu elamutele ega nende elanikele; • täpsem teave: KSH aruanne, ptk 4.6.1 „Müra“, 4.6.2. „Varjutus“, 4.6.3 „Muud võimalikud mõjud tervisele“. <p>Planeeringu koostamisel on tehtud koostööd erinevate riigiasutustega, sh Keskkonnaametiga ja Terviseametiga, mis mõlemad on planeeringu avalikustatud versiooni kooskõlastanud. Kooskõlastamine tähendab, et planeering vastab valdkondlikele õigusaktidele ja seega ei ole ohtlik inimestele ega looduskeskonnale.</p>
---	---

Unakvere küla tuuleenergeetika eriplaneeringu avalikul väljapanekul esitatud arvamuste ja vallavalitsuse seisukohtade koondtabel

	<p>Mõistame soovi elada rahulikus ja looduslähedases keskkonnas. Samal ajal peab omavalitsus kaaluma erinevaid huve, sh ettevõtja huve ning kaasa aitama riiklikult seatud taastuvenergia eesmärkide täitmisele.</p> <p>Planeeringu asukoha eelvaliku vastuvõtmise või sellest keeldumise otsuse teeb Põhja-Sakala Vallavolikogu võttes arvesse planeeringu koostamisel teatavaks saanud infot, laekunud arvamusi ning kaaludes erinevaid huve. Vastava otsuse tegemiseks on vajalik läbida eriplaneeringu avalikustamise, sh arutelu etapp.</p>
<p>20. Erasisik Unakvere küla, Marimetsa (13.03.25 kiri reg nr 7-1/12-69)</p>	
<p>Kirjutun Teile seoses planeeritava tuulepargiga Unakvere külas, mis eriplaneeringu järgi saab tõenäoliselt asuma minu kinnistu Marimetsa Unakvere küla, Põhja-Sakala vald lähi raadiuses. Eriplaneering sisaldab üldplaneeringu muutmise ettepanekut. Üldplaneeringust esitatust erinevalt kavandatakse tuulegeneraatoreid selliselt, et nende vähim kaugus elu- või ühiskondlikust hoonest oleks 1000 meetrit. Soovin väljendada oma seisukohta seoses projekti mõju ja paiknemisega, kuna leian, et tuulikute selline lähedus minu kodule on ebasobiv ning tekitab mulle olulist kahju.</p> <p>Peamised murekohad: -Kinnisvara väärtuse vähenemine: Tuulepargi rajamine nii lähedale elamule mõjutab negatiivselt kinnisvara turuväärtust.</p> <p>-Elukeskkonna halvenemine: Tuulepargist tulenev müra ja vibratsioon häirib rahu ja vaikust, mis on oluline osa minu kodukeskkonna kvaliteedist. Varjutõkke efekt (shadow flicker), mida tuulikud tekitavad, toob kaasa päevavalguse vähenemise ja visuaalset ebamugavust.</p>	<p>Täname arvamuse eest. Arvamus on sisendiks otsuse tegemisel.</p> <p>Kaugus elamust Lähtuvalt esitatud arvamustest muudetakse planeeringulahendus üldplaneeringu kohaseks ja jäetakse ära üldplaneeringu muutmise. Planeeringulahendus muudetakse selliseks, et enam kui 150 meetri kõrgune elektrituulik peab olema elamust ja ühiskondlikust hoonest vähemalt 1500 m kaugusel, kui elamu või ühiskondliku hoone omanikuga ei lepita kokku teisiti.</p> <p>Mõju kinnisvarale KSH hindab võimalikku mõju kinnisvara väärtusele ja sotsiaalsele keskkonnale. KSH aruande ptk 4.6.4.2 on käsitletud kinnisvara hinnaga seonduvat ja toonud välja erinevate uuringute tulemused. Kinnisvara väärtuse muutuse uurimistulemuste kokkuvõtteks saab öelda, et tuulepargi arendusega võib kaasneda negatiivne mõju kinnisvara hindadele. Enim võivad mõjutatud olla elamumaa kinnistud, mille asukohast jäävad tuulikud nähtavaks. Võimalikku rahalist kaotust saab kompenseerida talumistasu.</p>

<p>-Tervisemõjud: Tuulikute poolt toodetud madalsageduslik müra mõjutab inimeste tervist, sealhulgas une kvaliteeti ja vaimset heaolu.</p> <p>Leian, et tuulikute kaugus minu elamust peab olema minimaalselt 1500 meetrit, et vähendada nende negatiivset mõju elukvaliteedile ja kinnisvarale. See on kooskõlas mitmete Euroopa riikide regulatsioonidega ning Põhja- Sakala valla kehtiva üldplaneeringuga.</p> <p>Ootus kompensatsioonile: Olen valmis kaaluma oma seisukoha muutmist, kui arendaja on valmis rakendama kompensatsioonimehhanismi. Seniks on minu seisukoht, et ei luba rajada tuulikuid lähemale kui 1500meetrit minu eluhoonest.</p>	<p>Tervisemõjud ja madalsageduslik müra Tuulepargi mõju inimese heaolule, sh vaimsele tervisele, käsitletakse KSH-s mitmekülgset. Müra, vibratsioon ja visuaalsed häiringud on KSH aruandes hinnatud ning tulemuste põhjal on seatud vajadusel leevendusmeetmeid. Täpsem teave: KSH aruanne, ptk 4.6.1 „Müra“, 4.6.2. „Varjutus“, 4.6.3 „Muud võimalikud mõjud tervisele“ Planeering on kooskõlastatud Terviseameti poolt, mis tähendab, et planeering vastab valdkondlikele õigusaktidele ja seega ei ole ohtlik inimese tervisele.</p> <p>Varjutus KSH raames on koostatud ka varjutuse analüüs, kus hinnatakse võimalikke piirkondi, kus võib esineda päikesevalguse vilkumist. Planeeringus on seatud nõue, mille kohaselt ei tohi elamualadel varjutuse tase ületada aastas summaarselt 8 h/a. Vajadusel kehtestatakse antud normväärtuse täitmiseks tuulikule tööpiirangud teatavatel kellaaegadel. Vaata KSH aruanne, ptk 4.6.2 „Varjutus“</p> <p>Kompensatsioonimehhanism Kinnisasja omanikud võivad soovida kokkuleppeid arendajaga kompensatsiooni osas. Nende tingimuste määramine toimub valdavalt arendaja ja kinnisasja omaniku vaheliste kokkulepetena. Vallavalitsus saab toetada info vahendamist ja vastastikuste huvide arutelu, kuid ei saa määrata ega kohustada kompensatsiooni suurust või vormi.</p> <p>Kokkuvõte Planeeringu asukoha eelvaliku vastuvõtmise või sellest keeldumise otsuse teeb Põhja-Sakala Vallavolikogu võttes arvesse planeeringu koostamisel teatavaks saanud infot, laekunud arvamusi ning kaaludes</p>
--	---

Unakvere küla tuuleenergeetika eriplaneeringu avalikul väljapanekul esitatud arvamuste ja vallavalitsuse seisukohtade koondtabel

	erinevaid huve. Vastava otsuse tegemiseks on vajalik läbida eriplaneeringu avalikustamise, sh arutelu etapp.
21. Eraisik Järtsaare küla, Männiku (15.03.25 kiri reg nr 7-1/12-70)	
<p>Ei toeta tuuletööstuse rajamist Põhja-Sakala valda Unakvere alale. Koos Viljandi valla nr 10 tuulealaga jäävad need mulle väga lähedale. Unakvere jääb Männiku talust u 2,9km, Viljandi valla piiri ääres tuuleala nr 10 1.9km kaugusele, lisaks Viljandi vallas 7 ja 7a alad jäävad u 5km kaugusele. Olles tutvunud mitmete materjalidega ja erinevate argumentidega, leian, et selle mõju loodusele on liiga häiriv, et seda saaks üldsegi roheliseks energiaks nimetada. Lisaks pole piisavalt uuritud nii suurte tuugenite mõju tervisele ning ka väiksemate tuugenitega tehtud uuringud näitavad, et on inimesi, kelle tervisele võivad need halvasti mõjuda. Oma tervisega olen väga vastuvõtlik sellistele muutustele keskkonnas, isegi ilmas muutuv rõhkkond ja magnetormid mõjutavad minu eluolu, seega ka infraheli on tõenäoliselt minu jaoks väga häiriv. Samuti tahaks välja tuua tähelepaneku, et riigi ülemises otsas on tuulegeneraatorite teemal alles liiga palju segadust ja ka seal on pidevalt muutuvad seisukohad. Ka meedias on väga vastukäiv info. Tuuleenergia kasutuselevõtt ei taga odavat elektrit. Ei ole nõus peale surumisega, liiga palju on ebatäpsusi!</p>	<p>Täname arvamuse eest. Arvamus on sisendiks otsuse tegemisel.</p> <p>Alljärgnevalt anname selgitusi Teie poolt esile toodud teemade osas.</p> <p>Planeeringu ulatus ja kaugused Teie kinnistust jäävad Unakvere planeeringuala ning Viljandi valla nr 10 tuuleala alla 3 km kaugusele. Mõistame muret nii tervise, elukeskkonna kui ka kinnisvara väärtuse osas. Arvestades laekunud arvamusi, on Põhja-Sakala vald otsustanud loobuda üldplaneeringu muutmisest. Planeeringulahendus muudetakse selliseks, et enam kui 150 meetri kõrgune elektrituulik peab olema elamust ja ühiskondlikust hoonest vähemalt 1500 m kaugusel, kui elamu või ühiskondliku hoone omanikuga ei lepita kokku teisiti.</p> <p>Põhja-Sakala Vallavolikogu on Viljandi valla eriplaneeringu menetluses arvamuse andjana palunud arvestada Põhja-Sakala valla üldplaneeringuga.</p> <p>Mõju tervisele ja tundlikkus keskkonnamuutustele Viide isiklikule tundlikkusele keskkonnamõjude suhtes on arusaadav. Terviseameti ja Sotsiaalministeeriumi 2025. aasta infokiri kinnitab, et ei madalsageduslik müra ega infraheli ei ületa normtasemeid tuulikute tavapärasel kaugustel elamute suhtes. Siiski tõdetakse, et osad inimesed võivad subjektiivselt kogeda häirivust, sõltumata sellest, kas mõõdetavad normtasemed on täidetud.</p> <p>Mõju loodusele ja keskkonnale Tuulepargi planeerimisega kaasneb alati kohustus hinnata selle mõju looduskeskkonnale. Keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH) käigus on hinnatud mõju nii kaitstavatele liikidele (kotkad, nahkhiired,</p>

Unakvere küla tuuleenergeetika eriplaneeringu avalikul väljapanekul esitatud arvamuste ja vallavalitsuse seisukohtade koondtabel

	<p>metsis jt) kui ka Natura 2000 võrgustiku aladele. KSH aruandes on antud suunised esialgse huviala kitsendamiseks, et välistada oluline negatiivne mõju.</p> <p>Vaata täpsemalt: KSH aruanne, ptk 4.1.</p> <p>Usaldusväärsus ja arusaadavus</p> <p>Meedias võib leida vastukäivat infot ning taastuenergia teemad on keerulised. Seetõttu tehakse planeeringu koostamisel koostööd usaldusväärsete ametkondadega: Keskkonnaamet, Terviseamet, Sotsiaalministeerium ja Kliimaministeerium. Samuti viiakse läbi sõltumatuid eksperthindamisi, et otsused oleksid võimalikult põhjendatud, läbipaistvad ja tasakaalustatud.</p> <p>Kokkuvõte</p> <p>Planeeringu asukoha eelvaliku vastuvõtmise või sellest keeldumise otsuse teeb Põhja-Sakala Vallavolikogu võttes arvesse planeeringu koostamisel teatavaks saanud infot, laekunud arvamusi ning kaaludes erinevaid huve. Vastava otsuse tegemiseks on vajalik läbida eriplaneeringu avalikustamise, sh etapp.</p>
<p>22. Kolga-Jaani aleviku, Vissuvere ja Järtsaare küla elanike pöördumine (17.03.2025 kiri reg nr 7-1/12-71)</p>	
<p>Meie, allakirjutanud, ei nõustu Põhja-Sakala valla tuuleparkide kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu asukoha eelvaliku vallavolikogu otsuste eesmärgedega ja KSH I etapi aruandega ning taotleme Põhja-Sakala valda planeeritavate Unakvere tuuleparkide alade nr. TUI ja TU2 osas eriplaneeringu koostamise lõpetamist enneõige seoses järgmiste asjaoludega (mis allakirjutanute hinnangul välistavad planeeringu elluviimise tulevikus ja on seega planeerimisest S 97 lg 1 p 1 kohaselt aluseks eriplaneeringu koostamise lõpetamisele):</p>	<p>Täname teid ühispöördumise eest. Seisukohad on sisendiks otsuse tegemisel.</p> <p>Vastused on grupeeritud teemade kaupa.</p> <p>1. Kinnistute väärtuse langus</p> <p>Kinnisvara väärtuse võimalik muutus on käsitletud KSH aruande peatükis 4.6.4 „Mõju sotsiaalsetele vajadustele ja varale“.</p> <p>KSH aruande ptk 4.6.4.2 on käsitletud kinnisvara hinnaga seonduvat ja toonud välja erinevate uuringute tulemused. Kinnisvara väärtuse muutuse uurimistulemuste kokkuvõtteks saab öelda, et tuulepargi arendusega võib kaasneda negatiivne mõju kinnisvara hindadele. Enim</p>

Unakvere küla tuuleenergeetika eriplaneeringu avalikul väljapanekul esitatud arvamuste ja vallavalitsuse seisukohtade koondtabel

<p>1 . Tuulikute lähiümbruse kinnistute väärtus langeb drastiliselt ja see pole meile vastuvõetav ega kompenseeritav.</p> <p>2. Tuulegeneraatorite poolt tekitatav stabiilne maapealne vibratsioon võib ettearvamatult mõjuda Vissuvere ja Järtsaare piirkonna põhjavee puhtust ja kättesaadavust juhul, kui pinnases peaksid toimuma mingidki liikumised. Me ei ole nõus põhjaveest loobuma.</p> <p>3. Tuugenite mõjualas asub mitmeid I kategooria kaitsealuste kotkaste pesi ja nende häirimine on rangelt vastuolus Eestis kehtivate seadustega.</p> <p>4. Raba-alade lähedusse' planeeritavate tuugenite mõjualas kogunevad sügiseti sookurgede parved ja tuulikute lähedus võib kaitsealuste lindude linnuteele sattudes põhjustada nende surma.</p> <p>5. Niiskematel raba-aladel pesitsevad rästikud ei talu tuugenite tekitatud maapinna vibratsiooni, samuti tajuvad nad infraheli, seega suunduvad kaitsealused loomad häirivast tsoonist tõenäoliselt ümberkaudsetele kinnistutele (koduõuedele). See on vastuvõetamatu. Külas on väikelastega peresid ja lastele võib rästiku hammustus halvimal juhul mõjuda fataalselt.</p> <p>6. Õhuvibratsioon ja inimkõrvale kuuldamatu infraheti (eriti infraheli "piigid" vahemikus 1...20Hz), mis tekivad tuugenite töötamisel, tekitavad uuringute kohaselt mürasaastme, mis võib inimese tervisele mõjuda laastavalt. Juba praegu kurdavad Tootsi tuulepargi piirkonnas elavad inimesed unehäireid, ärevustunnet, iiveldust ja peavalusid. Seda just mõni kuu pärast tuulepargi avamist. Inimese tervist ei saa rahaliselt kompenseerida.</p>	<p>võivad mõjutatud olla elamumaa kinnistud, mille asukohast jäävad tuulikud nähtavaks.</p> <p>2. Mõju põhjaveele KSH aruande peatükis 4.1.8 „Mõju veestikule“ on analüüsitud, mõju pinna ja põhjaveele ning leitud, et tuulikute vundamendid ja kaasnevad rajatised ei oma eelduslikult mõju põhjaveekihi kvaliteedile ega kättesaadavusele. Püsivat vibratsiooni, mis põhjustaks pinnaseliikumisi sellisel määral, et see mõjutaks veekvaliteeti, ei ole maismaatuulikute puhul tuvastatud.</p> <p>3. Mõju I kaitsekategooria liikidele (kotkad) Kotkaste ja teiste kaitsealuste lindude elupaigad ning teadaolevad pesitsusalad on arvesse võetud tuulepargi asukoha valikul. Linnustiku mõjusid on kirjeldatud KSH peatükis 4.1.2 ning linnustikust tulenevate piirangute tõttu on tuulepargi eelvaliku ala oluliselt vähendatud võrreldes esialgse potentsiaalselt sobiliku alaga. Kui teil on teada kotkaste (vm kaitsealuste liikide) elupaikade esinemine palume sellest informeerida esimesel võimalusel Keskkonnaametit teatades võimalikult täpselt pesa asukoht. I kaitsekategooria liigi leiukohad on vajalik registreerida, et tagada nende kaitse.</p> <p>4. Sookurgede ränne Linnustiku mõjusid on kirjeldatud KSH peatükis 4.1.2. Regulaarset sookurgede liikumist tuuliku labade kõrgusel läbi tuulepargi asukohavaliku ala ei tuvastatud. Esines väiksemate sookure parvede ülelende suurel kõrgusel, mis viitab rändeaegsele liikumisel, mitte regulaarsetele sügisestele toitumislendudele ööbimispaiga ja toitumisala vahel. KSH aruanne näeb ette detailsema linnustiku uuringu tuulepargi detailse lahenduse koostamise etappi. Juhul kui sookurgede regulaarne liikumine läbi ala toimub on võimalik kokkupõrgete riski vähendada</p>
--	---

Unakvere küla tuuleenergeetika eriplaneeringu avalikul väljapanekul esitatud arvamuste ja vallavalitsuse seisukohtade koondtabel

<p>7. Meile teadaolevalt ei ole maailmas tehtud uuringuid, kuidas mõjuvad kuni 290 meetriste maismaatuulikutega tuulepargid (6...20 tuulikut) inimese tervisele just infraheli nn. "piikide" osas. Me ei soovi olla inimkatsete objektiks. Ilma põhjalikke uuringuid tegemata ei ole kohalike elanike tervist ja heaolu arvestades võimalik ega põhjendatud tuugenite rajamist otsustada. Kohaliku omavalitsuse ülesanne on muu hulgas kohalike elanike õiguspäraste huvide eest seismine.</p> <p>8. Paljud pered on kolinud linnast maale, et saada rahu ja vaikust, ning elada ilusa Eestimaa looduse keskel. Kuni 290 meetrised tuulikud tekitavad tervisele kahjuliku mürasaastet, infraheli saastet, häirivad visuaali ja tekitavad valgusreostust. Me ei ole nõus kannatama sellist elukeskkonda.</p> <p>Rahaga tervist kompenseerida ei saa. Halba enesetunnet (peavalu, iiveldus, unehäired ja ärevus) rahaga kompenseerida ei saa.</p>	<p>tuulikute asukoha valikul liikumisteid arvestavalt ning vajadusel näha ette tuulikute peatamist linnuparvede lähenemisel.</p> <p>5. Rästikud Konkreetseid uuringuid roomajate, sh rästikute tundlikkusest tuulikute infrahelile ei ole. Küll aga ei ole teada ega teaduslikult tõendatud, et tuulikute töö mõjutaks otseselt madude elupaiku sellisel viisil, mis tooks kaasa elukohtade vahetumise koduõuede suunal.</p> <p>6. Tervisemõjud ja infraheli Tuulikutega kaasneva müra teemat on põhjalikult käsitletud KSH aruande ptk 4.6.1. Terviseamet on koondanud oma veebilehele info tuuleparkide tervisemõju osas https://www.terviseamet.ee/tuulepargid#kas-terviseamet-on-s Teadusuuringute alusel ning infraheli mõõtmiste alusel eri tuuleparkides maailmas ei ole täheldatud tuuleparkidega kaasnevat infraheli tasemetel, mis ületaks inimese tajuläve ja mis võiks põhjustada olulist tervisemõju. Viimast on kinnitanud Sotsiaalministeerium ka Saarde tuulepargi müramõõdistuste näitel oma 10.03.2025 kirjas (nr 5.1-2/679-1, 10.03.2025).</p> <p>7. Puuduvad pikaajalised uuringud uue põlvkonna tuulikute kohta Vastavalt planeeringu eelnõule on lubatud alale ehitada kuni 270 m kõrgusega tuulikuid.</p> <p>Kuni 290 m kõrguste tuulikute pikaajaline mõju inimestele ei ole täiel määral rahvusvaheliselt kinnitatud. Seetõttu käsitletakse käesolevas planeeringus <i>ettevaatuspõhimõtet</i> – suuremad kaugused elamutest, maksimaalstsenaariumite arvestamine keskkonnamõju hindamine ja täiendavate uuringute kavandamine enne lõpliku otsuse langetamist.</p> <p>8. Elukeskkonna rahu ja vaikuse säilimine</p>
---	---

Unakvere küla tuuleenergeetika eriplaneeringu avalikul väljapanekul esitatud arvamuste ja vallavalitsuse seisukohtade koondtabel

	<p>Mõistame, et piirkond on valitud koduks just selle rahu ja loodusläheduse tõttu. Seetõttu on vallavalitsus võtnud kasutusele meetme loobuda üldplaneeringu muutmisest ning näeb ette kehtivas üldplaneeringus sätestatud kauguspiirangute järgimist.</p> <p>Eriplaneeringu võimalik lõpetamine Planeerimisseadus sätestab, millistel asjaoludel võib kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu koostamise lõpetada. See on võimalik eelkõige siis, kui ilmnevad asjaolud, mis välistavad planeeringu elluviimise tulevikus, kui planeeringu koostamise eesmärk muutub, kui eelarves puuduvad vajalikud vahendid või kui huviline ei ole valmis kandma kulusid.</p> <p>Kokkuvõte Planeeringu asukoha eelvaliku vastuvõtmise või sellest keeldumise otsuse teeb Põhja-Sakala Vallavolikogu võttes arvesse planeeringu koostamisel teatavaks saanud infot, laekunud arvamusi ning kaaludes erinevaid huve. Vastava otsuse tegemiseks on vajalik läbida eriplaneeringu avalikustamise, sh etapp.</p>
<p>23. Maa-ja Ruumiamet (19.03.2025 kiri nr 12-2/25/1187-3, reg nr 7-1/12-72)</p>	
<p>Põhja-Sakala Vallavalitsus (reg kood 77000463) teatas 22.01.2025 Maa- ja Ruumiametile (MaRu) Unakvere kiila eriplaneeringu asukoha eelvaliku (seletuskiri, põhijoonis), volikogu otsuse eelnõu ja asjakohaste mõjude, sh KSH esimese etapi aruande avalikust väljapanekust 10.02.2025-25.03.2025. Eriplaneeringu eesmärgiks on välja selgitada tuulepargi ja selle toimimiseks vajaliku taristu rajamiseks sobivad asukohad Unakvere küla maa-alal. Tulenevalt KSH esimese etapi aruandest on määratud kaks tuulepargi</p>	<p>Täname arvamuse eest.</p> <p>Lähtuvalt esitatud arvamusest täpsustati ptk 3.11 nii ameti nime kui ka projekteerimistingimuste ja ehitusloa taotlemise osas.</p>

Unakvere küla tuuleenergeetika eriplaneeringu avalikul väljapanekul esitatud arvamuste ja vallavalitsuse seisukohtade koondtabel

toimimiseks vajalike elektrituulikute ja kaasuvate ehitiste ala TU1 ja TU2.

Elektrituulikute maa-alal TU1 paiknevad Unakvere (MS kood 6113160011280/002;6113310020010/001) ja Soosaare (TTP-479) (MS kood — 6113310020010/002;6113160011280/001) maaparandusehitised.

Elektrituulikute maa-alal TU2 paiknevad Unakvere (MS kood 6113310020020/001) ja Särgla TTIP628 (MS kood 3102020020060/001) maaparandusehitised. Ala TU2 piirneb Unakvere (MS kood 6113310020020/001) maaparandussüsteemi eesvooluga (Käparumbi peakraav). TU 1 alal on kokkupuude Unakvere (MS kood 6113310020010/001) maaparandussüsteemi eesvooluga (Soosaare kraav).

Maaparandussüsteemi maa-alale ehitise kavandamisel tuleb arvestada maaparandusseadusest (MaaParS) tulenevate nõuetega. Maaparandusseaduse § 50 lg 1) järgi kooskõlastab ehitusloa andja maaparandussüsteemile kavandatava ehitise, mis ei ole maaparandussüsteemi rajatis, ehitusprojekti Maa- ja Ruumiametiga. Maaparandusseaduse § 47 lg 1 alusel on maaparandussüsteemis keelatud takistada veevoolu ja paisutada vett, kui selleks puudub Maa- ja Ruumiameti kooskõlastus ning § 47 lg 6 kohaselt ei tohi dreanaži maa-ala maakasutus kahjustada dreanaži. Maaparandussüsteemi maa-alal on keelatud tekitada üleujutust. Dreanaži on keelatud juhtida heit- ja sademevett, kui selleks puudub Maa- ja Ruumiameti luba (MaaParS § 47 lg 3 ja 4). Ehitusloa andja kooskõlastab Maa- ja Ruumiametiga ehitusprojekti või taotluse, mille kohaselt soovitakse juhtida väljaspool maaparandussüsteemi koondatud vesi eesvoolu või kuivenduskraavi (MaaParS § 53 lg 1). Maaparandussüsteemi maakasutus peab võimaldama maaomanikul teha maaparandushoiutöid (MaaParS § 49 lg 1).

Unakvere küla tuuleenergeetika eriplaneeringu avalikul väljapanekul esitatud arvamuste ja vallavalitsuse seisukohtade koondtabel

Maaparandussüsteemi eesvooludele on maaeluministri 10.12.2018 määrusega nr 64 kehtestatud kaitsevööndid, kus kinnisasja kasutamine on kitsendatud eesvoolu ja sellel paiknevate rajatiste kaitseks, ohutuse tagamiseks ning eesvoolu maaparandushoiutöö tegemise võimaldamiseks (MaaParS § 48). Kui kavandatav ehitistakistab maaparandussüsteemi toimimist, määrab Maa- ja Ruumiamet kohustuse maaparandussüsteem rekonstrueerida (MaaParS § 50 lg 5). Ajakohased kaardiandmed maaparandussüsteemide, eesvoolude ja riigieesvoolude kohta on saadaval Maa- ja Ruumiameti Spectrum Spatial Analyst maaparanduse kaardirakenduses.

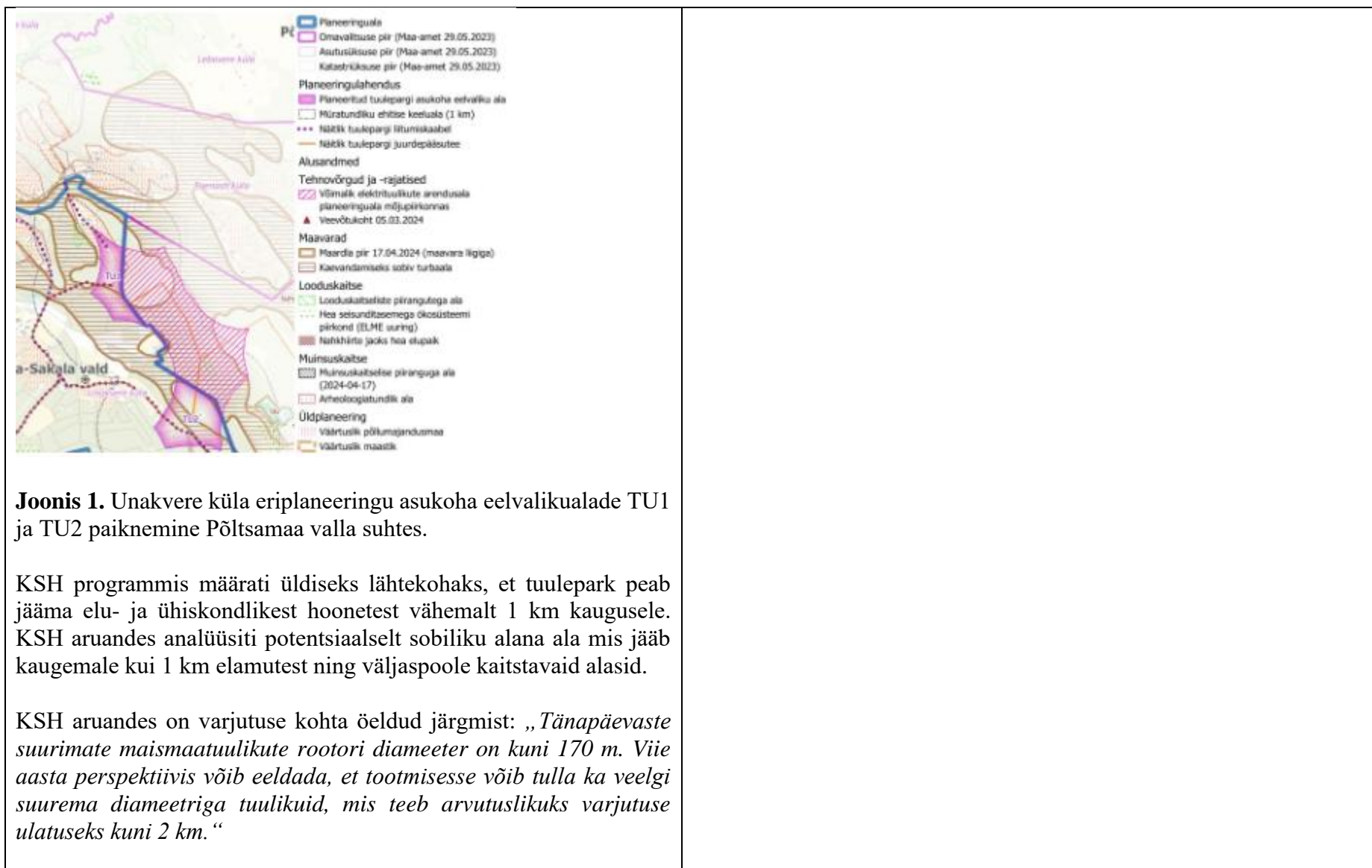
Unakvere küla eriplaneeringu asukoha eelvaliku seletuskirja punkti 3.11 kohaselt: Kui tuulepargialadel kavandatakse täiendavaid kuivenduskraave või olemasolevate kuivenduskraavide olulist rekonstrueerimist ning ehitusaegset vee ärajuhtimist, siis tuleb kraavidele enne eesvoolu või looduslikesse veekogudesse juhtimist näha ette voolurahustid (settetiigid või puhastuslodud), et vähendada heljumi sissekannet. Kui drenaaži mõjutamine on vältimatu, siis tuleb maaparandussüsteemi edasiseks toimimiseks drenaaž vajadusel rekonstrueerida. Märkimata on, et projekteerimistingimused ja ehitusluba maaparandussüsteemi (kraavkuivendus ja/või drenaažkuivendus) rekonstrueerimiseks tuleb taotleda Maa- ja Ruumiametilt.

Unakvere küla tuuleenergeetika eriplaneeringule esitatud kooskõlastuste, arvamuste ja vallavalitsuse seisukohtade koondtabelis on märgitud, et eriplaneeringu punkti 3.11 täpsustatakse tingimustega edasiseks planeerimiseks ja projekteerimiseks. Lisatavates tingimustes tuleb Põllumajandus- ja Toiduamet (PTA) asendada Maa- ja Ruumiametiga (MaRu).

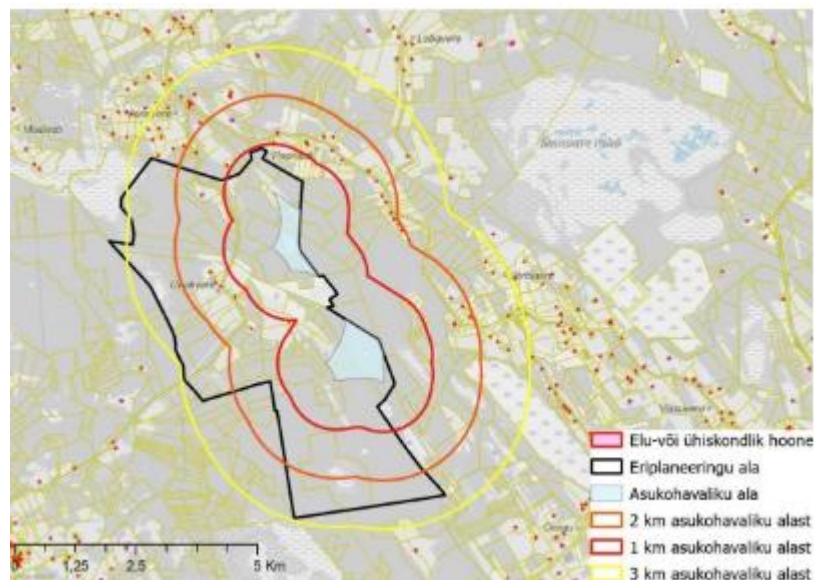
Unakvere küla tuuleenergeetika eriplaneeringu avalikul väljapanekul esitatud arvamuste ja vallavalitsuse seisukohtade koondtabel

24. Põltsamaa Vallavalitsus 21.03.2025 kiri nr 7-1/2025/43-2 (reg nr 7-1/12-73)	
<p>Põhja-Sakala Vallavalitsus esitas 22.01.2025 Põhja-Sakala valla Unakvere küla eriplaneeringu asukoha eelvaliku otsuse eelnõu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise esimese etapi aruande kooskõlastamiseks. 17.02.2025 teatas Põhja-Sakala Vallavalitsus, et pikendas Unakvere küla eriplaneeringu asukoha eelvaliku otsuse eelnõu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise esimese etapi aruande avalikku väljapanekut 14 päeva võrra. See tähendab, et kõnealuse eriplaneeringu avalik väljapanek toimub 10.02.2025 – 25.03.2025.</p> <p>Tulenevalt planeerimisseadusest (PlanS § 105, § 99 lg 1 ja 2) ei kuulu Põltsamaa Vallavalitsus antud juhul eriplaneeringu kooskõlastajate hulka. Seega annab Põltsamaa Vallavalitsus vastavalt PlanS § 99 lõikele 2 arvamuse Unakvere küla eriplaneeringu materjalide kohta.</p> <p>Juhime tähelepanu, et Unakvere küla eriplaneeringu asukoha eelvalikualad TU1 jääb Põltsamaa valla kõige Põhja-Sakala valla poolsemast asustusüksusest, Lebavere külast ligikaudu 3 kilomeetri ning TU2 ligikaudu 5 kilomeetri kaugusele (joonis 1). Eelvalikualad TU1 ja TU2 on kõrvuti Viljandi valla tuuleparkide kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu asukoha eelvalikualaga nr 10. Sisuliselt on tegemist ühe tuulepargiga, mis jääb kahte erinevasse valda.</p>	<p>Täname arvamuse eest.</p> <p>Vastavalt 22.01.2025 ja 17.02.2025 kirjadele esitas Põhja-Sakala Vallavalitsus Unakvere küla eriplaneeringu materjalid arvamuse avaldamiseks, mitte kooskõlastamiseks.</p> <p>Olulisi häiringuid Põltsamaa valla territooriumile oodata ei ole. Tuulepark jääb Põltsamaa valla territooriumilt kohati nähtav.</p> <p>Vallavalitsus kaasas arvamuste andmise etapis tuulealadest kolme kilomeetri ulatuses asuvate kinnisasjade omanikud, sh Põltsamaa vallas asuvate kinnisasjade omanikud.</p>

Unakvere küla tuuleenergeetika eriplaneeringu avalikul väljapanekul esitatud arvamuste ja vallavalitsuse seisukohtade koondtabel

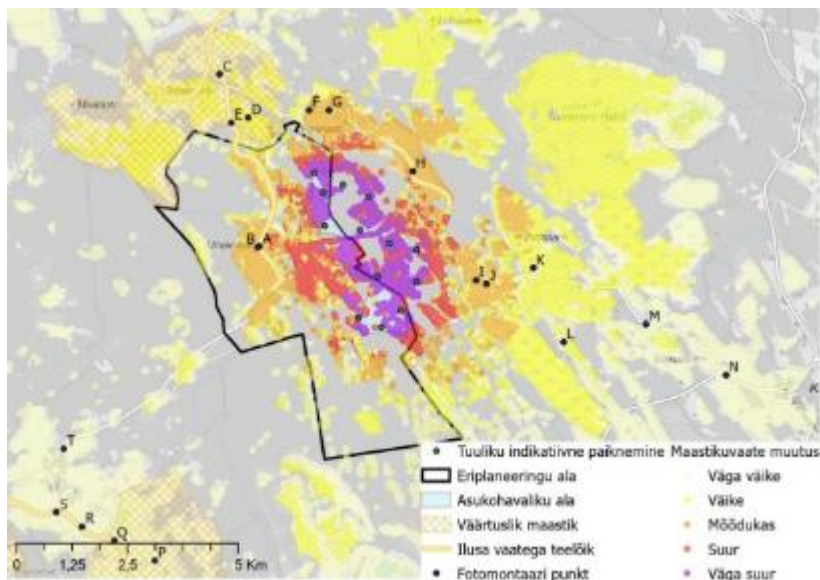
KSH aruandes on toodud välja asukoha eelvaliku ala 1, 2 ja 3 km mõjuraadiusesse jäävad elu- ja ühiskondlikud hooned ETAK andmestiku (17.04.2024) alusel (joonis 2). Tehtud kaardianalüüsi alusel on hinnatud, et asukohavaliku ala lähialale jääb võrdlemisi vähe potentsiaalselt mõjutatavaid elu- ja ühiskondlikke hooneid.

Joonis 2. Asukoha eelvaliku ala 1, 2 ja 3 km mõjuraadiusesse jäävad elu- ja ühiskondlikud hooned ETAK andmestiku (17.04.2024) alusel.

Lisaks on hinnatud Unakvere tuulepargi ja Viljandi valla tuulepargi koosmõjus põhjustatud maastiku muutuse olulisust (joonis 3). Sealhulgas on hinnatud muutuste olulisust ka Põltsamaa valla alale jäävatel aladel. KSH aruande kohaselt on antud tuuleparkide

koosmõjus põhjustatud muutuste olulisus Põltsamaa vallas asuvatele aladele väike või väga väike.

Joonis 3. Unakvere tuulepargi ja Viljandi valla tuulepargi koosmõjus põhjustatud maastiku muutuse olulisus.

Lähtuvalt Unakvere küla eriplaneeringu asukoha eelvaliku otsuse eelnõust on Põltsamaa Vallavalitsus seisukohal, et tulenevalt eelvalikuala TU2 kaugusest Põltsamaa valla piirist, ei ole selle ala puhul mõju Põltsamaa vallale eeldada.

Tulenevalt sellest, et eelvalikuala TU1 (joonis 1) on kavandatud Põltsamaa valla piirist ligikaudu 3 kilomeetri kaugusele, palub Põltsamaa Vallavalitsus täpsustada, milliseid häiringuid võib eelvalikuala TU1 põhjustada Põltsamaa vallale ning Lebavere

Unakvere küla tuuleenergeetika eriplaneeringu avalikul väljapanekul esitatud arvamuste ja vallavalitsuse seisukohtade koondtabel

<p>külas paiknevatele majapidamistele. Lisaks palume kaasata menetlusprotsessi Põltsamaa vallas asuvate kinnistute omanikud, keda võivad tuulepargi rajamisest tulenevad häiringud mõjutada.</p>	
<p>25. Riigimetsa Majandamise Keskus (24.03.2025 kiri nr 3-1.1/2025/44, reg nr 7-1/12-74)</p>	
<p>Olete oma 22.01.2025 kirjaga RMKle esitanud Põhja-Sakala valla Unakvere küla eriplaneeringu asukoha eelvaliku otsuse eelnõu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise esimese etapi aruande. Planeeringualasse jääb ka RMK halduses olevaid riigimaa kinnistuid. RMK soovib kooskõlastada projektid RMK halduses oleva riigimaa osas, siis kui on selgunud tuulikute täpsed asukohad ja nende teenindamiseks vajalike teede ning elektri- ja sideliinide paiknemine. Juhime tähelepanu, et kui tuulikuid kavandatakse RMK halduses olevale riigimaaale, toimub seal ehitusõiguse andmine Metsaseaduses ja Riigivaraseaduses sätestatud korras. Lisaks juhime tähelepanu, et keskkonnamõju strateegilise hindamise esimese etapi aruande lk 148 on lausesse <i>liinitrassi lai koridore, mida tuleb hooldada (metsade puhul lageraiet liinikoridorides)</i> sattunud ekslikult sõna lageraie. Maakasutuse muutus metsamaastikul tähendab raadamist, lageraie on metsakasvatustlik võte.</p>	<p>Täname arvamuse eest. Selgitame, et planeeringu seletuskirjas ptk 3.4 on: <i>RMK maale kavandata taristu tuleb järgmises etapis planeerida koostöös RMK-ga ning näha ette täiendav servituutide seadmise vajadus</i>. Sellega on RMK soov planeeringusse sisse viidud. KSH aruandes asendati viidatud lauses lageraie sõnaga „raadamine“.</p>
<p>26. Viljandi valla elanikud (25.03.25 kiri reg nr 7-1/12-75)</p>	
<p>ARVAMUS Põhja-Sakala Unakvere küla ja Ülde piirkonna eriplaneeringu asukoha eelvaliku (seletuskiri, põhijoonis), volikogu otsuse eelnõu ja asjakohaste mõjude, sh KSH esimese etapi aruande osas</p> <p><i>Lugupeetud Põhja-Sakala Vallavalitsus</i></p>	<p>Täname arvamuse eest. Arvamus on sisendiks otsuse tegemisel.</p> <p>Alljärgnevalt toome vallavalitsuse seisukohad arvamuses esitatud punktide alusel. Seisukohad ei käsitle Ülde piirkonna eriplaneeringut puudutavaid arvamusi, kuna need ei ole Unakvere eriplaneeringu menetluses asjakohased.</p>

Unakvere küla tuuleenergeetika eriplaneeringu avalikul väljapanekul esitatud arvamuste ja vallavalitsuse seisukohtade koondtabel

<p>Allakirjutanud kasutavad käesolevaga oma õigust ning esitavad oma arvamuse Unakvere küla ja Ülde piirkonna eriplaneeringu (edaspidi eriplaneering) kohta. Eriplaneeringu korraldaja kodulehe andmetel toimub eriplaneeringu väljapanek 10.02.2025 kuni 25.03.2025. Seega on käesolev arvamus esitatud tähtaegselt.</p>	<p>1) Planeerimisseadus sätestab, millistel asjaoludel võib kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu koostamise lõpetada. See on võimalik eelkõige siis, kui ilmnevad asjaolud, mis välistavad planeeringu elluviimise tulevikus, kui planeeringu koostamise eesmärk muutub, kui eelarves puuduvad vajalikud vahendid või kui huviline ei ole valmis kandma kulusid.</p>
<p>I TAOTLUSED</p>	<p>Planeeringu asukoha eelvaliku vastuvõtmise või sellest keeldumise otsuse teeb Põhja-Sakala Vallavolikogu võttes arvesse planeeringu koostamisel teatavaks saanud infot, laekunud arvamusi ning kaaludes erinevaid huve. Kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu menetlemisel tuleb lähtuda nii kohalikest huvidest kui ka ühiskonna kui terviku seisukohast olulistest avalikest huvidest. Taastuvenergia tootmisvõimsuste arendamine toimub üldistes huvides energiavarustuskindluse tagamiseks ja kliimaeesmärkide saavutamiseks ning kohalik omavalitsus ei saa seda kaalutusotsuse tegemisel kõrvale jätta.</p>
<p>1) Kooskõlas PlanS § 97 lg 1 p-ga 1 lõpetada Unakvere küla ja Ülde piirkonna eriplaneeringu koostamise ja KSH menetlus.</p>	<p>Vastava otsuse tegemiseks on vajalik läbida eelnevalt eriplaneeringu avalikustamise etapp ehk vastavat otsust saab teha jõudes PlanS § 109 kohasesse menetlusetappi.</p>
<p>2) Alternatiivselt punktile 1, peatada KOVEP koostamise ja KSH menetlus, kuni asjakohaste mõõtmismetoodika kehtestamiseni Eesti Vabariigi poolt.</p>	<p>2) Planeerimisseaduses puudub alus planeeringu koostamise peatamiseks, ka ei pea vallavalitsus seda põhjendatuks.</p>
<p>3) Täiendada KSH I etapi aruannet ning kajastada käesolevas arvamuses esitatud seisukohti ja muuta eriplaneeringu alasid.</p>	<p>3) Vajadusel täiendatakse KSH I etapi aruannet, planeeringuala ei muudeta.</p>
<p>4) Kui Põhja-Sakala Vallavolikogu ei nõustu mõne käesolevas arvamuses esitatud seisukohaga, siis tuleb esitada põhjendused iga täiendusetpaneku osas eraldi.</p>	<p>4) Vastavalt PlanS § 106 lg 8 on vastustes toodud planeeringu koostamise korraldaja ehk Põhja-Sakala Vallavalitsuse seisukohad.</p>
<p>II SISULISED PÕHJENDUSED</p>	<p>1.-4.Vastab tõele.</p>
<p>1. 22.02.2023 algatas Põhja-Sakala Vallavolikogu otsusega nr 119 kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu ja KSH. Planeeringu alaks on märgitud Unakvere küla ning planeeringu ala suurus on 23,5 km². Eriplaneeringu</p>	

Unakvere küla tuuleenergeetika eriplaneeringu avalikul väljapanekul esitatud arvamuste ja vallavalitsuse seisukohtade koondtabel

<p>korraldajaks on Põhja-Sakala vallavalitsus (edaspidi Unakvere KOVEP).</p> <p>2. Ajaperioodil 10.02.2025-25.03.2025 toimus Unakvere KOVEP eriplaneeringu asukoha eelvaliku, volikogu otsuse eelnõu ja asjakohaste mõjude, sh KSH esimese etapi aruande avalik väljapanek. Põhja-Sakala valla kodulehe andmetel saab esitada eriplaneeringu kohta arvamusi kuni 25.03.2025.</p> <p>3. Ülde piirkonna tuuleenergeetika eriplaneeringu asukoha eelvaliku lähteseisukohtade ja keskkonnamõju strateegilise hindamise programmi (edaspidi dokument) avalik väljapanek toimus 24.04.–23.05.2024. Selle ajaperioodi jooksul said isikud esitada oma vastuväiteid ja arvamus. Põhja-Sakala Vallavalitsuse kodulehe (https://www.pohja-sakala.ee/eriplaneering) andmetel ei ole Ülde piirkonna eriplaneeringus käesoleval ajal otsuseid3 vastu võetud ning haldusaktide otsuste eelnõud ei ole ka avaldatud kodulehel.</p> <p>4. Põhja-Sakala valla kodulehel on avaldatud mh Unakvere KOVEP menetuses kavandatud vallavolikogu otsuse eelnõu, millega soovib vald võtta vastu Põhja-Sakala valla Unakvere küla eriplaneeringu ja kinnitada asukoha eelvalik põhijoonisel TU1 ja TU2 osas sobivateks ning võtta vastu Lemma OÜ töö (KSH I etapi aruanne) (edaspidi otsuse eelnõu). Otsuse eelnõu kohaselt tuulikute kaugus elukondliku hooneni peab olema 1000m.</p> <p>5. Allolevalt esitavad allakirjutanud oma seisukohad Unakvere KOVEP menetluses ning üldisemad tähelepanud (teadusuuringute puudumise kohta) on kohaldatavad nii Unakvere kui Ülde piirkonna eriplaneeringule.</p>	<p>5. Võetakse teadmiseks.</p> <p>6. Võetakse teadmiseks.</p> <p>7. Põhja-Sakala valla üldplaneering ei välista tuuleparkide rajamist valla territooriumile: „<i>Üldplaneeringuga ei nähta Põhja-Sakala valla territooriumile ette tuuleparkide alasid, samas ei välistata põhjendatud juhul sobivate tingimuste esinemisel nende rajamist ja arendamist. Tuulepargi püstitamiseks tuleb koostada kohaliku omavalitsuse eriplaneering, mille raames lepikse eraldi kokku pargi rajamise tingimused (nt tuulepargi kaugus eluhoonest, kaitstavatest loodusobjektidest jne).</i>“ Vallavalitsus peab arvestama ka maaomanike ja arendajate õiguste ja huvidega teostada omandiõigust ja ettevõtlusvabadust. Kuna taastuvenergia tootmine on riigi energiapoliitika eesmärk, siis on tuulepargi rajamine ka riiklikuks huviks, mitte ainult arendaja huvi.</p> <p>8. Üldplaneering ei välista tuulepargi rajamist.</p> <p>9. Vastavalt valla üldplaneeringule on väärtusliku põllumajandusmaa kasutuselevõtt mittepõllumajanduslikul otstarbel lubatud avalikes huvides. Riigikohus on käsitlenud avaliku huvina taastuvenergia tootmist, mis on riigi ja ühiskonna jaoks vajalik. Elektrienergia tootmise eri viiside arendamisega tagatakse energiajulgeolek, riigikaitse, kliimapoliitika eesmärgid.</p> <p>10. Üldplaneeringut sooviti muuta ainult tuulikute kauguse osas elu -ja ühiskondlikest hoonetest. Lähtuvalt esitatud arvamustest muudetakse planeeringulahendus üldplaneeringu kohaseks ja jäetakse ära üldplaneeringu muutmine.</p>
--	--

Unakvere küla tuuleenergeetika eriplaneeringu avalikul väljapanekul esitatud arvamuste ja vallavalitsuse seisukohtade koondtabel

<p><i>Kavandatud Unakvere KOVEP menetluses koostatud haldusakt ei vasta õiguspärase haldusakti nõuetele</i></p> <p>6. Haldusakt on õiguspärane, kui ta on antud pädeva haldusorgani poolt andmise hetkel kehtiva õiguse alusel ja sellega kooskõlas, proportsionaalne, kaalutusvigadeta ning vastab vorminõuetele (haldusmenetluse seadus (HMS) § 54). HMS § 56 lg 1 kohaselt peab kirjalik haldusakt ja soodustava haldusakti andmisest keeldumine olema kirjalikult põhjendatud. Haldusakti põhjenduses tuleb märkida haldusakti andmise faktiline ja õiguslik alus (HMS § 56 lg 2).</p> <p>7. Põhja-Sakala vallavolikogu otsuse eelnõu eelnimetatud nõuetele ei vasta. Otsuse eelnõus märgitakse, et Põhja-Sakala valla üldplaneering (ÜP) ei näe ette valla territooriumile tuuleparkide alasid, kuid <u>ei välista põhjendatud juhul</u> sobivate tingimuste esinemisel nende rajamist. Antud juhul ei nähtu vallavolikogu otsuse eelnõust, millest tuleneb Põhja-Sakala valla põhjendatud vajadus muuta ÜP-s kokku lepitud ruumilise planeerimise põhimõtteid. Olgu rõhutatud, et põhjendatud vajaduseks ei saa pidada ühe või kahe arendaja soovi teenida kasumit, vaid põhjendatud vajadus peaks tulenema valla ruumilise planeerimise põhjendatud vajadustest.</p> <p>8. Põhja-Sakala valla üldplaneeringu seletuskirja kohaselt kajastab ÜP valla 10 aastase perspektiiviga ruumilise planeerimise põhimõtteid (vt lk 7). Valla ÜP kehtestati 2022 ning vähem kui 1 aasta hiljem on vald algatanud eriplaneeringud (nii Unakveres kui Ülde piirkonnas) ning muutnud varasemalt 10 aastaks seatud ruumilise planeerimise põhimõtteid ja eesmärgi. Otsuse eelnõus puuduvad mistahes</p>	<p>Planeeringulahendus muudetakse selliseks, et enam kui 150 meetri kõrgune elektrituulik peab olema elamust ja ühiskondlikust hoonest vähemalt 1500 m kaugusel, kui elamu või ühiskondliku hoone omanikuga ei lepita kokku teisiti.</p> <p>Üldplaneering ei välista tuuliku rajamist väärtuslikule põllumajandusmaale. Samuti pole käesolevas etapis teada tuulikute täpsed asukohad.</p> <p>11. Üldplaneeringuga on lubatud üle 150 m kõrgusega tuulikud. Väljavõtte üldplaneeringu seletuskirjast ptk 5.2.3.2.: <i>Üle 150 m kogukõrgusega tuulikud ei tohi paikneda elu- või ühiskondlikule hoonete lähemal kui 1 500 m. Kui tuulegeneraator soovitakse püstitada elu- või ühiskondlikule hoonete lähemale, tuleb arendajal saada vastavate kinnistute omanike kirjalik nõusolek.</i></p> <p>Unakvere planeeringualale on lubatud püstitada kuni 270 m kõrguseid tuulikuid.</p> <p>12.-14. Arvestades eriplaneeringu ja selle KSH etapilisusega määrati KSH käigus detailse lahenduse koostamiseks vajalike uuringute vajadus ning detailse lahenduse KSH käigus hinnatavad mõjuvaldkonnad. Planeeringu järgmises etapis on ette nähtud detailsed linnustiku ja nahkhiirte uuringud. Keskkonnaametiga on toimunud tihe koostöö, nende seisukohad on KSH koostamisel arvesse võetud ja peegelduvad ka piirangutes, mida on asukoha eelvaliku puhul arvesse võetud. Samuti on rõhutatud, et lõplik loodusmõjude hindamine toimub detailse lahenduse KSH raames pärast tuulepargi asukoha eelvalikut. Keskkonnaamet on eriplaneeringu asukoha eelvaliku kooskõlastanud, mis tähendab, et planeering vastab valdkondlikele õigusaktidele ja seega ei ole ohtlik looduskeskkonnale.</p> <p>15. Unakvere eriplaneeringut menetletakse vastavalt planeerimisseaduse kohasele kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu</p>
---	--

Unakvere küla tuuleenergeetika eriplaneeringu avalikul väljapanekul esitatud arvamuste ja vallavalitsuse seisukohtade koondtabel

<p>põhjendused, mis kinnitaksid tuulepargi rajamise vajalikkust Põhja-Sakala valla territooriumile.</p> <p>9. ÜP seletuskirja kohaselt väärtustatakse väljakujunenud asustumustri säilimist, <i>maastikulist ja ruumilist omapära. Üldplaneeringuga väärtustatakse ja säilitatakse piirkonna terviklikke väärtuslikke põllumajandusmaid. Välditakse väärtuslike põllumajandusmaade muul otstarbel, kui maa harimiseks, kasutusele võtmist. Eelnev ÜP-st tulenev põhimõte välistab selle, et väärtuslikke põllumajandusmaid kasutatakse tootmismaadena.</i> Olenemata eelnevast aga on Unakvere KSH I etapi aruandes selgelt märgitud, et <i>näiteks saavad tuulikud ja põllumajandus koos eksisteerida</i> (vt Unakvere eriplaneeringu asukoha eelvalik lk 11). Isegi kui tuulikud ja põllumajandus saavad koos eksisteerida, ei ole eelnev kooskõlas ÜP-st tuleneva põhimõttega, mille korral väärtuslikke põllumajandusmaid kasutatakse ainult maa harimiseks. Tuulikute aluse maana väärtuslike põllumajandusmaade kasutusele võtt peaks olema erakordsetest asjaoludest põhjendatud, on ju ilmselge, et tuulikute rajamisega killustatakse põllumajandusmaad ning hävib see osa põllumajandusmaast, mis on vajalik juurdepääsuteede või muude tehnorajatiste rajamiseks. Selliseid põhjendusi ei nähtu ei KSH I etapi aruandes ega ka otsuse eelnõus.</p> <p>10. Allakirjutanud viitavad, et seadusandja tahtekohaselt saab KOVEP-iga ÜP-d muuta ainult erandlike asjaolude esinemise korral. Seejuures PlanS § 95 lg 8² annab kohalikule omavalitsusele võimaluse teha ÜP muutmise ettepanek eriplaneeringuga, <u>kuid seda ainult siis kui ÜP kehtestamise järgselt on muutunud õigusaktid või ilmnenud uued faktilised</u></p>	<p>menetlusele. Menetlus ei saa olla vastuolus üldplaneeringuga. Menetlus ei ole haldusakt.</p> <p>16. PlanS § 97 lg 1 p 1 alusel Unakvere eriplaneeringut lõpetada ei saa, kuna koostamise käigus pole ilmnenud asjaolusid, mis välistaksid planeeringu elluviimise tulevikus.</p> <p>17. Keskkonnaamet on eriplaneeringu asukoha eelvaliku eelnõu kooskõlastanud, mis tähendab, et planeering vastab valdkondlikele õigusaktidele ja seega ei ole ohtlik looduskeskkonnale. Planeeringu järgmises etapis on ette nähtud detailsed linnustiku ja nahkhiirte uuringud.</p> <p>18. Unakvere eriplaneering algatati vallavolikogu 22.02.2023 otsusega nr 119, kuna ei esinenud ühtegi planeerimisseaduses § 96 lg 2 nimetatud asjaolu, mille alusel oleks saanud jätta planeeringu algatamata. .</p> <p>19.-22. Käesolevas menetluses ei käsitleta Ülde piirkonna eriplaneeringut.</p> <p>23. Vastab tõele. Kohalik omavalitsus peab kaaluma ja tasakaalustama erinevaid huve, sealhulgas avalikke huve ja väärtusi, kaaluma neid vastavalt planeerimise põhimõtetele ja planeeringu eesmärkidele ning lõimima need planeeringulahendusse.</p> <p>24. Planeeringu asukoha eelvaliku vastuvõtmise või sellest keeldumise otsuse teeb Põhja-Sakala Vallavolikogu võttes arvesse planeeringu koostamisel teatavaks saanud infot, laekunud arvamusi ning kaaludes erinevaid huve. Kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu menetlemisel tuleb lähtuda nii kohalikest huvidest kui ka ühiskonna kui terviku seisukohast olulistest avalikest huvidest. Vastava otsuse tegemiseks on</p>
--	--

Unakvere küla tuuleenergeetika eriplaneeringu avalikul väljapanekul esitatud arvamuste ja vallavalitsuse seisukohtade koondtabel

<p>asjaolud. Seega saab üldplaneeringu muutmine toimuda ainult erandlikult kui on täidetud kaks eeldust: (i) üldplaneeringu järgselt on õigusaktid muutunud või (ii) on ilmnunud uued faktilised asjaolud. Seaduse nõuete all on seadusandja pidanud silmas näiteks radarite piirangute leevendamise tulenevaid muutunud õigusakte. Käesoleval juhul selliseid erandlikke asjaolusid ei esine, mistõttu ei saa eriplaneeringuga muuta ÜP-d ning ei saa võtta väärtuslikud põllumajandusmaad kasutusele osaliselt tootmismaadena.</p> <p>11. Lisaks käsitleb ÜP seletuskirja p-s 5.2.3.2. üksnes tuulikuid kogu kõrgusega kuni 150m, kuid eriplaneeringuga soovitakse arendada ca 290 m kõrguseid tuulikuid. Allakirjutanud on seisukohal, et tegelikkuses on enam kui 150m kõrgused tuulikud Põhja-Sakala vallas tegelikkuses ÜP-ga üldse välistatud. Kui vald oleks ÜP kehtestamise kontekstis soovinud ka kõrgemate tuulikute võimaldamist valla piires, siis oleks seda kindlasti üldplaneeringu seletuskirjas märgitud.</p> <p>12. Kavandata eelnõu ei ole kooskõlas Euroopa Liidu taastuvenergia direktiiviga (nr 2018/2001). Nimetatud direktiiv rõhutab, et taastuvenergia üleminek peab olema kooskõlas looduskaitse põhimõtetega ning ei tohi kaasa aidata elurikkuse hävimisele. Direktiiv sätestab, et taastuvenergia üleminek ei tohi kahjustada olemasolevaid looduskooslusi, elupaiku ega liike (vt artikkel 15c). Isegi KSH I etapi aruanne viitab selgelt nahkhiirtele kaasneb tuulikute rajamise korral hukkimisrisk. Kusjuures KSH I etapi aruande lk-l 72 on esile toodud et mitme erineva liigi puhul on hukkimise risk keskmine või isegi kõrge. Seega on igati mõisteta, et tuulikute</p>	<p>vajalik läbida eelnevalt eriplaneeringu avalikustamise etapp ehk vastavat otsust saab teha jõudes PlanS § 109 kohasesse menetlusetappi.</p> <p>25. Tuulepargi mõju kinnisvarale on käsitletud KSH aruande peatükis 4.6.4 „Mõju sotsiaalsetele vajadustele ja varale“.</p> <p>26.-27. Planeeringu asukoha eelvaliku vastuvõtmise või sellest keeldumise otsuse teeb Põhja-Sakala Vallavolikogu võttes arvesse planeeringu koostamisel teatavaks saanud infot, laekunud arvamusi ning kaaludes erinevaid huve.</p> <p>Planeeringu kehtestamise eelduseks on, et negatiivsed mõjud inimestele, loodusele ja elukeskkonnale oleksid piisavalt maandatud või välditud.</p> <p>28.-41. Tuulikutega kaasneva müra teemat on põhjalikult käsitletud KSH aruande ptk 4.6.1.</p> <p>Vallavalitsus on seisukohal, et Unakvere eriplaneeringu KSH I etapi aruande on koostanud valdkonda hästi tundvad eksperdid ning aruande järeldused põhinevad õigel ja asjakohastel uuringutel.</p> <p>KSH I etapi aruande koostamisel lähtuti Eestis ja Euroopa Liidus kehtivate asjakohaste õigusaktide nõuetest. Hindamisel lähtuti asjakohastest meetodilistest juhendmaterjalidest ning võeti arvesse juhteksperdi ja töögrupi keskkonnamõju hindamise alaseid teadmisi ning erialases teaduskirjanduses esitatud infot.</p> <p>Terviseamet on koondanud oma veebilehele info tuuleparkide tervisemõju osas https://www.terviseamet.ee/tuulepargid#kas-terviseamet-on-s</p> <p>Teadusuuringute alusel ning infraheli mõõtmiste alusel eri tuuleparkides maailmas ei ole täheldatud tuuleparkidega kaasnevat infraheli tasemetel, mis ületaks inimese tajuläve ja mis võiks põhjustada olulist tervisemõju. Viimast on kinnitanud Sotsiaalministeerium ka Saarde tuulepargi müramõõdistuste näitel oma 10.03.2025 kirjas nr 5.1-2/679-1: <i>Terviseameti füüsikalabori töötajad viisid läbi Saarde tuulepargi</i></p>
--	---

Unakvere küla tuuleenergeetika eriplaneeringu avalikul väljapanekul esitatud arvamuste ja vallavalitsuse seisukohtade koondtabel

<p>kavandamine asukohta, kus kaasneb nahkhiiret hukkimise kõrge oht, on selges vastuolus taastuenergia direktiiviga. Olukorras, kus nahkhiirte kaitseks rakendatavate leevendusmeetmete optimaalset perioodi ei ole teada, on ennatlik ja EL taastuenergia direktiivi põhimõtetega vastuolus planeerida tuulikuid Põhja-Sakala eriplaneeringu TU 1 ja TU2 aladele. Ühtlasi on nahkhiirte uuringud puudulikud, sest KSH I etapi aruandes on selgesõnaliselt osundatud, et vaatlused viidi läbi rände perioodi lõpul, mil aktiivsus on juba madal (vt KSH I etapi aruande lk 73). Enne planeeringu menetluse jätkamist <u>tuleb veenduda, et nahkhiiretele ei esine hukkimisriske.</u></p>	<p><i>müramõõdistused. Selgus, et kõik mõõtmistulemused jäid oluliselt alla normtaseme, nii kuuldava kui ka kuuldamatu müra puhul, nii siseruumides kui ka välisõhus – andmete põhjal ei ole põhjust arvata, et tuulikutega seotud müra oleks inimese tervisele kuidagi ohuks.</i></p>
<p>13. Unakvere KSH I etapi aruanne on selgelt vastuolus taastuenergia direktiivi põhimõtetega. Näiteks on KSH I etapi aruandes kajastatud <i>kavandatav tegevus ei ole otseselt vajalik linnu- ja loodusalade kaitse-eesmärkide saavutamiseks</i> (vt lk 20). Tegelikult on kavandataval tegevusel hoopiski negatiivne mõju linnu- ja loodusaladele, sest nende pesitsuspaigad ja elukohad saavad kahjustatud. Veelgi enam, Natura ala, mis jääb eriplaneeringu alale, peaks taastuenergia direktiivi alusel olema igal juhul ja alati kaitstud.</p>	<p>42.-44. KSH I etapi aruandes on läbivalt käsitletud koosmõjusid Unakvere eriplaneeringu ja Viljandi valla eriplaneeringu ala 10 puhul. Tegu on kõrvuti paiknevate aladega ja Viljandi valla eriplaneeringu koostamine on toimunud ajaraamis, mis on võimaldanud piisava teabe esinemist ala 10 kavandatava suuruse ja tuulikute arvu osas. Koosmõjusid on käsitletud mõjuvaldkondades, mille puhul see võib olla oluline (nt müra, varjutus, visuaal). Selgitame, et koosmõju hindamiseks on vaja koosmõju avaldada võiva objekti osas piisav teave, et hindamist läbi viia. Ülde piirkonna eriplaneering on koostamise sisuliselt poolalt ajaliselt Unakvere ja Viljandi eriplaneeringutest taga pool (loodusuuringud on kavandatud alles 2025 a hooajal, peale mida saaks alles selguda võimalik asukohavaliku ala paiknemine ja tuulikute arv). Ülde piirkonna eriplaneeringu puhul ei ole teada kas ja kuhu tuulepargiks asukoha eelvaliku ala tekib ega ka millise arvu tuulikuid alale kavandada on võimalik. Seega ei ole Unakvere eriplaneeringu KSH I etapi aruande koostamisel ka võimalik Ülde eriplaneeringuga koosmõjusid hinnata. Müra koosmõju hindamiseks on vajalik teada, kuhu, milliseid ja palju tuulikuid kavandatakse. Ülde eriplaneeringu osas ei ole selliseid andmeid teada.</p>
<p>14. Unakvere KSH I etapi aruanne on vastuoluline. Ühelt poolt lk-1 20 väidab KSH I etapi aruanne, et linnualade puhul teostati hindamine ainult 5km raadiuses, kuid samal lehel märgib, et osade linnuliikide puhul on toitumislendude ulatumine kaugemale kui 5km siiski võimalik. See tähendab, et KSH I etapi aruanne <u>ei ole kõiki mõjusid õigesti ja kogumis hinnanud, sest mõjualadena on käsitletud väiksemat ala kui see, kuhu mõjutused võivad ulatuda.</u></p>	<p>Koosmõjude hindamisel järgitakse mõjude hindamise metoodikas läbivalt põhimõtet, mille alusel ajaliselt hilisema kavandatava tegevuse mõjude hindamiselt tuleb arvestada varasemaid ja samaaegselt kavandatavaid teadaolevaid teisi tegevusi. Seega juhul kui Ülde eriplaneeringu KSH aruande koostamisega jõutakse asukoha eelvaliku ala mõjude hindamiseni, siis tuleb selles asjakohasel juhul hinnata koosmõjusid ka Unakvere (ja Viljandi) eriplaneeringutega kavandatud tegevustega. Müra koosmõju hindamist selgitab sealjuures</p>

Unakvere küla tuuleenergeetika eriplaneeringu avalikul väljapanekul esitatud arvamuste ja vallavalitsuse seisukohtade koondtabel

<p>15. Ainuüksi eeltoodud tingimustel on Unakvere eriplaneeringu menetlus vastuolus Põhja-Sakala valla üldplaneeringuga ning ei vasta õigusjärse haldusakti nõuetele, kuna see ei ole kooskõlas kõrgema astme planeeringuga ehk ÜP-ga.</p> <p><i>KOVEP koostamine tuleb lõpetada Unakvere küla osas</i></p> <p>16. PlanS § 97 lg 1 kohaselt võib KOVEP koostamise korraldaja lõpetada KOVEP ja KSH eelkõige juhul, kui ilmnevad asjaolud, mis välistavad planeeringu elluviimise tulevikus. Tegelikuses on PlanS § 97 lg 1 avatud loetelu ning KOVE ja KSH koostamise võib lõpetada ka seaduses nimetatata juhtudel.</p> <p>17. Nii nagu allakirjutanud on eelnevalt selgitanud, siis otsuse eelnõus kavandatud tegevused on vastuolud ÜP-ga ning seetõttu on ilmnenu asjaolud, <u>mis välistavad planeeringu elluviimise tulevikus</u>. Eriplaneeringu elluviimine on välistatud ka seetõttu, et Unakvere eriplaneeringu planeeringu alasse jääb Parika linnuala, mis on omakorda metsis mänguala, kus mängivad vähemalt 20 metsisekukke (vt KSH I etapi aruanne lk 23). Tuulikute rajamine linnuala vahetusse lähedusse oleks ilmselgelt vastuolus looduskaitse eesmärkidega ning tuulikute rajamine planeeringu alale oleks tulevikus välistatud.</p> <p>18. Tegelikuses oleks Põhja-Sakala vald olnud kohustatud keelduma eriplaneeringu algatamisest. Seega esineb alus eriplaneeringu koostamise menetluse lõpetamiseks PlanS § 97 lg 1 p 1 alusel.</p>	<p>Kliimaministeeriumi juhend¹⁴. Kui eluhoone(d) jäävad mitme planeeritava tuulepargi mõjutsooni, tuleb kavandatavate tuuleparkide koosmõjus lähtuda öise normtaseme 40 dB tagamise nõudest.</p> <p>45. Planeeringus käsitletakse <i>ettevaatuspõhimõtet</i> – maksimaalstsenaariumite arvestamine keskkonnamõju strateegilisel hindamisel ja täiendavate uuringute kavandamine enne lõpliku otsuse langetamist. Ehkki Eestis ei ole veel püstitatud 290 m kõrguseid tuulikuid, on nende mõjusid hinnatud prognoositud lähteandmetele vastavalt, võttes arvesse erinevate parameetrite eeldatavat suurenemist arvestades tuulikute senist arengut ja sellega kaasnenud parameetrite muutust. Hindamisel on arvestatud nii Eestis kehtivate juhenddokumentidega kui ka rahvusvaheliste teadusuuringute tulemustega.</p> <p>46. Vallavalitsus pole piisavalt kaasanud planeeringuprotsessi alguses, otseselt on teavitatud planeeringuala kinnisasjade omanikke, teisi isikuid ja avalikkust on teavitatud valla kodulehel ja ajalehtedes Leole, Sakala ja Postimees. Käesolevas avalikustamise etapis on otseselt kaasatud kõik tuulepargi mõjualas asuvate kinnisasjade omanikud.</p> <p>47. Lähtudes laekunud arvamuste sisust ja ettepanekutest, muudetakse Põhja-Sakala valla Unakvere eriplaneeringu lahendust järgmiselt: tuulikute kaugus elamutest ja ühiskondlikest hoonetest: Tuulegeneraatorid, mille kõrgus ületab 150 meetrit, peavad paiknema vähemalt 1500 meetri kaugusel elamutest või ühiskondlikest hoonetest, kui ei ole omanikega teisiti kokku lepitud.</p> <p>48. Arvestame ettepanekuga ja teeme edaspidi kõik võimaliku paremaks kaasamiseks.</p>
--	--

¹⁴ Kliimaministeerium, 2025. Tuuleparkide keskkonnamõju hindamise juhend. Müra, vibratsioon, varjutamine

Unakvere küla tuuleenergeetika eriplaneeringu avalikul väljapanekul esitatud arvamuste ja vallavalitsuse seisukohtade koondtabel

<p><i>KOVEP menetlus tuleb lõpetada Ülde piirkonna osas</i></p> <p>19. Ülde tuulepargi piirkond on Olustvere lähedal ja jääks Tääksi oja ning Ülde küla hajaasustusega piirkonda. Ka Ülde piirkonna tuulparkide arendamisega esinevad ülekaalukad huvid, mis õigustavad kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu menetluse lõpetamist.</p> <p>20. KSH lähteseisukohtade ja KSH programmi lk-l 38 on selgesõnaliselt kirjeldatud, et perspektiivse tuulepargi ala piirkonda jäävad mitmed Põhja-Sakala valla üldplaneeringu väärtuste ja piirangute joonisele kantud arheoloogiatundlikud alad, kus muistete elupaikade, matmiskohtade, tööpaikade ja pühapaikade avastamise tõenäosus on väga suur. Käesoleval juhul ei selgu Ülde piirkonna eriplaneeringu materjalidest, miks peaks rajama tuulepargi eelkirjeldatud aladele, kui selline tegevus on vastuolus ÜP seletuskirjas lk-l 41 kajastatud väärtuste tagamise põhimõttega.</p> <p>21. Ülde piirkonna KOVEP KSH lähteseisukohad ja KSH programm ütlevad sõnaselgelt välja, et planeeringu menetluses eiratakse ÜP-s sätestatud tingimusi. Nimelt tuleneb Põhja-Sakala üldplaneeringu seletuskirja lk-st 60, et <i>üle 150 m kogukõrgusega tuulikud ei tohi paikneda elu- või ühiskondlikule hoonete lähemal kui 1 500 m</i>. Ometi lähteseisukohtades ja KSH programmis lähtutakse kaugusest 1 000 meetrit, sest ÜP-st ei nähtu põhjendused 1500 meetrise kauguse nõude kehtestamise osas. Samad põhimõtted nähtuvad Unakvere otsuse eelnõust. Allakirjutanute hinnangul on Põhja-Sakala vald otsustanud kauguse piirmäära, see on läbinud kooskõlastused asjaomaste</p>	<p>49. Vallavalitsus on sõltumatu osapool, kes peab otsuste tegemisel kaaluma ja arvestama erinevate osapoolte huvidega.</p> <p>50. Tuulikutega seotud jäätmetekkest on antud ülevaade KSH aruande ptk 4.5. Tehnoloogiate määramine tuulikute jäätmete käitlemiseks ei ole planeeringus määratav küsimus. Jäätmekäitluse nõuded tulenevad riikliku tasandi õigusaktidest.</p> <p>51.-53. Arvamused võetakse teadmiseks.</p> <p>54. Käesoleval juhul jätkab planeeringu koostamise korraldaja eriplaneeringu menetlust. Kõigil isikutel on õigus pöörduda oma õiguste kaitseks kohtusse.</p>
---	---

Unakvere küla tuuleenergeetika eriplaneeringu avalikul väljapanekul esitatud arvamuste ja vallavalitsuse seisukohtade koondtabel

asutustega ning puudub mistahes põhjendatud õigus planeerida suuri taristuobjekte elukondlike või ühiskondlike hoonete lähedusse. Allakirjutanud leiavad, et ÜP-st tuleneva distantsi vähendamise ainsaks põhjenduseks on võimaldada arendajal rohkem tuulikuid planeeringu alale püstitada, kuid ühe isiku (arendaja) huvi kasumit teenida, ei saa üles kaaluda teiste Põhja-Sakala elanike õigusi tervisele, visuaalse reostuse vähendamisele (puudumisele) ja õigusele elada müravabas looduskeskkonnas. Ülde piirkonna eriplaneeringu lähteseisukohad ja KSH programm on otseses vastuolus ÜP-ga ning käesoleval ajal ei esine mõjuvaid põhjuseid üldplaneeringu muutmiseks.

22. Seega esineb alus eriplaneeringu koostamise menetluse lõpetamiseks PlanS § 97 lg 1 p 1 alusel, kuna planeeringu elluviimine eelkirjeldatud põhjustel ei ole võimalik.

Põhja-Sakala vallavalitsus, kui planeeringu korraldaja on kohustatud kõigi isikute huve kaaluma

23. Allolevad selgitused on kohaldatavad nii Unakvere kui ka Ülde piirkonna eriplaneeringu osas. Kohalik omavalitsus peab oma kaalutusõigust teostama kooskõlas PlanS §-ga 10 ja HMS § 4 lg-ga 2 (vt ka Tallinna Ringkonnakohtu otsus nr 3-21-810 p 15) ehk teisiti öeldes, peab kohalik **omavalitsus tasakaalustama erinevaid huve**, sealhulgas avalikke huve ja väärtusi, kaaluma neid vastavalt planeerimise põhimõtetele ja planeeringu eesmärkidele. Avalik huvi on määratlemata õigusmõiste ning väljendub mh üldplaneeringus seatud eesmärkides. Kohtupraktikast tulenevalt peab haldusorgan sisustama, mis on ülekaalukas avalik huvi (vt halduskohtu otsus nr 3-20-2548 p-s 34). Tallinna Halduskohus on

<p>06.12.2024 otsuses nõustunud, et ülekaalukas avalik huvi väljendub valla soovis säilitada allesjäänud looduslike alade ilme ja toimimine (otsus nr 2-23-2034, millega kohus jättis jõusse kohaliku omavalitsuse otsuse jätta KOVEP algamata).</p> <p>24. PlanS § 10 lg 3 kohustab kohalikku omavalitsust lähtuma ka kohalikust huvist. Allakirjutanute hinnangul on Põhja-Sakala Vallavalitsus lähtunud üksnes ja ainult arendaja erahuvist toota tuule abil energiat ja teenida kasumit ning kõik kohalikud/avalikud huvid (rohevõrgustiku kaitse, nahkhiirte kaitse, väärtuslike põllumajandusmaade kaitse/säilitamine, kohalike elanike tervise kaitse, põhiõiguste kaitse jne) on jäetud kaalumata.</p> <p><i>Eriplaneeringu korraldaja ei ole kaalunud maaomanike kinnistute väärtuste vähenemist ega põhjendanud, kuidas arendaja arendushuvi on kaalukam</i></p> <p>25. KSH-s ei ole hinnatud tuulepargi mõju kinnisvarahinnale ning otsuse eelnõus ei käsitleta ka kohalike elanike kinnistute väärtuste vähenemist. On tuvastatud, et tuulikute lähedus mõjutab negatiivselt kinnisvara hinda ja määravaks saab tuulikute kõrgus, kaugus ja nähtavus.⁵</p> <p>26. Põhja-Sakala Vallavalitsus ei ole otsuse eelnõus kaalunud kinnisasja omanike põhiõiguste riivet, mis väljendub nende kinnisvara väärtuse vähenemises. Põhiseaduse (PS) § 32 kohaselt on isikul õigus omandile. Allakirjutanud on seisukohal, et vallavalitsusel on kohustus kaaluda ka isikutele</p>	
--	--

⁵ https://www.stinfo.fi/tiedote/69995251/tuulivoimalat-laskevat-tutkitusti-asuntojen-ja-loma-asuntojen-arvoa?publisherId=69819944&fbclid=IwY2xjawHwd4pleHRuA2FibQlxMAABHXcYX6r9U_lDfra-Inui5mEWyGARnvzmjAB56CEQz-

Unakvere küla tuuleenergeetika eriplaneeringu avalikul väljapanekul esitatud arvamuste ja vallavalitsuse seisukohtade koondtabel

kuuluva kinnisvara väärtuse vähenemist ning hinnata kas tuulepargi arendaja huvi on ülekaalukam. Allakirjutanud rõhutavad, et et Riigikohus on pidanud mobiilside masti lähedust kinnisasjale selliseks teguriks, mis võib avaldada kinnisasja väärtusele tavapärasest suuremat mõju, sh seetõttu et potentsiaalsed ostjad ei soovi osta kinnisasja masti lähedusse, isegi kui hirm kiirguse ees ei ole põhjendatud (vt RKKKo nr 3-15-2232 p 8.3). Vaieldamatult on samasugused kaalutlused asjakohased ka tuulikute puhul. Inimesed ei soovi elada tuulikute läheduses või nende nägemisraadiuses. Seega vähendab tuuleparkide lähedus nende läheduses asuvate kinnistute turuväärtust.

27. Eriplaneeringute piirkonnas on maaomanike jaoks kinnisvara suurimaks väärtuseks sageli just selle asukoht looduskeskkonnas, mis tuulikupargi rajamisega muutuksid oluliselt ja pöördumatult. Seda ei ole võimalik kompenseerida. Seega peaks kohalik omavalitsus enne eriplaneeringu kehtestamist või KSH I etapi aruande heaks kiitmist kindlasti kaaluma. Käesoleval juhul on otsuse eelnõus puuduvad asjakohased kaalutlused ning **kohalike elanike põhiõigusi ei ole üldse arvestatud.**

KSH I etapi aruanne ei kajastada õigesti ega piisavalt infraheli mõju inimestele, loomadele ja keskkonnale

28. KSH I etapi aruande peatükk 4.6.1.4 kajastab küll infraheli temaatikat ja selle mõju küsimust (vt lk 112), kuid KSH I etapi aruande järeldused põhinevad ebaõigetel ja mitte asjakohastel uuringutel. Nii ei saa näiteks nõustuda väitega, et *infraheli mõju inimese tervisele on maailmas uuritud ja ... tuuleturbiinide töötamisel tekkiv infraheli on madalal*

tasemel, st jääb oluliselt madalamaks kui lävi, mida seostatakse tervisemõjudega.

29. Tegelikuses rõhutavad allakirjutanud, et infraheli mõju pole Eestis piisavalt uuritud. Eestis kasutatakse mõõtmismetoodikad (enamasti dBA kaalumist), mis on mõeldud kuuldava heli mõõtmiseks ja ei too välja kogu infraheli (k.a. tuubenite spetsiifilist infraheli nn. „piike“). Seega pole uuritud ka tuugenite infraheli tegelikku mõju inimesele ja teistele elusorganismidele. Eriti pikaajalist mõju 2..-10 aastat. Kuigi KSH I etapi aruanne viitab *heli kuuldavuse jaoks peab olema suurem helirõhk ning teoreetiliselt tekitavad tuulikuid heli piike (vt KSH I etapi aruanne lk 138)*. **Kuna just helirõhu kõikumine suure amplituudis väikeses sagedusribas üles „piik“ ja alla. KSH-s seda aspekti pole arvesse võetud.** Seega vajab KSH I etapi aruanne täiendamist ja täiendavaid uuringuid.
30. Allakirjutanud ei nõustu KSH uuringus viidatud soome uuringuga (vt lk 114). Kuigi uuring kestis 308 päeva, siis ei ole uuring analoogne kavandatavate tuulikutega. KSH-s viidatud Soome uuringus eeldati, et kui infraheli tase ei ole piisav kuulmiseks, siis ei saa see ka kahjulik olla. Tekib küsimus, et kui me röntgenkiirgust või siis elektomagnetkiirgust ei kuule, kas see siis polegi kahjulik? See väide on ju üldteada vale. Samuti kasutati seal 1/3 oktaav mõõtmisi (mis ei too välja tuugenite poolt tekitatud infraheli harmoonilisi suure amplituudiga „piike“), seega tasandati infaheli piigid madalamaks ja kasutati aja keskmistamisi mõõtmisi 10 minuti peale. Järelikult Soome uurimus ei anna adekvaatset mõju inimestele ja ka loomadele ning kogu ümbritsevale keskkonnale.

Unakvere küla tuuleenergeetika eriplaneeringu avalikul väljapanekul esitatud arvamuste ja vallavalitsuse seisukohtade koondtabel

<p>31. Seda, et Soome uuringule ei saa tugineda, kinnitab Hiiumaal 2022. a tehtud Loode-Eesti offshore tuulepargis tehtud uuring, kus kasutati sama meetodikat, mis Soomes. Nimetatud meetodika ei too välja infraheli tegelikku tugevust ja „piike“. Kusjuures alles 12.03.2025 ilmus ajalehes Postimees uudis, et ka Soome on otsustanud rajada tuuleparke elamutest kaugemale.⁶ Seega ei saa neid uuringuid võtta tõsiselt.</p> <p>32. Elektrituulikute töötamisel tekkiv infrahelimüra erineb teistest tööstusmüradest selle poolest, et see sisaldab foonist kuni 25 dB võrra võimsamaid infraheli impulsse, mis tekivad ühtlase kiirusel liikuvate tiivikulabade möödumisel tuulikutornist. Seesugust nähtust kirjeldas esmakordselt Austraalia akustikaproffessor Steven Cooper, kes pakkus tuugenitele ainuomasele helilainemustrile osundamiseks välja ka spetsiaalse termini – tuulegeneraatori signatuur. (<i>Huub Bakker, Mariana Alves-Pereira, Richard Mann, Rachel Summers, Philip Dickinson, Infrasound Exposure: High-Resolution Measurements Near Wind Power Plants. In Mia Suhanek (toim), Management of Noise Pollution, IntechOpen 2023</i>⁷).</p> <p>33. Infraheli signatuuri sidumine tuuletööstuse läheduses elavate inimeste tervisenäitajatega on olnud tuuletööstust puudutavate mõju-uuringute vaateväljas alates <i>Cape Bridgewateri tuulepargis tehtud teadustööst. Steven Cooper, Wind Farm Noise—Modulation of the Amplitude. – Acoustics</i></p>	
---	--

⁶ <https://majandus.postimees.ee/8207181/soomes-uus-plaan-tuulikud-peavad-majast-palju-kaugemal-olema>

⁷ <https://www.intechopen.com/chapters/85225>

2021⁸. Me vajame **uute spetsiaalselt tuuletööstusele kohandatud tervisenormide kehtestamist**. Viitame siinkohal, et kehtiv müra normtasemete määrus on vastu võetud 2002. a. Nimetatud ajast on muutunud oluliselt müraallikad (tuulikud on kõrgemad ja tekitavad müra, mis levib kaugemale). **Puuduliku või aegunud õigusliku regulatsiooni valguses on mõistlik lähtuda infraheli kaalumata mõõtmistulemustest**, kasutades uuringutes lähemat mõõtmisammu ja täpsemat lainespektri eristamist. Seesugust uutset meetodit on viimastel aastatel testitud ja see on olnud infraheli impulsside ja inimeste tervisenäitajate sidumisel tulemuslik⁹.

34. Allakirjutanud viitavad täiendavalt, et mitmed teadusuuringud on tõestanud, et madala tugevusega infraheli mõjub inimestele. Mõju väliskõrva rakkudele (prof. Alec Salt USA Washingtoni Meditsiiniülikool St. Louis). Mõju aju erinevatele piirkondadele (Prof. Simone Kühn Hamburg-Eppendorf meditsiinikeskus Saksamaa. Infraheli kahurid kui relv (John B. Alexander, USA sõjaväe kolonel). Mõju südamelihaste tööle (Prof. Christian-Friedrich Vahl „Joh. Gutenbergi nimelise ülikooli meditsiinikeskus, Main Saksamaa).¹⁰ Prof. Maruana Alves-Pereira infaheli uuringud lennujaama k.a. sõjaväe lennujaama tehniliste töötajate hulgas ja Lissaboni inimeste hulgas tehtud uuringud. Kus tuvastati väga tugev infraheli mõju inimeste teadvusele ja psüühikale. ¹¹Isegi kuni fataalsete juhtumiteni välja, kus inimesed ei käitunud adekvaatselt ja niiöelda „kõndisid

⁸ https://www.researchgate.net/publication/352043652_Wind_Farm_Noise-Modulation_of_the_Amplitude

⁹ <https://www.intechopen.com/chapters/85225>

¹⁰ <https://www.youtube.com/watch?v=ywWNx3OJyuo>; <https://www.zdf.de/dokumentation/planet-e/planet-e-infraschall---unerhoerter-laerm-100.html>

¹¹ <https://www.youtube.com/watch?v=YROp3l8OdZ4>

<p>moororisse¹². USA teadlaste uuringu kohaselt <i>levib infraheli pikkade distantside kaugusele</i>¹².</p> <p>35. Eeltoodut kokkuvõttes, enne tuulepargi arendusega edasiliikumist tuleb teostada pikaajalised uuringud madalsageduslike harmooniliste infrahelide mõjudest inimestele ja looduskeskkonnale.</p> <p><i>Tuulikute tulenev müra on KSH aruandes põhjalikult uurimata</i></p> <p>36. Põhja-Sakala valla eriplaneeringu KSH I etapi aruande kohaselt kaasneb ehitustegevusega müra, mis on sarnane tavapärase ehitustegevuse müraga (vt lk 104) ning rootorilabade töötamisest tekkiv aerodünaamiline heli ja mehaaniline heli. Lk-l 106 märgitakse selgelt, et isegi kui müra jääb norm piiresse siis see ei tähenda, et müraallikat ei oleks kuulda ning inimene kuuleb häirivat müraallikat <u>ja see ei pruugi talle meeldida, kuid tegemist ei ole tervist kahjustava olukorraga</u>. Samuti rõhutab aruanne, et tuulikute müra sõltub suuresti just tuule tugevusest.</p> <p>37. Kuigi aruandes on jõutud järeldusele, et kõik modelleeritud müratasemed jäävad lubatud normide piiresse, siis leiavad allakirjutanud, et kohalik omavalitsus peab otsuse eelnõus ja eriplaneeringu menetluses tõsiselt kaaluma, kas mürahäiringute põhjustamine kohalikele elanikele on põhjendatud. Viitame, et Saarde Vallavalitsus on 08.01.2025 saatnud Saarde tuulepargi omanikule (Utlitas Wind OÜ) selgitustaotluse (nr 7-13/19) , milles on muu hulgas küsinud,</p>	
--	--

¹² <https://agupubs.onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1002/2014JD022821>

<p><i>Kas tuulikute võimsust on võimalik vähendada öisel ajal või seisata öösel?. Järelikult on Saarde valla probleem niivõrd tõsine, et vallavalitsus on asunud uurima võimalusi oma elanike tervise kaitsmiseks. Allakirjutanute hinnangul ei ole võimalik pärast tuulikute püsitatamist enam muuta mürahäiringut olematuks, mistõttu tuleb võimalikud kahjulikud mõjud minimeerida kohe planeeringu etapis.</i></p> <p>38. Arvestades Saarde valla teabenõuet, siis ei nõustu allakirjutanud KSH I etapi aruande väidetega, mille kohaselt <i>ei ole oodata tuulepargi rajamisel tööstusmüra öise sihtväärtuse ületamist elamualadel.</i> Ülde piirkonna KSH I etapi aruandes tuleb juba põhjalikumalt käsitleda infraheliga seonduvat.</p> <p><i>Madalsagedusheli võib põhjustada inimestel tervisehäireid</i></p> <p>39. VAD (vibroacoustic disease) ehk. vibroakustiline haigus. See on kogu keha hõlmav süsteemne patoloogia ehk surnud rakkujääkide (e. prügi) vohamine kehas, mille on põhjustanud kokkupuude madalsagedusliku heliga. Seda on täheldatud lennukitehnikutel, pilootidel, salongimaaskonna liikmetel, laevamasinistidel, restoranitöötajatel.</p> <p>40. Allakirjutanud viitavad siinkohal ka uurimisgrupile, kus osales 140 lennujaama tehnilise töötajaga, kes viibisid töö ajal vibroakustilise heli (k.a. infraheli) mõjusfääris tööl. Täheldati:</p> <ul style="list-style-type: none"> – 1-4 aastat töötanud. Kerged mõjud. (kerged meeolumuutused, seedehäired ja kõrvetised, põlerikud suus ja kõris)	
--	--

Unakvere küla tuuleenergeetika eriplaneeringu avalikul väljapanekul esitatud arvamuste ja vallavalitsuse seisukohtade koondtabel

<p>– 4-10 aastat töötanud. Keskmised mõjud. (tõsised meeleolumuutused, ärrituvus, valu rinnus, seljas, väsimus, nahaprobleemid, seenhaigused, veri uriinis, mao limaskestast põletik, allergiad)</p> <p>– 10-15 aastat töötanud. Rasked mõjud. (psühhiaatrilised häired, ninaverejooksud, veenilaiendid, hemorroidid, kaksteistsõrmiksoole haavandid, spastiline koliit, nägemisteravuse vähenemine, peavalud, tugevad liigestevalud, intensiivne lihasvalu, neuroloogilised häired).</p> <p>41. Müra k.a. infraheli hindamist käsitlevate praeguste õigusaktide ebapiisavus takistab tugevalt teadusuuringute arengut. Vibroakustilise haiguse (VAD) teket ja selle tõsidust hetkel meie töö- ja elukeskkonnas ei tunnustata. VAD-ga kokku puutunud inimeste kannatused on jahmatavad ja võtta seda kui loomulikku (<i>status quo</i>) on ebainimlik.</p> <p><i>KSH I etapi aruandest ei selgu kumulatiivse mõju arvestamise ulatus</i></p> <p>42. KSH I etapi aruande lk-l 145 on kajastatud, et kumulatiivse mõju all on hinnatud seda, et Viljandi vallas on koostamisel tuulepargi eriplaneering ja Ülde piirkonnas on ka tuulepark arendamisel. Samas ei selgu KSH I etapi aruandest, kas tuulikute kumulatiivset mõju on arvestatud müratasemete leidmisel. Unakvere KSH I etapi aruande lk-l 108 on kirjeldatud, et müra tasemete hindamisel on arvestatud müramodelleeringutes <i>Unakvere ja Viljandi eriplaneeringute</i> aladega ning eeldusega, et rajatakse kokku kuni 14 kuni 108dB tuulikut. Samas aga on Põhja-Sakala valla territooriumile planeeritud ju Ülde tuulepark, mille mürataset</p>	
--	--

Unakvere küla tuuleenergeetika eriplaneeringu avalikul väljapanekul esitatud arvamuste ja vallavalitsuse seisukohtade koondtabel

<p>tuleks samuti KSH I etapi aruandes käsitleda. <u>Seda aga tehtud ei ole.</u> Seega on allakirjutanud seisukohal, et KSH I etapi aruanne ei kajasta õigesti müramodelleeringus tulemusi ning ei ole välistatud, et Ülde tuulepargist kanduv kumulatiivne müratase mõjutaks oluliselt ka Unakvere tuulepargi müratasemeid.</p> <p>43. Käesoleval juhul on riik delegeerinud tuuleparkide arendamise kohalikule tasandile, kuid tegelikkuses ei lõppe tuulepargi mõju kohaliku omavalitsuse haldusterritooriumi piiriga. On ilmselge, et kui kolm naabrusvalda planeerivad tuulikuid, siis tuleb kõigi nende tuulikute kumulatiivseid mõjusid arvestada ning lähtuda ei saa vaid Põhja-Sakala valla territooriumile rajatavatest tuuleparkidest.</p> <p>44. Euroopa Kohtu praktikast tulenevalt on kohalikul omavalitsusel kohustus lähtuda usaldusväärsetest teaduslikest andmetest: <i>valdkonna usaldusväärseimatest teadusandmetest lähtudes tuleb teha kindlaks kõik kava või projekti aspektid, mis eraldi või koos muude kavade või projektidega võivad avaldada mõju selle ala kaitse-eesmärkidele</i> (Euroopa Kohtu otsus asjas C-404/09: komisjon vs Hispaania, p 99). Hindamist ei saa lugeda asjakohaseks, kui selles esinevad lüngad või kui see ei sisalda selliseid täielikke, täpseid ja lõplikke seisukohti ning järeldusi, mis hajutaksid kõik teaduslikult põhjendatud kahtlused kavandatud tööde mõju kohta (samas, p 100). Muu hulgas on oluline teha kindlaks erinevate tegevuste kuhjuv ehk kumulatiivne mõju (samas, p 103). Antud juhul KSH I etapi aruanne nimetatud põhimõtetele ei vasta.</p>	
---	--

<p>45. Meile teadaolevalt ei ole maailmas tehtud uuringuid, kuidas mõjuvad kuni 290 meetriste maismaatuulikutega tuulepargid (6...20 tuulikut) inimese tervisele just infraheli nn. “piikide” osas. Me ei soovi olla inimkatsete objektiks. Ilma põhjalikke uuringuid tegemata ei ole kohalike elanike tervist ja heaolu arvestades võimalik ega põhjendatud tuugenite rajamist otsustada ega praeguse KOVEP koostamise menetlusega edasi liikuda. Kohaliku omavalitsuse ülesanne on muu hulgas kohalike elanike õiguspäraste huvide eest seismine.</p>	
<p><i>Elanike kaasamine on olnud siiani puudulik</i></p>	
<p>46. PlanS § 99 lg 2 kohaselt kaasatakse kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu eelvaliku koostamisse isikud, kelle õigusi võib planeering puudutada, isikud, kes on avaldanud soovi olla eelvaliku tegemisse kaasatud, samuti isikud ja asutused, kellel võib olla põhjendatud huvi eeldatavalt kaasneva olulise keskkonnamõju või kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu elluviimise vastu, sealhulgas valitsusvälised keskkonnaorganisatsioonid neid ühendava organisatsiooni kaudu.</p>	
<p>47. Kohalike elanike ja maaomanike kaasamine eriplaneeringu menetlemisse on olnud puudulik. Info, et tuulikute kaugust planeeritakse 1000 m kaugusele elamutest, jõudis ebameeldiva üllatusena paljude kohalikele elanikeni ja maaomanikeni alles 2025. aasta jaanuari keskpaigas tänu kogukonna võrgustikule.</p>	
<p>48. Samuti ei too tuulepargid kohalikele kogukondadele pikaajalist majanduslikku kasu, vaid pigem koormavad</p>	

elanikke ja omavalitsust võimalike taastamiskuludega ning toovad kaasa kinnisvara väärtuse vähenemise. Tallinna Halduskohus on otsuses nr 3-23-2034 selgelt osundanud, et *hetkel reaalselt pakutav rahaline hüvitus ei ole piisav, et kaaluda üles tuulikute püstitamiseiga elukeskkonnale ja valla poolt planeeritud arengusuunale tekitatud kahju ja juba kavandatud arenguvõimaluste (lennuväli) kaotamine tuulikute võimalikes asukohtades. Kohus on seisukohal, et just vastustaja on pädev ja kõige paremini informeeritud isik, hindamaks oma majanduslikke huve nendes küsimustes.* Seega peaks kohalikke elanikke paremini kaasama, et elanikel tekiks võimalus võtta seisukoht, kas nad soovivad kahjutasusid (keskkonnahäiringu talumise tasu) või soovivad elada looduskeskses elukeskkonnas.

KOVEP korraldaja on vald ning tekitatud kahjude eest vastutaks vald

49. Allakirjutanud soovivad juhtida tähelepanu ka järgnevale. Kui KSH alusel rajatakse projekt, mis põhjustab hiljem olulisi negatiivseid mõjusid (nt müra, visuaalne reostus, terviseprobleemid, looduskahjud (raadatud mets jms)), võib kogukond ja avalikkus panna vastutuse vallale, isegi kui algsed otsused tehti arendaja ettepanekul. PlanS § 4 lg 1 kohaselt on planeerimise korraldaja siiski kohaliku omavalitsuse üksus. Teisiti öeldes, kohalik omavalitsus peab korraldama oma territooriumi tasakaalustatud ruumilist planeerimist ning ei saa kogukonna huve seada madalamale astmele võrreldes arendaja huvidega. Vallavalitsuse ülesanne on olla **kogukonna huvide eest seisev sõltumatu osapool**, mitte arendaja huvide kaitsja.

<p>50. Ühtlasi ei ole käesoleval ajal vallal mingit garantiid, et tuulikute eluea lõppedes oleksid taotlejad/arendajad veel üldse olemas ja võimelised amortiseerunud tuulikuid kõrvaldama või selle kõrvaldamisega seonduvaid kohustusi kanda. On teada fakt, et süsinikufiibrist ehitatud tuulikulabad eritavad mikroplasti. Jätakse mainimata see, et tuuliku jupid vananevad väga kiiresti. Generaator 5 aastat, labad 10-15 aastat (tuuliku osade vananemine sõltub tuuliku tüübist). Kogu tuuliku torn 15-20 aastat. Pärast 20 aastat peab kogu torni uuesti ehitama ja NB! uude kohta. Vana torn tuleb maha võtta ja utiliseerida. Tuulikulabasid ja ei saa taaskasutada¹³ ja need tuleb maha matta. Lisaks muud jupid. Kas arendajal on utiliseerimisplaan? Kes kannab kulud? Kas jääb see valla kanda? Ühe torni mahavõtmine maksab ca. 1 milj. EUR-i. Sellises olukorras ei ole mõeldav, et ilma täiendavate uuringuteta võtaks vald sellise rahalise kohustuse.</p> <p><i>Tuulikute rajamisega ei kaasne realselt odavamalt elektrit</i></p> <p>51. Lõpetuseks on allakirjutanud veendunud, et kõiki eelnevaid häiringuid ei saa õigustada pelgalt väitega ja lubadusega soodsast elektrist. Allakirjutanud kinnitavad, et neile arusaadavalt on presentatsioonidel avaldatud, et tuulik 1 MW maksab 1,5 milj. EUR-i, seega 7 MW tuulik maksab 10,5 milj. EUR.</p> <p>52. Kuid tuuliku rajamine ei tähenda vaid ühte konkreetset asukohta tuuliku (-te) püstitamist. Selleks on vaja rajada juurdepääsuteed, tuulikute vundamendid ja elektriliinid ning ülekanaliinid ja liinikoridorid. Arvestades kõigi eelnimetatute maksumust kokku, siis energiainseneride (nt Margus Sild, või Arvi Hamburg) poolt tehtud arvutused</p>	
--	--

¹³ Vt nt selgitused siit: <https://www.nationalgrid.com/stories/energy-explained/can-wind-turbine-blades-be-recycled>

näitavad, et tuuliku enda hinna tagasiteenimiseks kujuneb elektri hinnaks 3,424 senti kWh, millele lisanduvad muud kulud nagu hooldus, varuosad, tuulikulabade ja generaatori vahetused, siis võime selle hinna julgelt korrutada kahega $3,424 * 2 = 6,848$ senti kWh ja see pole veel kõik. Lisandub kasum, liinitasud, koostootmisjaamad ja akupangad. Tuulikud ja ka päikesepaneelid on nn. rämpenergia. **Siis kui päikest ja tuult ei ole, tuleb selle tasandamiseks kasutada koostootmisjaamasid ja akupankasid.** Lisaks veel alajaamad, uued elektriliinid, hooldustööd, varuosad, õlid määrded, utiliseerimismaksumus ja muud kulud, mis teeb investeeringud 3-4 korda kallimaks. Hinnanguliselt võib hinnaks kujuneda isegi kuni 40 senti kWh koos liinitasudega (ilma toetusrahadeta). Koos toetusrahaga võib-olla kujuneb hinnaks 20 senti/ kWh. Samas kui toetusrahasid ei ole, siis on elektri hind märgatavalt kallis.

53. Allakirjutanud viitavad ka asjaolule, et kui oli tuulevaikne periood, siis oli elektri hind jätkuvalt väga kõrge Eesti tarbija jaoks. Siis kui tekkisid tuuled, siis oli elektri hind madal tarbijale. Samas tuulikud saavad töötada samal ajal – ehk ajal kui on tuul. Tuulikud ei saa töötada tuulevaiksel ajal ning tuulikute rajamine ei too seega leevendust kõrgele elektri hinnale.

KOVEP koostamise menetluse peatamine

54. Riigikohus on lahendis nr 3-3-1-88-15 selgitanud: *Samuti on ebamõislik elektrituulik esmalt valmis ehitada ning asuda alles pärast seda tegelema müraküsimuse lahendamisega.* Seega **peavad kõik käesolevas vastuväites esitatud müraküsimused saama ammendava vastuse enne**

Unakvere küla tuuleenergeetika eriplaneeringu avalikul väljapanekul esitatud arvamuste ja vallavalitsuse seisukohtade koondtabel

<p>tuulikute püstitamist. Kusjuures viidatud lahendis leidis Riigikohus, et tegemist oli otsusega, mis kuulus tühistamisele. Sellises olukorras, kui vald jätkab KOVEP koostamise menetlust, saaksid allakirjutanud või kõik isikud, kelle subjektiivseid õigusi rikutakse, pöörduda kohtusse otsuse või otsuste tühistamiseks. Eeltoodud kohtulahendi valguses on igati mõistlik <u>KOVEP koostamise menetlus peatada nii Unakvere kui ka Ülde piirkonna osas seni kuni on valminud asjakohased uuringud.</u></p>	
<p>27. Kohaliku kogukonna arvamus Unakvere eriplaneeringule (25.03.25 kiri reg nr 7-1/12-76)</p>	
<p>Meie, allakirjutanud Põhja-Sakala valla elanikud, (sh Unakvere, Paenasti, Ülde, Lebavere, Järtsaare, Vissuvere ja Venevere külad, mille territooriumile ja mõjualasse jääb planeeringuala), kelle elukorraldust planeeritav tuulikupark otseselt mõjutama hakkaks, <u>ei ole nõus Unakvere tuulikupargi rajamisega eriplaneeringuga ettenähtud piirkonda.</u></p> <p>Unakvere tuulikupargi rajamine Põhja-Sakala valda on vastuolus valla üldplaneeringuga ning tooks kaasa unikaalse loodus- ja meie tavapärase elukeskkonna kadumise.</p> <p>Meie põhjendused vastuseisule:</p> <p>1. Unakvere tuulepargi eriplaneeringu ja Põhja-Sakala valla üldplaneeringu vahel on vastuolu.</p> <p>1.1 Üldplaneeringu eesmärk on säilitada kohaliku omavalitsuse tasakaalustatud areng, arvestades piirkonna sotsiaal-majanduslikke ja keskkonnaalaseid eripärasid. Põhja-Sakala valla üldplaneering (kehtestatud 2022) näeb ette, et tuulikute rajamine peab olema kooskõlas kohalike elanike huvide, looduskaitse ja maastiku säilimisega. Valla üldplaneering on oluline arengudokument ning arvamuse esitajad ei nõustu valla üldplaneeringu muutmise eriplaneeringu käigus.</p>	<p>Täname teid ühispöördumise eest. Arvamused on sisendiks otsuse tegemisel.</p> <p>Järgnevates punktides käsitleme peamisi esitatud teemasid:</p> <p>1. Vastuolu üldplaneeringuga ja taastuenergia direktiiviga</p> <p>Lähtuvalt esitatud arvamustest muudetakse planeeringulahendus üldplaneeringu kohaseks ja jäetakse ära üldplaneeringu muutmine. Planeeringulahendus muudetakse selliseks, et enam kui 150 meetri kõrgune elektrituulik peab olema elamust ja ühiskondlikust hoonest vähemalt 1500 m kaugusel, kui elamu või ühiskondliku hoone omanikuga ei lepita kokku teisiti.</p> <p>Vastavalt valla üldplaneeringule on väärtusliku põllumajandusmaa kasutuselevõtt mittepõllumajanduslikul otstarbel lubatud avalikes huvides. Riigikohus on käsitlenud avaliku huvina taastuenergia tootmist, mis on riigi ja ühiskonna jaoks vajalik. Elektrienergia tootmise eri viiside arendamisega tagatakse energiajulgeolek, riigikaitse, kliimapoliitika eesmärgid.</p> <p>Vastavalt valla üldplaneeringule tuleb olulise ruumilise mõjuga objektide kavandamisel rohevõrgustiku alale objekti asukohavalikul</p>

<p>1.2 Üldplaneeringus esitatust erinevalt kavandatakse eriplaneeringuga tuulegeneraatoreid selliselt, et nende vähim kaugus elu- või ühiskondliku hooneni oleks 1000 m.</p> <p>Arvamuste tabelis¹⁵ on eriplaneeringu korraldaja märkinud, et arvestades asukohavaliku alade paiknemist elu- ja ühiskondlike hoonete suhtes, siis on eelvalikualale võimalik rajada 1500 m puhvrit arvestades üks tuulik. Eriplaneeringu korraldaja põhjendab üldplaneeringu muutmise vajadust asjaoluga, et ilma kauguspuhvri vähendamiseta 1000 m ei ole tuulepargi asukohavalikut võimalik teha.</p> <p>Arvamuse esitajad ei nõustu kauguspuhvri vähendamisega lähimast tuulikust eluhooneni 1000 meetrini ning leiame, et Põhja-Sakala vallal puudub põhjendatud vajadus muuta üldplaneeringus kokkulepitud ruumilise planeerimise põhimõtteid. Põhja-Sakala Vallavalitsus, kui eriplaneeringu korraldaja, on kohustatud kõigi isikute huve kaaluma.</p> <p>1.3 KSH aruandes on märgitud, et riigiasutused on väljendanud seisukohta, et üld- või eriplaneeringuga määratud tuulealadel ja nende otseses mõjualas tuleks ühtlasi seada elamuehitusele piirang. Sellega välditakse uute müratundlike objektide kavandamist potentsiaalselt ebasobivale alale ehk alale, kus võivad hakata esinema tööstusmüra sihtväärtust ületavad müratasemed ja kuhu seega müratundlike ehitiste rajamine ei ole soovitatav. Eriplaneeringuga soovitakse kitsendus seada 1 km raadiuses asukohavaliku aladest.</p> <p>Arvamuse esitajad on seisukohal, et piirangu seadmine müratundlike ehitiste rajamiseks ei ole põhjendatud ja see kitsendab vastaval alal maaomandi kasutusvõimalusi ning seeläbi võib esineda ebasoodne mõju varale.</p>	<p>viia läbi keskkonnamõju hindamine, kaaluda erinevaid asukohaalternatiive ja rakendada leevendus- ja kompensatsioonimeetmeid. Unakvere eriplaneeringu KSH I etapi aruandes on leitud, et kuivõrd tuulikud paiknevad suhteliselt suurte vahedega ning teede ja tuulikute montaažiplatside rajamisel tekitatud häilud on metsamaastikus suhteliselt väikesed, siis suures plaanis säilib alale tuulepargi rajamisel loodusmaastiku kompaktsus. Olulisi barjääre liikide liikumisele ega levikule tuulepargi rajamisel ei tekitata. Erinevalt päikeseparkidest ei piirata tuuleparke aiaga. Arvestades tuulepargi võrdlemisi väikest võimalikku pindala, siis ei ole oodata, et selle rajamisel kaasneks tugialal looduslike alade osakaalu olulist langust. Samuti ei põhjusta tuulepargi rajamine potentsiaalselt sobilikule alale rohevõrgustiku olulist killustamist – säilivad roheühendused ümber potentsiaalselt sobiliku ala.</p> <p>Euroopa Liidu taastuvenergia direktiiv (2018/2001/EL) artikli 15c kohaselt tuleb liikmesriikidel määratleda taastuvenergia eelisarendusalad, eelistades juba mõjutatud või tööstuslikke alasid. Samas ei ole tegemist välistava tingimusega, mis keelaks taastuvenergia arenduse muudel aladel. Direktiiv ei keela taastuvenergia arendamist muudel aladel, mis ei ole määratletud eelisarendusaladena. Väljaspool eelisarendusalasid kehtivad tavapärased hindamise ja loaandmise reeglid, sealhulgas keskkonnamõjude hindamise (KSH/KMH) regulatsioon.</p> <p>2. Kinnisvara väärtuse langus ja talumistasu</p> <p>Kinnisvara väärtuse võimalik muutus on käsitletud KSH aruande peatükis 4.6.4 „Mõju sotsiaalsetele vajadustele ja varale“. KSH aruandes on viidatud uuringutele, mis käsitlevad tuuleparkide mõju kinnisvara väärtusele.</p>
---	--

¹⁵ <https://www.pohja-sakala.ee/documents/17894261/35996877/Unakvere+koosk%C3%B5lastused+ja+arvamused+koondtabel.pdf/177a34b6-74ce-4570-a1fe-8464b1ef0cc9> (13. Regionaal- ja Põllumajandusministeerium 19.09.2024 nr 14-5/1931-5)

<p>1.4 KSH-s ei ole hinnatud tuulepargi mõju kinnisvara hinnale. On tuvastatud, et tuulikute lähedus mõjutab negatiivselt kinnisvara hinda ja määravaks saab tuulikute kõrgus, kaugus ja nähtavus¹⁶. Samas ei ole selge, millised on võimalikud kompensatsioonimeetmed¹⁷ kohalikele maaomanikele seoses kinnisvara väärtuse vähenemisega. Seaduses ettenähtud talumistasu on mõeldud ainult häiringute kompenseerimiseks, mitte kinnisvara väärtuse vähenemise hüvitamiseks. Seega jääb kinnisvaraomanike tegelik kahju hüvitiseta.</p> <p>Oluline on märkida, et EP piirkonnas on maaomanike jaoks kinnisvara väärtus sageli just selle asukoht looduskeskkonnas, mis tuulikupargi rajamisega muutuks oluliselt ja pöördumatult. Seda ei ole võimalik kompenseerida.</p> <p>1.5 Üldplaneeringu järgi tuleb tuuleenergiat planeerida viisil, mis tagab kaitstavate loodusobjektide (kaitsealad, hoiualad, Natura 2000 võrgustiku alad, kaitsealused liigid, kaitstavad looduse üksikobjektid) säilimise ning kavandatav tegevus ei tohi avaldada negatiivset mõju kaitstavatele loodusobjektidele ja nende kaitse-eesmärkidele;</p> <p>1.5.1 KSH järgi on eeldatud, et eriplaneeringu alale rajatakse kuni 290 m tipukõrgusega tuulikud. On teada, et Eestis ei ole seni paigaldatud sellise kõrgusega tuulikuid ning ka mujal maailmas on nii kõrged tuulikud pigem avameres. See seab kahtluse alla teostatud uuringute tõsiseltvõetavuse, kuna võrreldavaid andmeid ja uuringuid sellise kõrgusega tuulikute, mis paikneksid metsaalal ei ole piisavalt.</p> <p>1.5.2 KSH lugemisel selgub, et tuulikupargi rajamisel ettenähtud piirkonda on oluline ebasoodne mõju nii loodusele kui inimestele,</p>	<p>Kinnisvara väärtuse muutuse uurimistulemuste kokkuvõtteks saab öelda, et tuulepargi arendusega võib kaasuda negatiivne mõju kinnisvara hindadele. Enim võivad mõjutatud olla elamumaa kinnistud, mille asukohast jäävad tuulikud nähtavaks.</p> <p>Eestis kehtiva õiguse kohaselt ei kuulu kinnisvara väärtuse võimalik muutus hüvitamisele tuuleparkide rajamise korral. Talumistasu makstakse häiringute talumise eest, mitte varalise kahju kompensatsiooniks.</p> <p>Vastavalt planeerimisseadusele võib kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu koostamise korraldaja kehtestada kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu detailse lahenduse koostamise ajaks planeeringualal või selle osal ajutise planeerimis- ja ehituskeelu vältimaks uute müratundlike objektide kavandamist potentsiaalselt ebasobivale alale.</p> <p>3. Mõju loodusele ja kaitstavatele liikidele</p> <p>KSH aruandes (peatükid 4.1.1, 4.1.2, 4.1.3, 4.1.4) on hinnatud mõju Natura 2000 aladele, kaitstavatele liikidele ning elupaikadele, arvestades nii kohalikke kui ka laiemalt aktsepteeritud teaduslikke lähenemisi. Keskkonnaametiga on toimunud tihe koostöö, nende seisukohad on KSH koostamisel arvesse võetud ja peegelduvad ka piirangutes, mida on asukohavaliku puhul arvesse võetud. Samuti on rõhutatud, et lõplik loodusmõjude hindamine toimub detailse lahenduse KSH raames pärast tuulepargi asukoha valikut.</p> <p>4. Tuulikute kõrgus</p> <p>Ehkki Eestis ei ole veel püstitatud 290 m kõrguseid tuulikuid, on nende mõjusid hinnatud prognoositud lähteandmete vastavalt, võttes arvesse erinevate parameetrite eeldatavat suurenemist arvestades tuulikute</p>
---	--

¹⁶ https://www.sttinfo.fi/tiedote/69995251/tuulivoimalat-laskevat-tutkitusti-asuntojen-ja-loma-asuntojen-arvoa?publisherId=69819944&fbclid=IwY2xjawHwd4pleHRuA2FibQixMAABHXcYX6r9U_IdDfra-Inui5mEWyGARvzmjAB56CEQz-

¹⁷ https://objektiiv.ee/aleksei-kelli-elektrituulikute-kaasnev-omandioiguse-riive-peab-olema-kompenseeritav/?fbclid=IwY2xjawI7i-pleHRuA2FibQixMAABHYOdBHgYPOPPov2i0-qWt5x2lJjPWCKGHxsqerFTBA4m6NO3W6XC0wk0DRQ_aem_khbUaj5aMtUBSS6lGgYu0w

<p>kuid KSH järelduste osas on seda mingil põhjusel eitatud või püütud maandada järgmises etapis läbiviidavate uuringutega, mille läbiviimise oleks võinud lahendada KSH raames. Mõju maandamismeetmena on KSH aruandes toodud tuulikute rajamise järgne seiramine, mis ei ole piisavaks riske maandavaks meetmeks, kui tegemist on kaitstavate liikidega, kuna see ei võimalda ohtu ennetada. EP alal elavad mitmed liigid sh I kaitsekategooriasse kuuluvad liigid, kellele Keskkonnaameti hinnangul omavad tuulikud ebasoodsat mõju¹⁸</p> <p>1.5.3 Eesti Ornitoloogiaühingu (2021) poolt läbiviidud analüüsi järgi on sidususe säilitamiseks metsise mängualadest 10 km raadiuses vajalik hoiduda looduslike elupaikade sidusust vähendavatest arendustest ja maakasutusest. Samuti on Eesti Ornitoloogiaühing esitanud ettevaatusprintsibiist lähtuva seisukoha et tuulepargid on metsaelustikku, sh metsist, oluliselt kahjustavad objektid ja tuuleparkide rajamine metsamaadele peab olema kõikjal keelatud.</p> <p>1.5.4 Rahandusministeeriumi 2021 aastal tellitud uuringus merealal tuulikute paigaldamise mõju lindudele on Eesti Ornitoloogiaühing välja toonud, et tuleb iga arendusprojekti keskkonnamõjude hindamise eel või ajal läbi viia vähemalt kahe aasta rändeperioode hõlmav lindude radaruuring paralleelselt visuaalsete vaatlustega. See võimaldab modelleerida liigipõhiseid hukkumisriske ning vajadusel soovitada ja rakendada leevendusmeetmeid. Metoodika peaks üldjoontes jälgima Saksamaal standardina kehtestatud uuringuprotokoll (BSH, 2013)¹⁹.</p> <p>1.5.5 Keskkonnaamet on leidnud, et vältimaks ohustatud või kaitsealuste liikide populatsioonide kahjustamist, tuleks</p>	<p>senist arengut ja sellega kaasnenud parameetrite muutust. Hindamisel on arvestatud nii Eestis kehtivate juhenddokumentidega kui ka rahvusvaheliste teadusuuringute tulemustega.</p> <p>5. Müra ja tervisemõjud</p> <p>KSH müra mõju hinnangud (peatükk 4.6.1) on antud kehtivate Eesti normide alusel. Selgitame, et KSH (või planeeringu) ülesanne ei ole uute normväärtuste välja töötamine ning selleks terviseuuringute läbiviimine, vaid tervisemõju hindamisel lähtutakse tervise kaitseks kehtestatud piinormidest. Müra leviku hindamisel on KSH aruande koostamisel lähtutud asjakohastest juhendmaterjalidest. Müra leviku arvutusliku hindamise põhimõtted on määratud vastavate arvutusstandardite ja juhenddokumentidega ning KSH ega planeeringu koostamisel ei tegeleta vastavate hindamis põhimõtete väljatöötamisega.</p> <p>Selgitame, et KSH aruandes ei ole leitud nagu võiks elamute siseruumides esineda madalsagedusliku müra normtasemete ületamist. Välisterritooriumil ei ole madalsagedusliku müra normtasemeid Eestis kehtestatud.</p> <p>Planeeringu koostamisel on tehtud koostööd Terviseametiga ja Kliimaministeeriumiga. Valdonna eest vastutavate ametkondade poolt ei ole omavalitsustele esitatud infot, mis tingiks KSH-s esitatud müra hindamismetoodikate muutmist. Selgitame, et tuulikute töötamisel kaasneb madalsagedusliku müra, sh infraheli teke, kuid senised mõõtmised eri riikide olemasolevates tuuleparkides ei ole tuuleparkide lähialal tuvastanud infraheli tasemeid, mida seostatakse tervisemõjude tekkega. Antud asjaolu on väljatoodud Kliimaministeeriumi 2025. a valminud juhendis²⁹ (vastav ülevaade antud juhendi ptk 2.4.2),</p>
---	--

¹⁸ Maismaa tuuleparkide mõjust elustikule ja Keskkonnaameti soovitusel nende planeerimise kohta kohaliku omavalitsuse üldplaneeringutes (seisuga 10.11.2021)

¹⁹ Eesti Ornitoloogiaühingu lepingulise töö aruanne „Kas ja kuidas avameretuulikud kõrgusega kuni umbes 300 m võivad mõjutada lindude rännet?“ lk 23

²⁹ Kliimaministeerium, 2025. Tuuleparkide keskkonnamõju hindamise juhend. Müra, vibratsioon, varjutamine.

<p>tuuleparkide kumulatiivseid mõjude ulatus selgitada välja enne tuuleparkide arendamise järgmist lainet. Nimetatud hindamisi ei ole läbi viidud. Sellest lähtub ka Keskkonnaameti soovitus arvestada planeerimisel ulatuslikke looduslikke alasid (riikliku tähtsusega rohevõrgustiku tuumalad ja koridorid) tervikuna, tagamaks seeläbi ka üksikute kaitstavate elupaikade säilitamise asemel ohustatud liikide elupaikade terviklikku säilimist.</p> <p>1.5.6 Keskkonnaameti koostatud dokument, millest lähtuvad ka KSH-s toodud puhverala suurused, on kehtestatud arvestades tuulikute kõrgusega kuni 160m²⁰. Võib eeldada, et väiksemate tuulikute mõju elustikule on suurematega võrreldes oluliselt väiksem, mistõttu ei ole põhjendatud kasutada 290m kõrguse tuuliku puhul sama puhverala. Puhveralade suurused on kehtestatud ajal, mil suurimad tuulikud olid oluliselt madalamad.</p> <p>Seoses tehnoloogia arenguga on tuulikute kõrgused oluliselt suurenenud võrreldes puhveralade kehtestamise aja tuulikute kõrgusega, mistõttu ei arvesta riiklikult kehtestatud ja KSH kasutatud puhveralad tänapäevaste tuulikute kõrgusega. Eestis ei ole paigaldatud varasemalt 270-290 m kõrguseid tuulikuid, mistõttu ei ole varasemat kogemust ega uuringuid tuulikute mõjust elukeskkonnale Eestis.</p> <p>1.5.7 Eriplaneering on vastuolus EL elupaikade direktiiviga (92/43/EMÜ) vahel mis sätestab, et Natura 2000 aladel tuleb vältida tuuleparkide rajamist juhul, kui see avaldab olulist negatiivset mõju looduskeskkonnale ja liikidele. Vaatamata sellele on KSH-s jõutud järeldusele, et kuigi ühegi linnuliigi puhul ei saa põhimõtteliselt välistada juhuslikke kokkupõrkeid tuulikutega rändel või juhuslikel ülelendudel, siis KSH koostajad ei pea lindude hukkamist negatiivseks mõjukuks Linnuala kaitse eesmärkidele.</p>	<p>Terviseameti tuuleparkide mõju käsitleval veebilehel³⁰ ja Sotsiaalministeeriumi poolt omavalitsustele saadetud kirjas³¹).</p> <p>Eriplaneeringu ja KSH koostamise käigus, mil on tutvutud mitmete teadusuuringutega, ei ole esinenud veenvaid tõendeid, et tuulegeneraatorite infraheliga kokkupuude võiks põhjustada kahjulikke tervisemõjusid heli sagedustel ja tasemetel, mida võib eeldada olevat tuuleparkide lähedal asuvates müratundlikes kohtades. Kui eriplaneeringu koostamise käigus töötatakse välja valitsusasutuste (sh Terviseameti) poolt uusi juhiseid või norme või meetodikaid müra, madalsagedusliku müra, sh infraheli teemal, siis Põhja-Sakala Vallavalitsus korraldab eriplaneeringu ja KSH kohandamise vastavalt uuele kujundatavale praktikale.</p> <p>6. Mobiilside ja raadioside</p> <p>KSH (peatükk 4.4.3.2) käsitleb potentsiaalset mõju mobiil- ja raadiosidele ning viitab, et mõju on ebatõenäoline. Kui mõju esineb, on võimalik selle leevendamine koostöös sideettevõtjatega, selleks on planeeringus ette nähtud detailse lahenduse etapiks koostöö vajadus sideteenust pakkuvate ettevõtetega.</p> <p>7. Kaasamine ja info edastamine</p> <p>Vallavalitsus pole piisavalt kaasanud planeeringuprotsessi alguses, otseselt on teavitatud planeeringuala kinnisasjade omanikke, teisi isikuid ja avalikkust on teavitatud valla kodulehel ja ajalehtedes Leole, Sakala ja Postimees. Käesolevas avalikustamise etapis on otseselt kaasatud kõik tuulepargi mõjualas asuvate kinnisasjade omanikud.</p> <p>Selgitame, et olete oma arvamuse esitanud planeeringu avaliku väljapaneku käigus, mis ongi asjakohane etapp arvamuste esitamiseks.</p>
--	---

²⁰ „Maismaa tuuleparkide mõjust elustikule ja Keskkonnaameti soovitusend nende planeerimise kohta kohaliku omavalitsuse üldplaneeringutes (seisuga 10.11.2021)“ lk 1

³⁰ <https://www.terviseamet.ee/tuulepargid#kas-terviseamet-on-s>

³¹ Sotsiaalministeerium 10.03.2025 nr 5.1-2/679-1

<p>1.5.8 Eriplaneering on vastuolus Euroopa Liidu Taastuenergia Direktiiviga (EU Renewable Energy Directive 2018/2001), mille kohaselt tuleks tuulikuid eelistatult paigutada tööstusmaastikele, mahajäetud kaevandustesse ja kohtadesse, kus on juba olemas vajalikud kommunikatsioonid. Selle asemel kavandatakse Põhja-Sakala valda Unakvere tuuleparki looduslikult väärtuslikku piirkonda, mis on vastuolus EL suunistega. Nimetatud direktiiv rõhutab, et taastuenergiale üleminek peab olema kooskõlas looduskaitse põhimõtetega ning ei tohi kaasa aidata elurikkuse hävimisele. Direktiiv sätestab, et taastuenergiale üleminek ei tohi kahjustada olemasolevaid looduskooslusi, elupaiku ega liike (vt artikkel 15c).</p> <p>Arvamuse avaldajad leiavad, et Unakvere tuulepargi eelvalikuala ei ole piisavalt keskkonnamõjude suhtes hinnatud ning oluline mõju Natura 2000 aladele ei ole välistatud. Linnu- ja nahkhiirte uuringud on läbi viidud puudulikult, sellele on viidanud ka Keskkonnaamet oma korduvates arvamustes Unakvere KSH osas. Muuhulgas piirkonnas elutseb, pesitseb, toituvad erinevad kaitsealused kotkaliigid (kalakotkas, merikotkas, konnakotkad).</p> <p>Seega põhjustab tuulikupargi rajamine olulisi ebasoodsaid mõjusid loodusele, mida ei ole võimalik leevendada KSH aruandes pakutud meetmetega. Kumulatiivseid mõjusid (Ülde eriplaneering, RePower ala) ei ole hinnatud. Ei ole põhjust arvata, et eelvaliku kinnitamisel ei rajata maksimaalset arvu tuulikuid, mistõttu on kumulatiivse mõju hindamine äärmiselt oluline. Me ei näe võimalust ka leevendusmeetmete rakendamiseks, sest kõik nimetatud alad on sedavõrd väärtuslikud loodusalad, rohevõrgustiku osad ning paljude kaitsealuste linnuliike ja käsitiivaliste elupaigad.</p> <p>Samuti ei ole meile teadaolevalt EP ala asukohakaardile kantud korrektselt kõiki kaitsealasid või kaitsevööndeid, samuti</p>	<p>Peale avaliku väljapaneku ja avaliku arutelu toimumist on võimalik ka volikogul laekunud arvamusi ja seisukohti oma otsuse tegemisel arvesse võtta.</p> <p>Vallavalitsus teeb edaspidi kõik paremaks kaasamiseks.</p> <p>8. Alternatiivide kaalumine</p> <p>Eriplaneeringu koostamise käigus on läbi viidud potentsiaalsete alade kaardistamine planeeringualal. Kaardistusel on kasutatud planeeringu lähteseisukohtades ja KSH programmis kirjeldatud kriteeriume. Planeeringuala väiksuse tõttu puuduvad planeeringualal asukohaalternatiivid, mida kaaluda.</p> <p>9. Mõju puhkemajandusele</p> <p>KSH aruanne (peatükk 4.7) käsitleb kaudset mõju turismile ja puhkemajandusele. Tuulepargid ei pruugi automaatselt tähendada turismipotentsiaali vähenemist ning mõju sõltub konkreetsetest oludest, nähtavusest ja muudest teguritest. Konkreetseid negatiivseid mõjusid puhkealadele pole seni tuvastatud.</p> <p>10. Mõju teede ja liiklusohutusele</p> <p>Mõju teede ja liiklusohutusele on käsitletud KSH pkt 4.4.1. Tuulepargi rajamisel tuleb kavandada teede tugevdamine, laiendamine jms. Antud küsimused on võimalik lahendada juhul kui antud tuulepargi rajamiseks jõutakse projekteerimise etappi.</p> <p>11. Infrastruktuuri paigutus eraomandisse</p> <p>Tuulepargi rajamiseks vajalike objektide paigutamine toimub ainult maaomaniku nõusolekul. Kohalik omavalitsus või planeeringust huvitatud isik ei saa sundida omanikku oma kinnistut arenduses osalema.</p> <p>12. KSH järeldused</p>
--	---

<p>kaitsealuste liikide leiukohti, mistõttu on oht, et KSH ei ole läbi viidud arvestades kõiki asjaolusid ning piiranguid.</p> <p>1.6 Üldplaneeringu järgi tuleb vältida rohevõrgustiku aladele tuuleparkide rajamist.</p> <p>Unakvere eriplaneeringu ja eelvalikuala on täies ulatuses oluline rohevõrgustiku ala. <u>Tuulepargi rajamine killustab maastikke, takistab lindude ja käsitiivaliste rännet ning ulukite elupaiku ja liikumist.</u> Ühtlasi toimuks tuulikute rajamisega keskkonna pöördumatu mõjutamine. Metsa raadamine tuulikupargi kommunikatsioonide ja montaažiplatside jaoks hävitab väärtuslikku metsamaad ning kohalike jahiseltside jahialasid. Tuulikute ehitusaluse pinnasetöödega hävitatakse nendel aladel pinnas jäädavalt ja muudetakse nii selle piirkonna kui ka lähedal asuvate loodusalade niiskusrežiimi.</p> <p>1.7 Eriplaneering on vastuolus taastuenergia direktiiviga. TaastuenergiALE üleminekuks vajalikku taristut soovitatakse rajada juba inimtegevuse poolt rikutud aladele. Taastuenergia direktiivi artikkel 15c lg 1 kohaselt tuleb määrata taastuenergia eelisarendusala: (i) taastuva energiaallika kasutuselevõtt ei avaldada eeldatavasti olulist keskkonnamõju, (ii) mh eelistada tehis- ja ehitatud pindu, nagu hoonete katused, fassaadid, transporditaristu ja selle vahetu ümbrus, parkimisalad, prügilad, kaevandused, tehissiseveekogud,- järved ja asjakohaselt juhul asula reoveepuhastid. Vastupidiselt, taastuenergia direktiiv kohustab liikmesriike jätma välja Natura 2000 alad ja riiklike looduse ja elurikkuse kaitse kavadega kindlaks määratud alad, peamised linnurändeteed ja mereimetajate rändeteed. Mitte ükski artikli 15c loetus nimetatud asukoht ei hõlma tuulikute rajamist rohevõrgustikku. Vastupidiselt taastuenergia direktiiv seab ühemõtteliselt eesmärgiks olemasoleva looduse võimalikult suures</p>	<p>KSH aruanne on kooskõlas KeHJS nõuetega ning lähtub tervikliku keskkonnamõju hindamise põhimõtetest. Järeldused, et mõju ei ole vältimatult oluline, põhinevad teaduslikel hinnangutel ja senistel kogemustel. Täiendavad uuringud viiakse läbi järgmises etapis – detailse lahenduse keskkonnamõju strateegilise hindamise raames. KSHs sisaldav info on üks sisend, mida vallavolikogu saab arvestada edasiste otsuste tegemisel.</p> <p>Kokkuvõte</p> <p>Planeeringu asukoha eelvaliku vastuvõtmise või sellest keeldumise otsuse teeb Põhja-Sakala Vallavolikogu võttes arvesse planeeringu koostamisel teatavaks saanud infot, laekunud arvamusi ning kaaludes erinevaid huve. Kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu menetlemisel tuleb lähtuda nii kohalikest huvidest kui ka ühiskonna kui terviku seisukohast olulistest avalikest huvidest. Taastuenergia tootmisvõimsuste arendamine toimub üldistes huvides energiavarustuskindluse tagamiseks ja kliimaeesmärkide saavutamiseks ning kohalik omavalitsus ei saa seda kaalutusotsuse tegemisel kõrvale jätta.</p> <p>Asukoha eelvaliku vastuvõtmise või sellest keeldumise otsuse tegemiseks on vajalik läbida eelnevalt eriplaneeringu avalikustamise etapp ehk vastavat otsust saab teha jõudes PlanS § 109 kohasesse menetluse etappi.</p>
--	---

ulatuses kaitsmine ja tuuleparkide rajamine juba inimese tegevuse tõttu rikutud alale.

1.8 Väärtusliku põllumajandusmaa maakasutus ja arendamise põhimõtted²¹:

Üldplaneeringu järgi tuleb väärtuslikud põllumajandusmaad hoida põllumajanduslikus kasutuses ning väärtusliku põllumajandusmaa kasutuselevõtt mittepõllumajanduslikul otstarbel on lubatud vaid avalikes huvides või kogukonna huvides (näiteks teede ja raudteede rajamiseks), kui vastavaid tegevusi ei saa ellu viia muul viisil.

KSH Joonis 17 põhjal jääb eelvalikualasse väärtuslik põllumajandusmaa. Üldplaneeringuga väärtustatakse ja säilitatakse piirkonna terviklikke väärtuslikke põllumajandusmaid. Välditakse väärtuslike põllumajandusmaade muul otstarbel, kui maa harimiseks, kasutusele võtmist²².

KSH ei sisalda kaalutlusi, mis kinnitaksid, et põllumajandusmaade hävitamine on kooskõlas Põhja-Sakala valla poolt varasemalt seatud avaliku huviga ehk väärtuslike põllumajandusmaade säilitamisega. Väärtuslikel põllumajandusmaadel hävineb see osa põllumajandusmaast, mis jääb

kommunikatsioonide, teede ja tuulikute vundamentide alla, sealjuures ühe tuuliku vundament võib olla märkimisväärse suurusega.

1.9 PlanS § 10 lg 3 kohustab kohalikku omavalitsust lähtuma ka kohalikust huvist. Arvamuse esitajate hinnangul on Põhja-Sakala Vallavalitsus eriplaneeringu käigus lähtunud üksnes ja ainult arendaja erahuvist toota tuule abil energiat ning kõik kohalikud/avalikud huvid (rohevõrgustiku kaitse, nahkhiirte kaitse, väärtuslike põllumajandusmaade kaitse/säilitamine, kohalike elanike tervise kaitse, põhiõiguste kaitse jne) on jäetud kaalumata.

²¹ <https://www.pohja-sakala.ee/documents/17894261/34154697/P%C3%B5hja-Sakala+%C3%9CP+seletuskiri.pdf/19c43e1d-98cb-42ed-a977-395e816954f9> (lk 42)

²² <https://www.pohja-sakala.ee/documents/17894261/34154697/P%C3%B5hja-Sakala+%C3%9CP+seletuskiri.pdf/19c43e1d-98cb-42ed-a977-395e816954f9> (lk 8)

Unakvere küla tuuleenergeetika eriplaneeringu avalikul väljapanekul esitatud arvamuste ja vallavalitsuse seisukohtade koondtabel

1.10 Kohalik omavalitsus peab oma kaalutusõigust teostama kooskõlas PlanS §-ga 10 ja HMS § 4 lg-ga 2 (vt ka Tallinna Ringkonnakohtu otsus nr 3-21-810 p 15) ehk teisiti öeldes, peab kohalik omavalitsus tasakaalustama erinevaid huve, sealhulgas avalikke huve ja väärtusi, kaaluma neid vastavalt planeerimise põhimõtetele ja planeeringu eesmärkidele. **Avalik huvi on määratlemata õigusmõiste ning väljendub mh üldplaneeringus seatud eesmärkides.** Kohtupraktikast tulenevalt peab haldusorgan sisustama, mis on ülekaalukas avalik huvi (vt halduskohtu otsus nr 3-20-2548 p-s 34). Tallinna Halduskohus on 06.12.2024 otsuses nõustunud, et ülekaalukas avalik huvi väljendub valla soovis säilitada allesjäänud looduslike alade ilme ja toimimine (otsus nr 2-23-2034, millega kohus jättis jõusse kohaliku omavalitsuse otsuse jätta KOVEP algatamata).

Võttes arvesse eeltoodut, leiame, et Põhja-sakala valla üldplaneeringu muutmine Unakvere tuulepargi eriplaneeringu käigus ei ole põhjendatud ega vastuvõetav. Planeering on otseses vastuolus Põhja-Sakala valla üldplaneeringuga ning eirab Euroopa Liidu taastuvenergia ja looduskaitse direktiivides sätestatud juhiseid. Kavandatav tegevus kahjustab pöördumatult looduslikku mitmekesisust, väärtuslikku põllumajandusmaad ja kohaliku kogukonna elukeskkonda ning vara väärtust. Taastuvenergia arendamine peab toimuma läbimõeldult ja vastutustundlikult – kohtades, kus selle mõju loodusele, maastikule ja inimestele on minimaalne. Seetõttu ei saa me nõustuda Unakvere tuulepargi rajamisega praegusel kujul ega pea otstarbekaks üldplaneeringu muutmist selle erahuvi teeniva eriplaneeringu elluviimiseks. Üldplaneeringu muutmine kohaliku omavalitsuse eriplaneeringuga on erandlik meede ning käesoleval ajal selliseid erandlikke asjaolusid ei esine.

2. Arvamuse avaldajad ei nõustu 290 m tuulikute planeerimisega Unakvere eriplaneeringu eelvalikualale.

3. Ukraina konflikt järgides on võimalik järeldada, et energiataristu on strateegiliselt oluline sihtmärk. Olulise energiataristu paigutamine piirkonda võib muuta selle piirkonna sihtmärgiks vaenulikule tegevusele.

Arvamuse avaldajate arvates toob Unakvere tuulikupargi rajamine kaasa riski, et elanikud ja nende kodud satuvad võimaliku sõjalise konflikti korral ohtu.

Mobiili- ja raadioside

4. KSH järgi on hinnatud tuulikute tekitatud mobiilside häiringut väheseks.

Ka täna on piirkonnas mobiilsidelevi probleemne ning mobiililevile avaldatav mõju ei ole välja selgitatud. Osade inimeste jaoks on interneti kättesaadavus otseselt seotud mobiilileviga ning võimalikud täiendavad tõrked ei ole meile aktsepteeritavad.

Elanike ja avalikkuse kaasamine on olnud puudulik

5. Planeerimisseaduse § 99 lg 2 kohaselt kaasatakse kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu eelvaliku koostamisse isikud, kelle õigusi võib planeering puudutada, isikud, kes on avaldanud soovi olla eelvaliku tegemisse kaasatud, samuti isikud ja asutused, kellel võib olla põhjendatud huvi eeldatavalt kaasneva olulise keskkonnamõju või kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu elluviimise vastu, sealhulgas valitsusvälised keskkonnaorganisatsioonid neid ühendava organisatsiooni kaudu.

6. Kohalike elanike ja maaomanike kaasamine eriplaneeringu menetlemisse on olnud puudulik. Info, et tuulikute kaugust planeeritakse 1000 m kaugusele elamutest, jõudis ebameeldiva üllatusena paljude kohalikele elanikeni ja maaomanikeni alles 2025. aasta jaanuari keskpaigas tänu kogukonna võrgustikule. Ei ole põhjust arvata, et vallal puuduvad kohalike elanike kontaktid, kuna

vajadusel (nt valimisedeliste laialisaatmisel) jõutakse kõigi kohalike elanikeni. Kahjuks aga nii olulises küsimuses nagu tuulikutepargi rajamine eeldatakse, et inimesed, kes soovivad kaasatud olla, pöörduvad ise vallavalitsuse poole ja avaldavad soovi olla kaasatud. **Ülaltoodut silmas pidades järeldame, et KSH on koostatud ärihuvidest lähtudes ja ei ole väärtustatud kohalikke elanikke ja elukeskkonda. Puudulikku kaasamist näitab ka asjaolu, et eriplaneeringu programmi arutelul Suure-Jaanis ei osalenud ühtegi inimest ning Kõo arutelul osales viis inimest ning protokoll ja arvamuste tabeli järgi ei ole tehtud kohalike elanike poolt ühtegi ettepanekut ega arvamust KSH programmi kohta. Kaasatud ei ole ühtegi keskkonna- ega looduskaitsega tegelevat organisatsiooni. Seega on kaasamine pigem näiline.**

Tuulikumüra võib põhjustada inimestel tervisehäireid

7. Põhiseadus sätestab igäühe õiguse tervise ja heaolu kaitsele.

7.1 Tuulikute tekitatud vibratsioon ja madalsageduslik müra võib tundlikuma inimese tervisele mõjuda negatiivselt. Näiteks kahtlustatakse seost püsiva vibratsiooni või madalsagedusliku heli ja epilepsia vahel. Ka on faktiliselt tõendatud, et teatud olukorras võib tuulikul olla inimese tervisele negatiivne mõju. Seda kinnitab Prantsuse kohtu otsus²³ aastast 2021, kus kohus otsustas, on tõendatud tuulikute negatiivne mõju hagejate tervisele. Seega ei saa piisava kindlusega väita, et tuulikud on ohutud inimese tervisele. Pidev mürahäiring ning valgus- või varjutusreostus võib mõjuda elanike vaimsele tervisele. Piirkonna kõige suurem väärtus on looduskeskkond ja vaikus, mis saab tuulepargi rajamisega rikutud.

7.2 Unakveree eelvalikualale planeeritakse 290 m tipukõrgusega tuulikud. On teada, et Eestis ei ole seni paigaldatud sellise kõrgusega tuulikuid ning ka mujal maailmas on nii kõrged tuulikud pigem

²³ <https://www.theguardian.com/world/2021/nov/08/french-couple-wins-legal-fight-wind-turbine-syndrome-windfarm-health>

avameres. See seab kahtluse alla teostatud ja teostamisel olevate uuringute tõsiseltvõetavuse, kuna võrreldavaid andmeid ja uuringuid sellise kõrgusega tuulikute, mis paikneksid maismaal, ei ole piisavalt. **KSH müramodelleeringud ei ole teostatud 290m tuulikute parameetrite arvesse võttes.**

7.3 KSH 10.07.24 aruandes²⁴ oli dokumenteeritud, et madalsagedusliku müra modelleering ületas tuulikute ühe kuni kahe kilomeetri kaugusel asuvate müratundlike hoonete väliskeskkonnas müranorme enamuses uuritud punktides. Seega võib järeldada, et mõjupiirkonnas elavate inimeste tervis ja **heaolu on tagatud juhul, kui tuulikute ja eluhoonete vahekaugus on vähemalt üle kahe kilomeetri.** Vastasel korral võib pikaajaline koduõues mängimine, töötamine ja puhkamine muutuda tervistkahjustavaks.

7.3.1 KSH aruandes Tabel 21 kajastatud madalsagedusliku müra modelleering näitab, et sagedusel 50-200Hz ületab müra normtaseme neljas siseruumis (Venevere kool, Piiri-Jaani, Möldre, Loigo). Arvestades lubatud mõõteviga ja madalamat õhuniiskust müra modelleerimisel (modelleerimisel 70% mitte 82% mis on Eesti keskmine) on oht, et madalsageduslik müra ületab norme rohkemates siseruumides.

Seega ei nõustu arvamuse avaldajad KSH järeldustes lk 111 esitatud väitega, et ei ole oodata eluruumides müra soovitatava väärtuse ületamist.

7.3.2 KSH aruande 15.01.25 versioonis lk 122 on toodud välja, et potentsiaalse tuulepargi ala 1-2 km raadiusesse jäävate elu- ja ühiskondlike hoonete arv on 39, kuid müramodelleeringud on teostatud vaid 31 müratundlikule hoonetele (vt Tabel 18).

Arvestades lubatud mõõteviga ning müra modelleerimisel ei ole kasutatud Eesti keskmist õhuniiskust 82%, on alust arvata, et

²⁴ <https://www.pohja-sakala.ee/documents/17894261/35996877/P%C3%B5hja-Sakala+EP+m%C3%B5jude+hindamine.pdf/8fc89c53-8213-45f7-9d40-1cfa64d154fd> Lk 106-108

<p>tegelikud müratasemed ületavad norme 14-s müra mõõtepunktis.</p> <p>7.3.3 KSH aruandes 10.07.24 versioonis (Tabel 18) on teostatud müramodelleering 44 müratundlikul alal ning KSH aruande 15.01.25 versioonis (Tabel 18) on teostatud müramodelleering 31 müratundlikul alal. KSH (15.01.25) Tabel 21 on madalsagedusliku müra modelleering teostatud 44-s hoones.</p> <p>Seega ei ole müramodelleeringud teostatud kõikidel müratundlikel aladel.</p> <p>7.4 Saarde ja Sopi-Tootsi tuulepargi mõjud inimeste tervisele on hindamata. Nende tuuleparkide lähedalt on laekunud Terviseametile ja vallavalitsustele mürakaebusi²⁵. Tänaeni on kaebused Terviseametis menetluses, lisaks eelnimetatud tuuleparkidele veel on kaebusi laekunud ka Aseriaru ja Purtse tuuleparkide lähedal elavatel kodanikel.</p> <p>7.6 Saarde Vallavalitsus on 08.01.2025 saatnud Saarde tuulepargi omanikule (Utlitas Wind OÜ) selgitustaotluse (nr 7-13/19)²⁶, milles on muu hulgas küsinud, kas on võimalik tuulikud ööseks seisata. Järelikult on Saarde probleem niivõrd tõsine, et vallavalitsus on asunud uurima võimalusi oma elanike tervise kaitsmiseks.</p> <p>7.7 Eestis kehtivad õigusnormid, s.h müranormid ei ole tuuleparkide mõju hindamiseks tänapäevased. Kliimaministeerium on korraldanud riigihanke nr 280536 „Tuuleparkide mõju võrdlev analüüs ja juhend mõjuhindajatele²⁷“. Hanketeade avaldati 09.07.2024. Seejuures on hanke tehnilises kirjelduses selgelt rõhutatud: <i>pakkuda välja konkreetseid ettepanekud Eesti tuuleparkide senise keskkonnamõju hindamise (KMH ja KSH) praktika kvaliteedi parandamiseks, välisõhus leviva müra, madalsagedusliku müra (infraheli), vibratsiooni ja varjutamise efektiivsemaks hindamiseks,</i></p>	
--	--

²⁵ <https://www.err.ee/1609539646/saarde-tuulikupargi-laiendus-porkus-kohalike-muramurele>

²⁶ <https://atp.amphora.ee/saardevv/?o=303&o2=303&u=-1&hdr=hp&dschex=1&sbr=all&tbs=all&dt=&sbrq=7-13%2F19&pageSize=20&page=1&b=1>

²⁷ <https://riigihanked.riik.ee/rhr-web/#/procurement/7422724/general-info>

*prognoosimiseks ja reguleerimiseks ning antud häiringute ennetamiseks, vältimiseks ja leevendamiseks. Juhul kui analüüsisist nähtub vajadus täpsustada, **täiendada või muuta Eestis kehtivaid õigusakte**, pakkuda lisaks välja põhimõttelised ettepanekud muudatuste tegemiseks. See väljendab selgelt, et praegu kehtivad normid ei sobi tuuleparkide planeerimiseks ning keskkonnamõju hindamise kvaliteet ei ole piisavalt hea rahvatervise, looduskeskkonna ja teiste tegurite hindamiseks.*

7.8 KSH aruanne lk 107 järgi kasutatakse müra modelleeringutes 70% õhuniiskust, Keskkonnaagentuuri andmetel on Eesti keskmine²⁸ õhuniiskus 82%, seega ei vasta müramodelleeringud Eesti tegelikele oludele ning on oht, et tuulikute mõjuala müratasemed elamutes ja kinnistutel ületavad norme, sest niiskes õhus levib müra kaugemale

7.9 Riigikohus on lahendis nr 3-3-1-88-15 selgitanud: Samuti on ebamõislik elektrituulik esmalt valmis ehitada ning asuda alles pärast seda tegelema müraküsimuse lahendamise. **Seega peavad kõik käesolevas vastuväites esitatud müraküsimused saama ammendava vastuse enne tuulikute püstitamist.** Kusjuures viidatud lahendis leidis Riigikohus, et tegemist oli otsusega, mis kuulus tühistamisele. Sellises olukorras, kui vald jätkab KOVEP koostamise menetlust, saaksid allakirjutanud või kõik isikud, kelle subjektiivseid õigusi rikutakse, pöörduda kohtusse otsuse või otsuste tühistamiseks. Eeltoodud kohtulahendi valguses on igati mõistlik KOVEP koostamise menetlus peatada nii Unakvere kui ka Ülde piirkonna osas seni kuni on valminud asjakohased uuringud.

Arvamuse avaldajad on seisukohal, et igaühel on põhiseaduslik õigus tervise ja heaolu kaitsele. Uurimata on 290 m kõrgusega tuulikute madalsageduslik müra ja vibratsioon. Erinevad uuringud ja inimeste kogemused, et tuulikute mõju võib ulatuda mitme kilomeetri kaugusele, ületades müranorme ning mõjutades negatiivselt inimeste

²⁸ <https://www.ilmateenistus.ee/kliima/kliimanormid/ohuniiskus/>

Unakvere küla tuuleenergeetika eriplaneeringu avalikul väljapanekul esitatud arvamuste ja vallavalitsuse seisukohtade koondtabel

elu- ja puhkevõimalusi. Terviseametile ja kohalikele omavalitsustele laekunud kaebused teistest piirkondadest, samuti Saarde valla pöördumine tuulepargi omaniku poole võimalike leevendusmeetmete osas, kinnitavad, et tegemist ei ole teoreetiliste, vaid reaalsete probleemidega. Kehtivad õigusnormid ei ole tänapäevaste tuuleparkide hindamiseks piisavad, mistõttu on algatatud ka vastav riiklik analüüs. Riigikohtu praktika rõhutab selgelt, et tuulikute rajamise eelduseks peab olema ammendav ja usaldusväärne keskkonnamõjude hindamine, mitte nende probleemide lahendamine tagantjärele. **Seetõttu on igati põhjendatud peatada KOVEP koostamise eriplaneeringu menetlus, kuni on olemas ajakohased uuringud, meetodikad ja regulatsioonid, mis tagaksid kohalike elanike tervise ja heaolu kaitse.**

Alternatiivide kaalumine

8. Planeerimisseadus sätestab, et alternatiivsed lahendused peavad olema täielikult hinnatud. Unakvere tuulepargi asukoha eelvalikuala leidmine on näiline, **ei ole otsitud ega analüüsitud muid potentsiaalseid tuulepargi rajamiseks sobivamaid, väiksema keskkonnamõjuga asukohti Põhja-Sakala vallas.**

Mõju kohalikule puhkemajandusele ja turismile

9. Põhja-Sakala valla üldplaneering lk 8 on välja toodud, et *Majutusettevõtete, toitlustuskohtade ja puhkealade arendamine ning tingimuste loomine aktiivse puhkuse veetmiseks aastaringi on oluline piirkonna turismipotentsiaali ärakasutamiseks.*

Eelvaliku ala lähedusse jääb Venevere Puhkeküla koos Venevere tiigiga mis on armastatud ja hinnatud puhke- ning supluskoht nii kohalike elanike kui ka turistide jaoks. KSH aruandes ei ole analüüsitud tuuleparkide mõju turismile ja puhkemajanduse edendamisele Põhja-Sakala vallas. **Tuulepargi rajamisega kaasnev visuaalne- ja mürareostus võib muuta üldplaneeringus toodud**

puhkealade arendamise eesmärgi nii uutele kui ka juba tegutsevatele ettevõtetele võimatuks.

Mõju teedele ja liiklusohutusele

10. KSH lk 99 on välja toodud, et kohalikud elanikud peavad arvestama tuulepargi ehitusega seonduvate häiringutega materjalide veol. KSH hindab tuulepargi ehitusaegsed mõjud kohalikule teedevõrgule mõõdukalt negatiivseks.

Arvamuse avaldajad ei nõustu antud väitega, sest kui materjalide veoks kasutatakse kruusateid, muutuvad need suurte masinate ja suure liikluskoormuse tõttu auklikuks ja läbimatuteks.

11. Arvamuse avaldajad ei nõustu enda kinnistutele montaažiplatside, alajaamade, mastide, maakaablite, õhuliinide, ülekandeliinide, teede ja tuletõrje veevõtukohtade rajamisega.

12. KSH aruanne on tervikuna vastuoluline ning järeldustes ebaveenev. Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse § 5 kohaselt on keskkonnamõju oluline, kui see võib eeldatavalt ületada tegevuskoha keskkonnataluvust, põhjustada keskkonnas pöördumatuid muutusi või seada ohtu inimese tervise ja heaolu, kultuuripärandi või vara. Kuigi aruandes on suures osas välja toodud eriplaneeringuga seotud ohud loodusele ja mõjud inimestele ja keskkonnale, siis lõppjäreldusena on siiski leitud, et olulisi mõjusid ei ole. Aruandes ei ole kajastatud piisava põhjalikkusega mõju inimeste tervisele ja heaolule, on alahinnatud mõju nii loodusele kui inimestele ja ei ole väärtustatud kohaliku elaniku harjumuspärast eluviisi ja keskkonda eeldades, et raha võiks kompenseerida või leevendada kaotatud elukeskkonda. KSH keskendub sellele, kuidas leida võimalusi leevendada või vähendada mõjusid, mida ei ole tegelikkuses võimalik leevendada, sest kui looduskeskkonda muudetakse

Unakvere küla tuuleenergeetika eriplaneeringu avalikul väljapanekul esitatud arvamuste ja vallavalitsuse seisukohtade koondtabel

<p>inimtegevuse tagajärjel, siis on sellel pöördumatud mõjud. Küsitav on ekspertiiside läbiviimise kvaliteet ja ekspertide kompetents või kogemus, kui ka Keskkonnaamet on teinud sellekohaseid etteheiteid oma arvamuses KSH kohta.</p> <p>Aruandes toodud info põhjal ei ole võimalik kindlaks teha, millistest normatiividest on lähtutud aktsepteeritava mõju määramisel, mida nii loomad, linnud kui inimesed peaksid KSH põhjal rahulikult taluma, ei ole välja toodud, mille põhjal on hindajad otsustanud, et just need normatiivid on õiged ja asjakohased antud keskkonnas.</p> <p>Seega kokkuvõttes ei ole KSH läbiviimine ja aruanne vastavuses KSH läbiviimise eesmärgiga, seadusest tulenevate nõuetega ega anna piisava kindlusega alust väita, et tuulikupargi rajamisega ei kaasneks keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse § 5 kohast olulist keskkonnamõju, mis võib eeldatavalt ületada tegevuskoha keskkonnataluvust, põhjustada keskkonnas pöördumatuid muutusi või seada ohtu inimese tervise ja heaolu, kultuuripärandi või vara.</p> <p>Seega palume Põhja-Sakala vallavolikogul: keelduda asukoha eelvaliku ja keskkonnamõju strateegilise hindamise esimese etapi aruande vastuvõtmisest ja lõpetada eriplaneeringu menetlemine.</p> <p>Lisatud: Arvamuse ja taotlusega nõustuvate kohaliku kogukonna inimeste allkirjad</p>	
28. Petitsioon EI TUULEPARKIDELE (25.03.25 reg nr 7-1/12-77)	
<p>Meie, allkirjutanud Põhja-Sakala valla elanikud (sh Unakvere, Ülde, Kurnuvere, Maalasti, Kuiavere, Jaska, Reegoldi, Navesti, Paaksima, Venevere, Paenasti, Tääksi, Soomevere, Lõhavere, Kõidama, Tällevere, Kärevere, Kuhjavere külade ja Olustvere alevik, mille territooriumile ja mõjualasse jäävad planeeringualad), kelle elukorraldust planeeritavad tuulikupargid otseselt mõjutama</p>	<p>Täname pöördumise eest seoses Põhja-Sakala valla Unakvere ja Ülde piirkondade tuuleparkide eriplaneeringutega.</p> <p>Alljärgnevalt esitab vallavalitsus oma vastused pöördumises toodud peamistele seisukohtadele, tuginedes olemasolevatele dokumentidele, kehtivatele õigusaktidele ja keskkonnamõju hindamise (KSH)</p>

Unakvere küla tuuleenergeetika eriplaneeringu avalikul väljapanekul esitatud arvamuste ja vallavalitsuse seisukohtade koondtabel

<p>hakkaksid, ei ole nõus tuulikupargi rajamisega eriplaneeringutega ettenähtud piirkondadesse.</p> <p>Tuulepargi rajamine Põhja-Sakala valda eriplaneeringutega ettenähtud piirkondadesse tooks kaasa unikaalse loodus- ja meie tavapärase elukeskkonna kadumise.</p> <p>PÕHJENDUSED MEIE VASTUSEISULE: TUULIKUD EI OLE OHUTUD INIMESTE TERVISELE</p> <ul style="list-style-type: none"> • Põhiseadus sätestab igäihe õiguse tervise ja heaolu kaitsele. • Tuulikute tekitatud vibratsioon ja madalsageduslik müra võib tundlikuma inimese tervisele mõjuda negatiivselt. Näiteks kahtlustatakse seost püsiva vibratsiooni või madalsagedusliku heli ja epilepsia vahel. Ka on faktiliselt tõendatud, et teatud olukorras võib tuulikul olla inimese tervisele negatiivne mõju. Seda kinnitab Prantsuse kohtu otsus aastast 2021, kus kohus otsustas, on tõendatud tuulikute negatiivne mõju hagejate tervisele. Seega ei saa piisava kindlusega väita, et tuulikud on ohutud inimese tervisele. Pidev mürahäiring ning valgus- või varjutusreostus võib mõjuda elanike vaimsele tervisele. Piirkonna kõige suurem väärtus on looduskeskkond ja vaikus, mis saab tuulepargi rajamisega rikutud. • Eriplaneeringute aladele planeeritakse 250+ m tipukõrgusega tuulikud. On teada, et Eestis ei ole seni paigaldatud sellise kõrgusega tuulikuid ning ka mujal maailmas on nii kõrged tuulikud pigem avameres. See seab kahtluse alla teostatud ja teostamisel olevate uuringute tõsiseltvõetavuse, kuna võrreldavaid andmeid ja uuringuid sellise kõrgusega tuulikute test, mis paikneksid maismaal, ei ole piisavalt.	<p>aruandele. Selgitame, et käesolevad vastused puudutavad Unakvere eriplaneeringut. Ülde eriplaneeringuga seonduva käsitlemine ei ole Unakvere eriplaneeringu menetluses asjakohane. Samuti selgitame, et Põhja-Sakala Vallavalitsus ei ole saanud 14.04.2025 seisuga ühtegi täiendavat eriplaneeringu algatamise taotlust. Repower uuringutega kaetud riigimaa alad jäävad suuresti Ülde eriplaneeringu alale. Ülde eriplaneeringu menetlusse huvitatud isikuna liitmiseks on avaldanud soovi Windskreen OÜ.</p> <p>1. Tervisemõjud ja madalsageduslik müra</p> <p>Eriplaneeringu ja KSH koostamise käigus on arvestatud potentsiaalsete tervisemõjudega. Madalsagedusliku müra modelleerimine on käsitletud KSH aruande ptk 4.6.1.3. Modelleerimistulemuste alusel ei ole eeldada kehtivate tervisekaitse normväärtuste ületamist elamute siseruumides. Terviseamet on planeeringu kooskõlastanud, mis tähendab, et see vastab rahvatervise kaitse nõuetele.</p> <p>Teadusuuringute alusel ning infraheli mõõtmiste alusel eri tuuleparkides maailmas ei ole täheldatud tuuleparkidega kaasnevat infraheli tasemetel, mis ületaks inimese tajuläve ja mis võiks põhjustada olulist tervisemõju. Viimast on kinnitanud Sotsiaalministeerium ka Saarde tuulepargi müramõõdistuste näitel oma 10.03.2025 kirjas nr 5.1-2/679-1: <i>Terviseameti füüsikalabori töötajad viisid läbi Saarde tuulepargi müramõõdistused. Selgus, et kõik mõõtmistulemused jäid oluliselt alla normtaseme, nii kuuldava kui ka kuuldamatu müra puhul, nii siseruumides kui ka välisõhus – andmete põhjal ei ole põhjust arvata, et tuulikute seotud müra oleks inimese tervisele kuidagi ohuks.</i></p> <p>KSH I etapi aruandes ei ole esitatud infot nagu madalsageduslik müra ületaks müranorme. Madalsageduslikule mürale kehtivad normtasemed sotsiaalministri 04.03.2002 määruse nr 42 „Müra normtasemed elu- ja puhkealal, elamutes ning ühiskasutusega hoonetes ja mürataseme</p>
---	---

Unakvere küla tuuleenergeetika eriplaneeringu avalikul väljapanekul esitatud arvamuste ja vallavalitsuse seisukohtade koondtabel

<ul style="list-style-type: none"> • Unakvere KSH 1.etapi 10.07.24 aruandes oli dokumenteeritud, et madalsagedusliku müra modelleering ületas tuulikute ühe kuni kahe kilomeetri kaugusel asuvate elumajade hoovides väliskeskonna müranorme enamuses uuritud punktides. Seega võib järeldada, et mõjupiirkonnas elavate inimeste tervis ja heaolu on tagatud juhul, kui tuulikute ja eluhoonete vahekaugus on vähemalt üle kahe kilomeetri. Vastasel korral võib pikaajaline koduõues mängimine, töötamine ja puhkamine muutuda tervistkahjustavaks. • Saarde ja Sopi-Tootsi tuulepargi mõjud inimeste tervisele on hindamata. Nende tuuleparkide lähedalt on laekunud Terviseametile ja vallavalitsustele mürakaebusi. Tänapäevani on kaebused Terviseametis menetluses, lisaks eelnimetatud tuuleparkidele veel on kaebusi laekunud ka Aseriaru ja Purtse tuuleparkide lähedal elavatele kodanikele. Saarde Vallavalitsus on 08.01.2025 saatnud Saarde tuulepargi omanikule (Utlitas Wind OÜ) selgitustaotluse (nr 7-13/19), milles on muuhulgas küsinud, kas on võimalik tuulikud ööseks seisata. Järelikult on Saarde probleem niivõrd tõsine, et vallavalitsus on asunud uurima võimalusi oma elanike tervise kaitsmiseks. • Eestis kehtivad õigusnormid, s.h müranormid ei ole tuuleparkide mõju hindamiseks tänapäevased. Kliimaministeerium on korraldanud riigihanke nr 280536 „Tuuleparkide mõju võrdlev analüüs ja juhend mõjuhindajatele“. Hanketeade avaldati 09.07.2024. See väljendab selgelt, et praegu kehtivad normid ei sobi tuuleparkide planeerimiseks ning keskkonnamõju hindamise kvaliteet ei ole piisavalt hea rahvatervise, loodus-keskkonna ja teiste tegurite hindamiseks. <p>TUULEPARKIDE VAHETU LÄHEDUS VÄHENDAB KINNISVARA VÄÄRTUST KUNI 25%</p>	<p>mõõtmise meetodid“ lisa alusel. Määruse lisa kohased helirõhutasemed madalsagedusliku müra häirivuse hindamiseks elamute elu- ja magamisruumides ning nendega võrdsustatud ruumides öisel ajal on toodud KSH Tabel 19-s. Tegu ei ole seega välisterritooriumil kehtivate normidega, vaid hoonetes sees kehtivate normtasemetega. Madalsagedusliku müra normtasemete puhul ei kasutata sageduskorrektsiooni ning normtasemed on kehtestatud sageduste kaupa. Välisterritooriumil madalsagedusliku müra normväärtusi eraldiseisvalt ei kehti. Välisterritooriumi müra normtasemeid reguleerib keskkonnaministri 16.12.2016 määrus nr 71 „Välisõhus leviva müra normtasemed ja mürataseme mõõtmise, määramise ja hindamise meetodid“, mille alusel kehtivatele normtasemetele vastavust on hinnatud KSH aruande ptk 4.6.1.2.</p> <p>2. Tuulikute kõrgus ja teadusuuringute asjakohasus</p> <p>Kuigi Unakverre planeeritavad tuulikud võivad olla kõrgemad kui seni Eestis kasutusel olnud, ei ole tuuliku kõrgus otseselt võrdelises seoses tervisemõjuga. KSH ja planeeringu koostamisel kasutatakse asjakohaseid juhendeid ja andmeid, mis arvestavad ka suuremõõtmeliste maismaatuulikute mõjusid. Kliimaministeeriumi poolt uue juhendmaterjali koostamine ei muuda kehtivaid normatiive kehtetuks, vaid eesmärk on ühtlustada ja täiustada hindamismetoodikaid.</p> <p>3. Elamute kaugus tuulikute ja vastavus üldplaneeringule</p> <p>Lähtuvalt esitatud arvamustest muudetakse planeeringulahendus üldplaneeringu kohaseks ja jäetakse ära üldplaneeringu muutmine. Planeeringulahendus muudetakse selliseks, et enam kui 150 meetri kõrgune elektrituulik peab olema elamust ja ühiskondlikust hoonest vähemalt 1500 m kaugusel, kui elamu või ühiskondliku hoone omanikuga ei lepita kokku teisiti.</p> <p>4. Kinnisvara väärtuse langus</p>
---	--

Unakvere küla tuuleenergeetika eriplaneeringu avalikul väljapanekul esitatud arvamuste ja vallavalitsuse seisukohtade koondtabel

<p>• On tuvastatud, et tuulikute lähedus mõjutab negatiivselt kinnisvara hinda ja määravaks saab tuulikute kõrgus, kaugus ja nähtavus. Eriplaneeringute piirkonnas on maaomanike jaoks kinnisvara suurimaks väärtuseks sageli just selle asukoht looduskeskkonnas, mis tuulikupargi rajamisega muutuksid oluliselt ja pöördumatult. Seda ei ole võimalik kompenseerida.</p> <p>KAHJUSTUSED LOODUSKESKKONNALE</p> <p>• Natura hindamine on praktikas omandanud suure õigusliku siduvuse otsustaja jaoks – kui ebasoodne mõju ei ole välistatud, ei tohi tegevuse elluviimist lubada. Seda ka juhul, kui tegemist on strateegilise planeerimisdokumentiga, millele järgneb menetlusi (nt detailplaneering, ehitus-luba või mõni muu tegevusluba), kus on võimalik täpsemalt hinnata kavandatava tegevuse mõju Natura 2000 võrgustiku alale ja leida sobilikke keskkonnameetmeid. Tuuleparkide rajamine ohustab Natura 2000 alasid ja nende kaitse-eesmärke, sealhulgas haruldasi liike nagu merikotkas, must toonekurg ja metsis. Algatatud eriplaneeringute dokumentide põhjal ei ole välistatud tuuleparkide negatiivne mõju Maalasti loodusalale, Parika ja Alam-Pedja linnualadele.</p> <p>Põhja-Sakala vallas on kolm rahvusvahelise tähtsusega linnuala: Parika, Soomaa ja Kikepera. Rahvusvahelise tähtsusega Parika linnuala hoidmine ja kaitsmine on ülekaalukas avalik huvi ning tuuleparkide arendamine kaitsealade vahetus läheduses lindude toitumisaladel ja rändeteedel ning rohevõrgustike aladel on arendajate ärihuvi.</p> <p>• Metsa raadamine tuulikupargi kommunikatsioonide ja montaažiplatside jaoks hävitab väärtuslikku metsamaad ning kohalike jahiseltside jahialasid. Tuulikute ehitusaluse pinnasetöödega hävitatakse nendel aladel pinnas jäädavalt ja</p>	<p>KSH aruande ptk 4.6.4.2. käsitleb tuuleparkide mõju kinnisvara väärtusele. Mõju ulatus sõltub paljudest teguritest (distsants, nähtavus, müra, maastiku iseloom). Analüüsi kohaselt võib mõju väärtusele eksisteerida, kuid see ei ole ühtne ega automaatselt 25% nagu viidatud pöördumises. Kinnisvara väärtuse muutused sõltuvad ka investeeringutest infrastruktuuri ning rakenduvast taluvustasust.</p> <p>5. Mõju looduskeskkonnale ja Natura 2000 aladele</p> <p>KSH käigus on hinnatud Natura 2000 alasid puudutavaid mõjusid, sh Maalasti loodusala, Parika ja Alam-Pedja linnualad. Negatiivsete mõjude vältimiseks on planeeringualasid vähendatud ning kehtestatud kohustuslikud täiendavad seire- ja leevendusmeetmed linnustiku kaitseks (KSH ptk 4.1.1). Lõplik looduse mõjude hindamine toimub detailse lahenduse KSH raames pärast tuulepargi asukoha valikut.</p> <p>6. Vastuolu üldplaneeringuga</p> <p>Lähtuvalt esitatud arvamustest muudetakse planeeringulahendus üldplaneeringu kohaseks ja jäetakse ära üldplaneeringu muutmine. Planeeringulahendus muudetakse selliseks, et enam kui 150 meetri kõrgune elektri tuulik peab olema elamust ja ühiskondlikust hoonest vähemalt 1500 m kaugusel, kui elamu või ühiskondliku hoone omanikuga ei lepita kokku teisiti.</p> <p>Vastavalt valla üldplaneeringule on väärtusliku põllumajandusmaa kasutuselevõtt mittepõllumajanduslikul otstarbel lubatud avalikes huvides. Riigikohus on käsitlenud avaliku huvina taastuenergia tootmist, mis on riigi ja ühiskonna jaoks vajalik. Elektrienergia tootmise eri viiside arendamisega tagatakse energiajulgeolek, riigikaitse, kliimapoliitika eesmärgid.</p> <p>Vastavalt valla üldplaneeringule tuleb olulise ruumilise mõjuga objektide kavandamisel rohevõrgustiku alale objekti asukohavalikul viia</p>
---	--

Unakvere küla tuuleenergeetika eriplaneeringu avalikul väljapanekul esitatud arvamuste ja vallavalitsuse seisukohtade koondtabel

<p>muudetakse nii selle piirkonna kui ka lähedal asuvate loodusalade niiskusrežiimi.</p> <ul style="list-style-type: none"> • ELME2 “Elupaikade säilitamine looduslikele liikidele” kaardikihi10 järgi on planeeritavad tuulepargi piirkonnad kõrge olulisusega aladeks, millele rahalist väärtust hinnatud pole, sest tegemist on sisuliselt hindamatu väärtusega. ELME2 “Loodusmaastiku sidusus” kaardikihi järgi on tegemist ka kõrge sidususe näitaga piirkondadega. • Unakvere KSH ja Ülde KSH programm keskenduvad sellele, kuidas leida võimalusi leevendada või vähendada mõjusid, mida ei ole tegelikkuses võimalik leevendada, sest kui looduskeskkonda muudetakse inimtegevuse tagajärjel, siis on sellel pöördumatud mõjud. • Unakvere linnustiku ja nahkhiirte uuringud on läbi viidud puudulikult, sellele on viidanud ka Keskkonnaamet enda arvamuses. KSH lugemisel selgub, et Unakvere tuulikupargi rajamisel ettenähtud piirkonda on oluline ebasoodne mõju nii loodusele kui inimestele, puudulikke uuringuid on püütud maandada järgmises etapis läbiviidavate uuringutega, mille läbiviimise oleks võinud lahendada KSH raames. <p>UNAKVERE JA ÜLDE TUULEPARKIDE ERIPLANEERINGUTE JA PÕHJA-SAKALA VALLA ÜLDPLANEERINGU VAHEL ON VASTUOLU</p> <ul style="list-style-type: none"> • Põhja-Sakala valla üldplaneeringuga ei ole ette nähtud tuuleparkide rajamist rohevõrgustiku aladele, väärtuslikule põllumajandusmaale ega lähemale kui 1500 m eluhoonetest. Üldplaneeringu eesmärk on säilitada kohaliku omavalitsuse tasakaalustatud areng, arvestades	<p>läbi keskkonnamõju hindamine, kaaluda erinevaid asukohaalternatiive ja rakendada leevendus- ja kompensatsioonimeetmeid. Unakvere eriplaneeringu KSH I etapi aruandes on leitud, et kuivõrd tuulikud paiknevad suhteliselt suurte vahedega ning teede ja tuulikute montaažiplatside rajamisel tekitatud häilud on metsamaastikus suhteliselt väikesed, siis suures plaanis säilib alale tuulepargi rajamisel loodusmaastiku kompaktsus. Olulisi barjääre liikide liikumisele ega levikule tuulepargi rajamisel ei tekitata. Erinevalt päikeseparkidest ei piirata tuuleparke aiaga. Arvestades tuulepargi võrdlemisi väikest võimalikku pindala, siis ei ole oodata, et selle rajamisel kaasneks tugialal looduslike alade osakaalu olulist langust. Samuti ei põhjusta tuulepargi rajamine potentsiaalselt sobilikule alale rohevõrgustiku olulist killustamist – säilivad roheühendused ümber potentsiaalselt sobiliku ala.</p> <h3>7. Alternatiivide kaalumine</h3> <p>Eriplaneeringu koostamise käigus on läbi viidud potentsiaalsete alade kaardistamine planeeringualal. Kaardistusel on kasutatud planeeringu lähteseisukohtades ja KSH programmis kirjeldatud kriteeriume. Antud planeeringualal puuduvad ala väiksuse tõttu asukohaalternatiivid, mida kaaluda.</p> <h3>Kokkuvõte</h3> <p>Planeeringu asukoha eelvaliku vastuvõtmise või sellest keeldumise otsuse teeb Põhja-Sakala Vallavolikogu võttes arvesse planeeringu koostamisel teatavaks saanud infot, laekunud arvamusi ning kaaludes erinevaid huve. Kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu menetlemisel tuleb lähtuda nii kohalikest huvidest kui ka ühiskonna kui terviku seisukohast olulistest avalikest huvidest. Taastuvenergia tootmisvõimsuste arendamine toimub üldistes huvides energiavarustuskindluse tagamiseks ja kliimaeesmärkide saavutamiseks</p>
--	--

Unakvere küla tuuleenergeetika eriplaneeringu avalikul väljapanekul esitatud arvamuste ja vallavalitsuse seisukohtade koondtabel

<p>piirkonna sotsiaal-majanduslikke ja keskkonnavalitsuseid eripärasid. Põhja-Sakala valla üldplaneering (kehtestatud 2022) näeb ette, et tuulikute rajamine peab olema kooskõlas kohalike elanike huvide, looduskaitse ja maastiku säilimisega. Valla üldplaneering on oluline arengudokument ning Põhja-Sakala valla ja tuulealade mõjuala elanikud ja nende leibkonnaliikmed, kinnistuomanikud ja nende leibkonnaliikmed ei nõustu valla üldplaneeringu muutmisega eriplaneeeringute käigus.</p> <p>ALTERNATIIVIDE KAALUMINE</p> <ul style="list-style-type: none"> • Planeerimisseadus nõuab, et alternatiivsed lahendused peavad olema täielikult hinnatud. Ülde ja Unakvere tuuleparkide asukoha eelvaliku ala leidmine on näiline, ei ole otsitud ega analüüsitud muid potentsiaalseid tuulepargi rajamiseks sobivamaid asukohti. <p>SEEGA PALUME PÕHJA-SAKALA VALLAVOLIKOGUL:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Keelduda Unakvere asukoha eelvaliku ja keskkonnamõju strateegilise hindamise esimese etapi aruande vastuvõtmisest ja lõpetada eriplaneeringu menetlemine; 2. Lõpetada Ülde eriplaneeringu menetlemine; 3. Mitte alata RePower tuuleala eriplaneeringut. <p>Lisatud: Arvamuse ja taotlusega nõustuvate kohalike kogukondade inimeste ja nende leibkonnaliikmete ja alaliste elanike allkirjad.</p> <p>Põhja-Sakala valda planeeritakse kokku 3 tuuleparki: Unakvere, Ülde ja riiklik Repower tuuleala.</p>	<p>ning kohalik omavalitsus ei saa seda kaalutusotsuse tegemisel kõrvale jätta.</p> <p>Asukoha eelvaliku vastuvõtmise või sellest keeldumise otsuse tegemiseks on vajalik läbida eelnevalt eriplaneeringu avalikustamise etapp ehk vastavat otsust saab teha jõudes PlanS § 109 kohasesse menetluse etappi.</p>
--	---

Unakvere küla tuuleenergeetika eriplaneeringu avalikul väljapanekul esitatud arvamuste ja vallavalitsuse seisukohtade koondtabel

<p>Mida teha kui soovid kaasa rääkida?</p> <p>1. Kui elad tuuleparkide mõjupiirkonnas, avalda kindlasti enda seisukohad vallavalitsusele kirjalikult Unakvere tuulepargi avaliku väljapaneku ajal hiljemalt 25.03.2025. Unakvere tuulepargi eriplaneeringu dokumendid arvamuse avaldamiseks leiad Põhja-Sakala valla kodulehelt eriplaneeringute alajaotisest.</p> <p>3. Kui leiad, et valla üldplaneeringut ei peaks muutma selliselt, et tuulikud on võimalik paigutada 1000 meetri kaugusele eluhoonetest, ehitada tuulepargid rohevõrgustiku aladele ja väärtuslikule põllumajandusmaale, palun anna allkiri alates 25.02.2025 petitsioonile EI tuuleparkidele Põhja-Sakala vallas! Kui soovid jagada enda mõtteid või muret teiste tuulikute mõjualasse jäävate inimestega, liitu Facebookis grupiga Unakvere ja Ülde eriplaneeringud</p>	
29. MTÜ Looduse ja Inimeste Eest (25.03.25 kiri reg nr 7-1/12-78)	
<p>1. Euroopa Liidu taastuvenergeetika raamdokumendid näevad ete taastuvenergiarajatiste ehitamise eeskätt inimtegevusest kahjustatud aladele, sh endistele tööstusaladele. Unakvere tuulepargi rajamine rohevõrgustikku ja metsamaale ei ole Euroopa Liidu suunistega kooskõlas. Alternatiivse asukohana on mõistlik kaaluda suurlinnade lähiümbrust, sest seal on olemas sobivad alajaamad, kõrgepingeliinid ning otseliini vajavad suurtarbijad. Samuti on suurlinnade ümbruse elanikud ja töölised harjunud tuulepargile omase tööstusmüraga, mistõttu oleks negatiivne häiring minimaalne.</p> <p>2. Uue tööstusobjekti rajamine ülimalt madala loodusliku mürafooniga keskkonda kahjustab tugevalt ümberkaudseid turismiettevõtjaid ja Eesti kui loodusturismi sihtkoha kuvandit üldisemalt.</p>	<p>Täname arvamuse esitamise eest.</p> <p>Alljärgnevalt esitab Põhja-Sakala Vallavalitsus vastused esitatud seisukohtadele, tuginedes kehtivale õigusele, koostatud keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH) aruandele, planeeringu seletuskirjale ja asjakohastele Euroopa Liidu suunistele.</p> <p>1. Rajatiste kavandamine EL taastuvenergeetika suunistega kooskõlas</p> <p>Euroopa Liidu taastuvenergia direktiiv (2018/2001/EL) artikli 15c kohaselt tuleb liikmesriikidel määratleda taastuvenergia eelisarendusalad, eelistades juba mõjutatud või tööstuslikke alasid. Samas ei ole tegemist välistava tingimusega, mis keelaks taastuvenergia arenduse muudel aladel. Direktiiv ei keela taastuvenergia arendamist muudel aladel, mis ei ole määratletud eelisarendusaladena. Väljaspool eelisarendusalasid kehtivad tavapärased hindamise ja loaandmise</p>

<p>3. Keskkonnatasude seadusega ete nähtud „tulumistasu“ komponent, mis suunatakse kohalikele elanikele, on mõeldud keskkonnahäiringute talumise hüvitamiseks ega kompenseeri elukondliku kinnisvara hinnalangust.</p> <p>4. Unakvere tuulepargi rajamisel on suur oht, et sotsiaal-majanduslike tegurite tõtu saab tuulepargi netomõju Põhja-Sakala valla eelarvele olema negatiivne.</p> <p>5. Tuulepargile omase müra mõju inimesele on küll uuritud, kuid uuringud on olnud lühiajalised, pinnapealsed ja enamasti teostatud simuleeritud tingimustes. Unakvere EP KSH aruandes kajastatud uurimused ei võimalda hinnata, missugune on pidevas mürakeskkonnas pikaajaliselt viibimise/elamise (periood mõõdetav aastates) summaarne ja kumuleeruv mõju inimtervisele.</p> <p>6. Eesti elektritootmise üleviimine taastuvallikatele avaldab sisuliselt olematut mõju ülemaailmsele süsinikdioksiidi heitkogusele, mistõttu on selle kasutegur kliimamuutuse pidurdamisel nullilähedane.</p>	<p>reeglid, sealhulgas keskkonnamõjude hindamise (KSH/KMH) regulatsioon.</p> <p>2. Turism ja loodusväärtuste kuvand KSH aruandes hinnatakse (ptk 4.6.4.3), et tuuleparkide mõju turismile ja puhkemajandusele sõltub konkreetse piirkonna kasutusviisist ja sihtgrupist. Mõju piirkondlikele turismiteenustele ei ole hinnatud olulise negatiivse mõjuna. Mõju sõltub konkreetsest tegevuse asukohast ja nähtavusest. Juhul kui tuulepargi nähtavus ja müra mõjutavad konkreetset ettevõtlusvormi, kaalutakse seda edasiste planeeringuetappide käigus. Täiendav mõjuanalüüs on võimalik tuulepargi täpsema paiknemise etapis.</p> <p>3. Tulumistasu ja kinnisvara väärtuse langus KSH aruande ptk 4.6.4.2. käsitleb tuuleparkide mõju kinnisvara väärtusele. Mõju ulatus sõltub paljudest teguritest (distsants, nähtavus, müra, maastiku iseloom). Analüüsi kohaselt võib mõju väärtusele eksisteerida, kuid see ei ole ühtne ega automaatselt 25% nagu viidatud pöördumises. Kinnisvara väärtuse muutused sõltuvad ka investeringutest infrastruktuuri ning rakenduvast taluvustasust.</p> <p>4. Võimalik negatiivne eelarvemõju vallale KSH aruandes (ptk 4.6.4.2) on käsitletud võimalikku majanduslikku mõju kohalikele omavalitsusele. Tuulepargi rajamine eeldab investeringuid taristusse ja võib tuua täiendavat maksutulu (sh tulumistasud, maamaksu laekumine, töökohtade loomine ehitusperioodil jne). Otsene negatiivne mõju valla eelarvele ei ole tõendatud.</p> <p>5. Tervisemõjude uuringute piisavus KSH on käsitlenud tuuleparkide võimalikke tervisemõjusid (, sealhulgas müra (sh madalsageduslikku müra ja infraheli), varjutust, vibratsiooni. Planeeringu koostamisel on tehtud koostööd Terviseametiga ja Kliimaministeeriumiga ning valdkonna eest vastutavate ametkondade poolt ei ole omavalitsustele esitatud infot, mis tingiks KSHs esitatud hindamismetoodikate muutmist. Selgitame, et tuulikute töötamisel</p>
--	---

	<p>kaasneb madalsagedusliku müra, sh infraheli teke, kuid senised mõõtmised eri riikide olemasolevates tuuleparkides ei ole tuuleparkide lähialal tuvastanud infraheli tasemeid, mida seostatakse tervisemõjude tekkega. Antud asjaolu on väljatoodud Kliimaministeeriumi 2025. a valminud juhendis³² (vastav ülevaade antud juhendi ptk 2.4.2), Terviseameti tuuleparkide mõju käsitleval veebilehel³³ ja Sotsiaalministeeriumi poolt omavalitsustele saadetud kirjas³⁴).</p> <p>Eriplaneeringu ja KSH koostamise käigus, mil on tutvutud mitmete teadusuuringutega, ei ole esinenud veenvaid tõendeid, et tuulegeneraatorite infraheliga kokkupuude võiks põhjustada kahjulikke tervisemõjusid heli sagedustel ja tasemetel, mida võib eeldada olevat tuuleparkide lähedal asuvates müratundlikes kohtades. Kui eriplaneeringu koostamise käigus töötatakse välja valitsusasutuste (sh Terviseameti) poolt uusi juhiseid või norme või meetodikaid müra, madalsagedusliku müra, sh infraheli teemal, siis Põhja-Sakala Vallavalitsus korraldab eriplaneeringu ja KSH kohandamise vastavalt uuele kujundatavale praktikale.</p> <p>6. Eesti roll ülemaailmse CO₂ vähendamisel</p> <p>Eesti rolli analüüsimine CO₂ vähendamisel ei ole asjakohane teema ühe tuulepargi eriplaneeringu menetluses. Antud teema osas on kohane pöörduda Kliimaministeeriumi poole ja osaleda huvipoolena nt Eesti Energiamajanduse arengukava koostamisel.</p> <p>Märgime siiski, et kuigi Eesti panus globaalsesse CO₂ vähendamisse on absoluutarvudes väike, on nii Eesti kui Põhja-Sakala vald kohustatud täitma Euroopa Liidu kliimaeesmärke ja taastuvenergia sihtarve. Taastuvenergia arendamine vähendab sõltuvust fossiilkütustest ja tagab varustuskindluse, mis on rahvuslik julgeolekuküsimus. Iga liikmesriigi panus moodustab osa kogu EL kliimanetraalsuse strateegiast aastaks</p>
--	--

³² Kliimaministeerium, 2025. Tuuleparkide keskkonnamõju hindamise juhend. Müra, vibratsioon, varjutamine.

³³ <https://www.terviseamet.ee/tuulepargid#kas-terviseamet-on-s>

³⁴ Sotsiaalministeerium 10.03.2025 nr 5.1-2/679-1

Unakvere küla tuuleenergeetika eriplaneeringu avalikul väljapanekul esitatud arvamuste ja vallavalitsuse seisukohtade koondtabel

	<p>2050. Ühtlasi tagab taastuvenergia laiem kasutus kohaliku energiatootmise, mis on oluline nii hindade kui varustuskindluse mõttes.</p> <p>Kokkuvõte</p> <p>Eriplaneeringu asukoha eelvaliku vastuvõtmise või sellest keeldumise kohta teeb teeb Põhja-Sakala Vallavolikogu, arvestades kõikide huvigruppide seisukohti, keskkonnamõju strateegilise hindamise tulemusi ning kehtivaid õigusakte.</p>
30. Erasisik Unakvere Möldre 30.04.2025 nr 7-1/12-84	
<p>Annan teada, et ei ole nõus tuulegeneraatoritele mis on minu majale lähemal kui 1500m. Ja ei ole nõus üldplaneeringu muutmisega.</p>	<p>Planeeringulahendus muudetakse üldplaneeringu kohaseks. Planeeringulahendus muudetakse selliseks, et enam kui 150 meetri kõrgune elektrituulik peab olema elamust ja ühiskondlikust hoonest vähemalt 1500 m kaugusel, kui elamu või ühiskondliku hoone omanikuga ei lepita kokku teisiti.</p>
